

Univerzita Karlova

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Katedra bezpečnostních studií

Diplomová práce

Univerzita Karlova

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Katedra bezpečnostních studií

**Motivace české alternativní a dezinformační mediální scény k
revizionistické aktivitě**

Autor práce: Bc. Jakub Merc

Studijní program: Bezpečnostní studia

Vedoucí práce: PhDr. Vít Střítecký, M.Phil., Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Čestné prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Kroměříži dne 5. 5. 2019

Jakub Merc

Bibliografický záznam

MERC, Jakub. *Motivace české alternativní a dezinformační mediální scény k revizionistické aktivitě*. Praha, 2019. 132 s. Diplomová práce (Mgr). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra bezpečnostních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Vít Střítecký, M.Phil., Ph.D.

Rozsah práce: 326 161 znaků

Anotace

Podle závěrů Výroční zprávy BIS za rok 2017 čelí Česká republika v současné době působení ruské hybridní strategie. Součástí této strategie mohou být i alternativní a dezinformační média, která šířením propagandy a dezinformací ohrožují strategické bezpečnostní zájmy České republiky.

V tomto kontextu si pak tato práce klade dva základní cíle. Tím prvním je detailní popis české alternativní a dezinformační scény a její zasazení do kontextu ruské hybridní strategie. Druhým cílem pak je zjištění motivací, které vedou k tomuto druhu revizionistické aktivity.

Co se týče prvního jmenovaného cíle, tato práce vychází zejména z analýzy konkrétních dezinformačních médií, která hodnotí v kontextu informací, jež máme o ruské hybridní strategii a ruských strategických zájmech. Z hlediska druhého jmenovaného cíle se pak tato práce opírá o polostrukturované rozhovory, které byly pořizeny se zástupci pěti českých alternativních médií.

Annotation

According to the annual report of the BIS from 2017, the Czech Republic is a target of Russian hybrid strategy. Alternative and disinformation media can be one part of this strategy, because of their spreading of propaganda and disinformation, which jeopardize strategic interests of the Czech Republic.

This diploma thesis has two main aims in this framework. The first aim is a description of the Czech alternative and disinformation media scene in the context of Russian hybrid strategy. The second aim is to recognize motivations, which lead to this kind of revisionist activities.

The first aim is based on the analysis of particular disinformation media in the context of information about Russian hybrid strategy and Russian strategic interests. The second aim is based on semi-structured interviews with representatives of alternative media.

Klíčová slova

Alternativní média; dezinformace; hybridní válka; Rusko; propaganda, revizionismus

Key words

Alternative media; disinformain; hybrid warfare; Russia; propaganda, revisionism

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce, panu PhDr. Vítu Stříteckému, M.Phil., Ph.D., za podnětné rady a připomínky a celkovou pomoc při zpracování této diplomové práce. Rovněž děkuji za vstřícnost všem respondentům, kteří byli ochotni poskytnout rozhovor pro účely této práce. V neposlední řadě pak děkuji své rodině a svým blízkým za jejich podporu při zpracovávání této práce.

Obsah

Úvod.....	- 1 -
1. Politicko-bezpečnostní kontext	- 4 -
1.1. Politicko-bezpečnostní rámec.....	- 4 -
1.2. Dezinformace a propaganda	- 14 -
1.3. Česká alternativní a dezinformační média	- 19 -
2. Metodologický úvod k výzkumu	- 36 -
2.1. Typologie motivací.....	- 36 -
2.2. Představení alternativních médií zastoupených ve výzkumu.....	- 38 -
2.3. Diskuse o metodě	- 45 -
3. Empirický výzkum.....	- 50 -
3.1. Jan Štolba – Literární noviny	- 50 -
3.2. Radim Valenčík – Blog Radima Valenčíka	- 59 -
3.3. Jan Rychetský – Parlamentní listy	- 70 -
3.4. Sputnik.....	- 82 -
3.5. Jiří Wagner – EXANPRO.....	- 88 -
3.6. Shrnutí výzkumu.....	- 109 -
4. Závěr	- 113 -
4.1. Shrnutí obsahu práce	- 113 -
4.2. Zdroje.....	- 117 -

Úvod

Šíření dezinformací a propagandy patří k nejaktuálnějším a nejzávažnějším bezpečnostním problémům České republiky, což vyplývá mimo jiné i z Auditů národní bezpečnosti, který vypracovalo Ministerstvo vnitra v roce 2016 [vláda.cz, 2016]. Podle Výroční zprávy BIS za rok 2017 [BIS, 2018] se pak jedná o fakt související s působením ruské hybridní strategie, jejíž přítomnost se na území České republiky aktuálně zvyšuje.

Navzdory této skutečnosti se ale jedná o problematiku, která není adekvátně uchopena a akcentována, a to jak v praxi, tak ve sféře akademické. Některými akademiky je dokonce koncept hybridních hrozeb považován za zcestný, což je případ textů publikovaných Ústavem mezinárodních vztahů [Eberle, Daniel, 2019]. Takový pohled jde však přímo proti logice této práce, neboť právě fakt, že se jedná o aktuální a reálnou hrozbu byl jedním z nejvýznamnějších důvodů pro to, abych se tímto tématem začal zabývat.

Dalším významným důvodem pak bylo to, že jsem vykonával praktickou stáž v The Prague Security Studies Institute, kde jsem se problematice dezinformací a alternativních médií věnoval z různých úhlů, a právě zde jsem dospěl k přesvědčení, že velkou neznámou, a tedy i potenciálním prostorem pro výzkum, jsou motivace těch, kteří dezinformační a propagandistický materiál vytváří a šíří.

Obecně by se za takovou motivaci alternativních médií, a tedy i těch, kteří jejich obsah tvoří, dala považovat snaha o určitou revizi celého společensko-politického systému, který panuje v České republice. Revizí, respektive revizionismem, je pak v této práci myšlena snaha opravit stávající ortodoxii [Miller, 2003], tedy snaha o změnu statusu quo. Toto je téma, jemuž se v této práci chci věnovat, ale má ambice je jít ještě dále a podívat se na partikulární motivace vybraných zástupců alternativní či dezinformační mediální scény.

Přínos této práce vidím jak ve skutečnosti, že toto téma nebylo doposud obsáhleji zpracováno, tak rovněž v metodě, kterou jsem pro tuto práci zvolil. Rozhodl jsem se totiž pro hloubkový polostrukturovaný sociologický rozhovor s lidmi, kteří k této problematice mají blízko, a to buď tak, že sami tvoří obsah alternativních médií, nebo alespoň jsou v kontaktu s takovými lidmi a mají určitý vhled do tohoto prostředí. Hloubkovým polostrukturovaným rozhovorem je zde myšlen druh rozhovoru, jež se řídí podle předem daného scénáře, který není respondentovi předem znám, přičemž tazatel může na odpovědi respondenta reagovat [Salašová, 2018].

Vedlejším přínosem takových rozhovorů může být pak rovněž to, že kromě zodpovězení základní otázky týkající se motivace mohou také poodhalit realitu

alternativních a dezinformačních médií, tedy to, jak tento obsah vzniká a jak jsou jednotlivé subjekty provázány. Dovoluji si tvrdit, že se jedná o metodu, která ve vztahu k představitelům české alternativní a dezinformační mediální scény doposud nebyla použita, což vede k získání doposud nezaznamenaných informací, které mohou v konečném důsledku napomoci k formulování přesnější a účinnější strategie, podle níž by vůči takovým subjektům šlo postupovat.

Nutné je si taktéž uvědomit, že tento obsah nevzniká ve vakuu, ale v určitém kontextu mezinárodního dění, čímž myslím zejména aktivity Ruské federace, o nichž hovoří výše zmíněná Výroční zpráva BIS, a o nichž budu v této práci podrobněji pojednávat dále, neboť se jedná o něco, co je zcela reálně spojeno s problematikou alternativních a dezinformačních webů. Není ambicí této práce odhalovat případné přímé spojení mezi českými alternativními médii a ruskou tzv. hybridní kampaní, o níž bude také řeč dále, ale mělo by zaznít, že toto propojení může být i nepřímé. Přitom je potřeba mít na paměti, že dezinformační či propagandistická aktivita českých alternativních subjektů, která směřuje k určité revizi současného systému, bez ohledu na motivaci s jakou je vyvíjena, může přispívat a přispívá do mozaiky ruské hybridní kampaně, která je pochopitelně daleko komplexnější. Tím je myšleno, že aktivity českých alternativních a dezinformačních médií, nehledě na konkrétní motivace, mohou podporovat šíření ruské propagandy a tedy i ruskou hybridní strategii. To pak z hlediska této práce výrazně zvyšuje závažnost daného tématu, a proto bude tato hypotéza dále v práci podrobně rozebrána.

Jak tedy vyplývá z výše napsaného, cílem této práce je přijít s doposud nezjištěnými informacemi, které se týkají motivací tvůrců revizionistického, dezinformačního a propagandistického obsahu v českém prostředí, připojit k nim případně odpovědi na další spojené otázky, a to celé zasadit do kontextu bezpečnostní problematiky, jež svou komplexností dalece přesahuje hranice České republiky.

V rámci tohoto cíle pak lze konkrétně vyslovit dvě základní výzkumné otázky. Tou první je, jak aktuálně vypadá česká alternativní a dezinformační scéna, přičemž zde lze hovořit nejen o konkrétních příkladech alternativních a dezinformačních médií, ale rovněž o určitých obecných skupinách, do nichž lze tato média dále dělit na základě jejich strukturálních motivací. Druhou otázkou je pak výše zmíněné zjišťování individuálních motivací pro tuto činnost na základě polostrukturovaných rozhovorů s představiteli konkrétních médií.

Co se týče operacionalizace, budu postupovat následujícím způsobem. V první kapitole této práce se budu věnovat teoretickému vymezování pojmů a jejich zasazování do kontextu. V jednotlivých podkapitolách pak vysvětlím, co se pro potřeby této práce rozumí pojmy dezinformace a propaganda, co přesně lze považovat za alternativní a dezinformační média, včetně konkrétních příkladů z českého prostředí, a souvislost s mezinárodní situací ve vztahu k České republice a Ruské federaci a také s ruskou hybridní kampaní.

Cílem této první kapitoly je vytvořit rámec, který popíše pole, jež je předmětem zájmu této práce tak, aby byla přesně vymezena problematika, jíž se týká samotný empirický výzkum motivací. Do tohoto rámce je následně zasazen jak samotný výzkum, tak metodologická část, která popisuje konkrétní aspekty tohoto výzkumu.

Druhá kapitola mé práce se ve třech podkapitolách zabývá právě metodologickými východisky, která slouží jako přímý základ pro samotný empirický výzkum. V první podkapitole jsou představeny strukturální a individuální motivace, s nimiž se bude dále pracovat. Ve druhé podkapitole budou představeni respondenti, s nimiž byly pořízeny rozhovory během empirického výzkumu. Zároveň budou představena média, s nimiž jsou tito respondenti propojeni, tak aby bylo dostatečně vysvětleno, proč se jedná o relevantní zdroje pro potřeby této práce. Třetí podkapitolu bude tvořit diskuse o metodě, v níž bych chtěl zejména popsat problémy, které vyvstaly při sběru dat. Tato rozprava by měla na jednu stranu osvětlit některé skutečnosti v tomto textu, s nimiž nebylo původně počítáno, a proto je z hlediska transparentnosti vědeckého procesu vhodné, aby byly popsány, což by mělo zároveň být varováním a doporučením pro jakýkoliv budoucí pokus postupovat v této problematice obdobným způsobem či pro pokus rekonstruovat tento konkrétní výzkum. Zároveň pak tato metodologická rozprava může vnést ještě jiný úhel pohledu do chápání světa tvůrců alternativních médií. Dá se tak říci, že zmíněný nepředvídatelný vývoj událostí, který na jednu stranu omezil mé původní výzkumné plány, přinesl zcela nový zdroj informací, jenž dokresluje celkový obraz zpracovávaného tématu.

Třetí kapitolu bude tvořit samotný empirický výzkum, přičemž první část bude obsahovat přepisy jednotlivých rozhovorů a jejich průběžnou diskursivní analýzu. K uveřejnění přepisů na tomto místě jsem se rozhodl ze dvou důvodů. Zaprvé kvůli zmíněné diskursivní analýze, a zadruhé proto, že jsem to slíbil respondentům, kteří svou účast podmínili transparentností nakládání se získanými informacemi. V druhé části této kapitoly pak bude provedena souhrnná analýza a komparace poznatků, na jejímž základě bude možné zodpovědět výše položené otázky, zejména bude tedy možné aplikovat typologii popsanou ve třetí kapitole na získaná data.

Poslední částí této práce pak bude závěr, ve kterém shrnu získané poznatky a pokusím se formulovat jejich konkrétní přínos.

1. Politicko-bezpečnostní kontext

1.1. Politicko-bezpečnostní rámec

Předmětem této podkapitoly je otázka, jaké jsou strategické zájmy České republiky a Ruské federace, jak spolu souvisí, a jak do této problematiky zapadají alternativní a dezinformační média, která budou definována dále v této kapitole. Cílem je ukázat, v jakém prostředí se aktivita alternativních a dezinformačních webů odehrává a proč je tedy ohrožením toho, co lze nazvat strategický zájem České republiky.

Pro objasnění současných postojů naší země si dovolím vycházet ze tří základních dokumentů, jež jasně a autoritativně stanovují ukotvení České republiky v mezinárodním prostoru a pojmenovávají hrozby, kterým naše země aktuálně čelí. Prvním dokumentem je Bezpečnostní strategie České republiky, druhým je Dlouhodobý výhled pro obranu 2030, a třetím je aktuální výroční zpráva BIS.

Bezpečnostní strategie České republiky je text zpracovaný Ministerstvem zahraničních věcí z roku 2015, ovšem jedná se o aktuální dokument, ve kterém se v kapitole „*Východiska bezpečnostní politiky ČR*“ lze dočíst, že pro bezpečnost České republiky je mj. klíčové aktivní členství v NATO a EU [MZV, 2015: 6]. Jak bude jasně patrné dále v této práci, jsou to právě tyto dvě instituce, na které alternativní weby velmi často ostře útočí a požadují revizi našeho členství v těchto institucích.

V kapitole týkající se strategických zájmů České republiky se pak lze dočíst, že strategickým zájmem ČR je mj. posilování soudržnosti, efektivnosti a spolupráce EU a NATO [MZV, 2015: 7], což je prakticky to samé. Je nutné si uvědomit, že problém zejména s NATO nemají jen české alternativní a dezinformační weby, ale právě i Rusko, což bude patrné v druhé části této podkapitoly. A to je stěžejní při úvahách nad trojúhelníkem vytýčeným v této práci, kdy těmi třemi body jsou bezpečnostní zájmy naší země, zahraničně-politické zájmy Ruské federace a fungování alternativních médií šířících dezinformace a propagandu.

V kapitole týkající se bezpečnostního prostředí a strategického kontextu pak Bezpečnostní strategie hovoří o tom, že současné hrozby mají asymetrický charakter, a že i události daleko za našimi hranicemi mohou ovlivnit naši bezpečnost, přičemž se zmiňuje reálnost ohrožení jiných členských států NATO, a to jak konvenčními, tak hybridními hrozbami, a znovu je zopakováno, že pro ČR je důležité být v EU a NATO [MZV, 2015: 8]. O hybridních hrozbách budu hovořit více v druhé části této podkapitoly, ale již nyní stojí za pozornost, že je to zde uvedeno jako reálná hrozba, která objektivně existuje, což je určitý rozdíl oproti výše zmíněnému textu výzkumníků z Ústavu mezinárodních vztahů [Eberle, Daniel, 2019], kteří ve své práci hovoří o hrozbě eskalace situace v důsledku

zvolených diskursivních praktik. Zároveň je možné k této kapitole Bezpečnostní strategie podotknout, že se zde mluví především o ohrožení členských států NATO, ale důležité je vzít v potaz, že pokud je zde strategický zájem ČR definován v rámci našeho členství v NATO a EU, pak útoky vůči NATO a EU jakožto institucím, včetně těch vedených na našem území, jsou hrozbou pro českou bezpečnost.

Z hlediska této práce je pak ve zmíněném dokumentu velmi důležitá kapitola o bezpečnostních hrozbách, která sice nehovoří o problematice dezinformací, ale na prvním místě jako bezpečnostní hrozbu uvádí snahu některých států o revizi stávajícího mezinárodního uspořádání a existující kooperativní bezpečnosti, přičemž je opět zmíněno, že jsou za tímto účelem používány metody hybridního válčení [MZV, 2015: 11]. Není zde sice otevřeně řečeno o jaký stát či státy se jedná, ale to vyplývá z dalších dokumentů citovaných v této podkapitole. Důležité je vzít v potaz, že Bezpečnostní strategie České republiky tuto skutečnost reflektuje, a tudíž se nejedná o abstraktní úvahu, ale o skutečnost, která má či může mít určité faktické dopady.

Nyní se zaměříme na Dlouhodobý výhled pro obranu 2030, jenž byl vydán ve stejném roce jako Bezpečnostní strategie České republiky, ale je materiálem Ministerstva obrany. Tento text [MO, 2015] se zabývá především vojenskými otázkami, přičemž členství v NATO je zde bráno jako strategický fakt. V tomto dokumentu je pak přímo zmíněno, že pro budoucí zajištění bezpečnosti bude třeba posílit spolupráci NATO a EU [MO, 2015: 7]. Tento dokument tedy plně operuje s členstvím ČR v NATO a ačkoliv nezdůrazňuje jeho význam tolik jako Bezpečnostní strategie, tak rozhodně zdůrazňuje závazky, které pro ČR z členství v NATO vyplývají. Tento dokument tak jen potvrzuje, že nejen z čistě politického, ale i z vojenského hlediska je strategicky důležitým prvkem zajištění naší bezpečnosti členství v NATO.

Z obou těchto materiálů opírajících se o odbornou expertízu vyplývá, že členství v NATO a EU, v institucích kritizovaných a napadaných alternativními médii, je danost odpovídající strategickým a bezpečnostním zájmům ČR. Důležitá je i zmínka o hybridních hrozbách a o tom, že existuje určitá snaha tento stav změnit, ačkoliv tyto zmínky byly značně obecné. Proto jsem se rozhodl zařadit jako třetí text Výroční zprávu Bezpečnostní informační služby za rok 2017, která je z těchto tří dokumentů nejaktuálnější a nejkonkrétnější co se týká hrozeb pro Českou republiku.

V této zprávě se přímo uvádí, že v roce 2017 byla Česká republika cílem ruských aktivit v rámci hybridní strategie, namířených proti NATO a EU se snahou tyto instituce a jejich členské státy vnitřně oslabit. BIS uvádí, že se v tomto případě jedná o komplexní problém, který nezahrnuje pouze dezinformační weby, ovšem uvádí je jako součást tohoto problému [BIS, 2018: 6-7]. Toto tvrzení je z hlediska této práce velmi důležité, neboť BIS tímto potvrzuje dvě teze, z nichž práce vychází. Tou první je, že Rusko skutečně vyvíjí určitou aktivitu, která je pro nás hrozbou, přičemž na stejném místě se píše i o vysoké aktivitě ruských nedeklarovaných zpravodajských pracovníků, která s touto hrozbou také

souvisí. Tou druhou pak je, že dezinformační weby jsou určitým způsobem součástí této hrozby.

V souvislosti s českými dezinformačními weby pak Výroční zpráva hovoří o tom, že drtivá většina z nich je vytvářena lidmi ideologicky motivovanými či principiálně proruskými, kteří ale netvoří pod vlivem ruských entit, ale jedná se o aktivisty, kteří šíří svůj subjektivní názor, jenž může být zpětně zneužit pro potřeby ruské hybridní kampaně [BIS, 2018: 8]. Toto je pro mou diplomovou práci velmi zajímavý postřeh, který nicméně z veřejné části Výroční zprávy nelze hlouběji rozebrat. Bude však samozřejmě vzat v potaz v té části práce, v níž se budu zabývat individuálními motivacemi tvůrců alternativního a dezinformačního obsahu. Jedná se každopádně o vyjádření, které potvrzuje, že alternativní a dezinformační obsah, ačkoliv jeho tvorba nemusí být přímo řízena Ruskem, může být významnou součástí ruské hybridní kampaně, což je téma, kterému se budu věnovat v poslední podkapitole této kapitoly.

Tuto část bych tedy shrnul konstatováním, že českým strategickým zájmem je aktivní členství v NATO a EU a že civilní kontrarozvědka uvádí, že na území České republiky probíhá mj. ruská hybridní kampaň, jejíž součástí jsou i dezinformační média. Tento kontext je potřeba doplnit o informace, proč Rusko aplikuje zrovna tento postup a jak přesně funguje ruská hybridní kampaň, která je ohrožením českých strategických a bezpečnostních zájmů.

Na úvod této části bych chtěl upozornit, že zatímco v případě českých bezpečnostních a strategických zájmů jsem mohl pracovat s primárními zdroji, tak v případě ruských strategických zájmů se bude nutně uchýlit ke zdrojům sekundárním. Na základě předchozí rešerše jsem vybral několik textů, které se zabývají ruskou bezpečnostní strategií, přičemž se odkazují přímo na ruské strategické materiály. Tyto texty budou uvedeny v chronologickém pořadí. Starší texty by měly objasnit logiku a konzistentnost ruského strategického uvažování, zatímco ty novější by měly přiblížit současné ruské pozice, které z těch starších v podstatě přímo vychází.

První text nese název „*What Russia Wants*“ a byl vydán v roce 2008 v periodiku Foreign Policy [Krastev, 2008]. Autor v něm poukazuje na skutečnost, že Rusko jako poloautoritářský režim již v této době významně rozšiřuje vojenské stavy a svou zpravodajskou síť v Evropě oproti poklesu po rozpadu SSSR. Právě rozpad Sovětského svazu je přitom dle autora velmi důležitou veličinou, neboť Putin, a v době vydání článku i Medveděv, jenž byl dle autora jen Putinovou prodlouženou rukou, nepoměřují primárně své stávající Rusko se zbytkem světa, ale stále vzhlíží k bývalé síle SSSR.

Rusko se pak dle autora [Krastev, 2008] cítí křehké v rámci mezinárodního prostředí a v zájmu zabezpečení vlastní suverenity a vlastního regionálního vlivu stojí v opozici vůči USA a EU, které chápe jako ohrožení pro svou pozici. Velmi silný jak pak dle autora i strach z liberálně demokratických hodnot, které EU a USA podporují, jako

takových, neboť by mohly být příčinou vnitroruského sociálního štěpení, kdy by jednotlivé etnické a národnostní skupiny mohly začít požadovat nová práva. Rusko se pak údajně začalo cítit v této době ještě zranitelněji než kdy dříve, neboť v některých okolních státech proběhly tzv. „barevné revoluce“, které Moskva považuje za řízené Západem.

Text [Krastev, 2008] pak je uzavřen výhledem do budoucna konstatováním, že Rusko věří v kolaps unipolární hegemonie Spojených států, což by mu umožnilo se opět stát relevantní mocností. Rusko se tak v podstatě připravuje na revizi mezinárodního prostředí, a tedy je zde považováno za revizionistickou mocnost, která má zájem na ovlivnění statusu quo. Ze zmínky o vlivu odkazu SSSR jasně vyplývá, že ruský revizionismus je ovlivněn určitou imperialistickou snahou obnovit svou někdejší sféru vlivu, což samo o sobě by pro nás jako Českou republiku mělo být alarmující.

Pro doplňující informace si dovoluji citovat text s názvem „*Russian Foreign Policy*“, jenž je kapitolou stejnojmenné knihy [Oliker et al, 2009]. V textu se lze dočíst, že ruští vládní představitelé považují USA, NATO a jejich spojence za jednu z nejzávažnějších hrozeb, přičemž autoři vychází v této části zejména z projevů prezidenta Putina a ministra zahraničí Lavrova, kteří v této době velmi ostře vystupovali proti možnosti vstupu Ukrajiny do NATO a proti umístění americké protiraketové obrany v Polsku a České republice [Oliker et al, 2009: 86].

Dále se zde uvádí, že během Putinova druhého prezidentského období byly ruské zahraniční zájmy zejména ekonomické, ovšem s cílem stát se respektovanou a vlivnou mocností. Rusko totiž vidí svůj zájem v tom, zajistit si pozici suverénního státu. Jako prostředek pro toto pojištění chápe svou vlastní schopnost udržovat kontrolu a stabilitu ve svém blízkém okolí [Oliker et al, 2009: 88, 89].

Uvedený text se tedy s předcházejícím shoduje v tom, že Rusko se snaží o určitou revizi mezinárodního prostředí v tom smyslu, že chce prosadit samo sebe jako velmoc, ale odlišuje se v tom, že kromě USA pojmenovává i NATO jako veličinu, kterou Rusko považuje za hrozbu. To, co by nás jako Českou republiku mělo reálně zneklidňovat, a v tom se oba texty opět shodují, je ona ruská snaha kontrolovat a stabilizovat své okolí, přičemž pokud operujeme s logikou, že Rusko vzhlíží k bývalé slávě SSSR, tak lze dojít k závěru, že tento ruský přístup se nás může reálně týkat, což Výroční zpráva BIS z roku 2017v podstatě potvrzuje.

Tolik tedy k obecným závěrům tohoto textu o ruské zahraniční politice a nyní se zaměřím na údaje o tom, jak Rusko vnímá přímo EU a NATO. Evropskou unii podle tohoto textu Rusko vnímá, či v době jeho napsání alespoň vnímalo, rozporuplně. Na jednu stranu EU představuje pro Rusko obchodní příležitost, ale na druhou stranu Rusko vidí problematicky evropskou snahu rozšiřovat principy lidských práv a osobních svobod [Oliker et al, 2009: 106-107]. Jak je patrné, tak tato část se shoduje s předcházejícím textem, který zmiňoval, že Rusko se cítí být ohroženo západními hodnotami, a zároveň je

dobré si zde uvědomit, že vzhledem k současným ekonomickým sankcím EU vůči Rusku se tento rozporuplný vztah nejspíše zjednodušuje, neboť nyní již Rusko z Evropy nemá ekonomické výhody.

Co se týče Severoatlantické aliance, tam je ruský postoj jednoznačnější, ačkoliv autoři přiznávají, že v době psaní jejich knihy se vztahy Ruska a NATO institucionalizovaly. Přesto ale platí, že Rusko vnímá NATO jako nepřítele, jehož expanze ohrožuje ruské zájmy, neboť narušuje území, které Rusko vnímá jako svou sféru vlivu [Oliker et al, 2009: 111-112]. Jak je tedy patrné, již v této době existovaly napjaté vztahy mezi NATO a Ruskem, přičemž jak vidíme dnes, tak situace se nadále vyostřuje.

Je tedy logické, že česká orientace na NATO a EU je pro Rusko problém, ale pokud je tato orientace pro nás strategicky důležitá, tak pak má Rusko problém s naším strategickým zájmem, což by nás stavělo vůči Rusku do opozice i za předpokladu, že by zde neprobíhaly žádné ruské a proruské operace, jež zde nicméně probíhají. Zároveň je potřeba zdůraznit, že Rusko nemá problém jen s EU a NATO, ale také s konceptem liberální demokracie, který je pro současnou Českou republiku esenciální, a je dobré si všimnout, že řada alternativních a dezinformačních webů útočí právě i na tyto myšlenky a hodnoty.

Řada obhájců Ruska, ať již na webech, kterými se budu dále zabývat nebo i v rozhovorech, jež jsem pořídil, argumentuje, že ruský zájem je racionální a že existence ruské sféry vlivu je logická, a proto bychom ji měli respektovat a že Rusko má nárok na svou suverenitu. Na tomto místě je však nutné zopakovat, že ruské pojetí suverenity, které souvisí s ruským revizionismem, jak je patrné z výše napsaného, je ohrožením českých strategických zájmů a projevuje se aktivitami, které jsou proti těmto zájmům namířeny. Obhajoba ruské suverenity tak není a nemůže být z pozice České republiky logická a racionální. Pokud jsme součástí NATO, které Rusko vnímá jako hrozbu, ačkoliv je diskutabilní, jestli je ta obava oprávněná či nikoliv, tak je pro nás Rusko prostě problematické, a to tím spíše, že Rusko na NATO reálně útočí prostředky hybridní války.

V roce 2017 byl v The Washington Post vydán text, který analyzuje Ruskou národní bezpečnostní strategii z roku 2015 [Akin, 2017]. Podle této Strategie se Rusko netouží stát světovým hegemonem, ale hlásí se ke snaze revidovat mezinárodní uspořádání tak, aby byla oslabena pozice Západu a posílena pozice Ruska, které by se stalo velmocí rovnocennou ostatním velkým hráčům. Podle autora textu je patrné, že k této revizi má sloužit napadání NATO a štěpení EU a že cílem je oslabit liberální mezinárodní řád.

Zde je tedy patrné, že ve stávající Ruské strategii zůstávají původní stanoviska, která jsou navíc ještě vyhrocenější, což je i doloženo praktickými příklady, kdy autor zmiňuje kupříkladu ruskou anexi Krymu. Z textu dále vyplývá, že Rusko se ke snaze

revidovat mezinárodní systém hrdě hlásí zároveň že trpí určitým komplexem, který jej nutí snažit se vyrovnat jiným silám ve světové politice.

Strategie se pak zabývá i ekonomickými otázkami, ale mnohem důležitější je pro potřeby této práce poslední zmíněná část [Akin, 2017], v níž se píše o uplatňování ruské autority v regionu. I zde je totiž zmíněno, že Rusko si klade za cíl převzít kontrolu nad regionem, který považuje za svou tradiční sféru vlivu, přičemž je zmíněno Putinovo prohlášení, že Rusko bude ochraňovat své občany v zahraničí, což je zde dáváno do souvislosti právě s anexí Krymu. Podle autora jde o známku toho, že oproti předcházejícím dobám je současná ruská zahraniční politika jednoznačně agresivnější.

Tento text tedy potvrzuje to, co již ohledně ruských strategických zájmů zaznělo v předcházejících starších textech. Zároveň v podstatě potvrzuje co jsem zmínil, tedy, že současná situace je vyostřenější než byla před rokem 2014, ačkoliv už tehdy nebyly vztahy Ruska a NATO přátelské. Potvrzení výše zmíněného pak lze najít i v článku Masona Richeyho ze stejného roku, který budu podrobněji rozebírat dále. V tomto textu se lze mj. dočíst, že Rusko vidí rozšiřování NATO a EU jako hrozbu, a proto se vůči zmíněným institucím staví negativně. Jako potvrzení jejich nebezpečnosti pak chápe vlnu barevných revolucí, které vedly k pádu proruský orientovaných vlád v některých státech východní Evropy [Richey, 2017].

Ruským strategickým zájmům se pak věnuje i kniha Informační válka od generála Řehky, který píše, že ruská zahraniční politika je založena spíše na prestiži než na ekonomických hlediscích, neboť ruská strategická kultura má v sobě přítomnu identitu velmoci, jež se snaží udržet svůj status a vyžaduje mezinárodní uznání, a to všemi dostupnými prostředky. Navíc je pro Rusko velmi důležitý koncept národní suverenity, jehož zajištění vidí v revizi mezinárodní rovnováhy sil [Řehka, 2017: 177-178].

Tento zahraničně-politický kontext, který rámuje problematiku alternativních a dezinformačních webů v této práci, lze stručně shrnout konstatováním, že české a ruské strategické a bezpečnostní zájmy jsou protikladné. Nelze tudíž očekávat, že by k nám Rusko chtělo přistupovat jinak než jako k potenciální hrozbě, neboť jsme součástí uskupení, která jsou Ruskem považována za ohrožení jeho strategických zájmů. Z toho vyplývá, že je potřeba na ruské a proruské aktivity pohlížet s krajní opatrností, a to zvláště proto, že členství v NATO a EU je pro nás strategicky důležité, takže nejen případné ruské útoky vůči nám, ale i ruské a v podstatě také jakékoliv jiné útoky proti těmto institucím ohrožují naše strategické a bezpečnostní zájmy.

Jak bylo výše uvedeno, tyto útoky vůči NATO jsou součástí ruské hybridní strategie, a proto je v rámci popisu kontextu potřeba se podívat i na to, co se rozumí hybridní strategií, do níž dle Výroční zprávy BIS za rok 2017 spadá i problematika alternativních a dezinformačních médií.

Pro obecné uchopení a definování prvků hybridní strategie je velmi dobrým výchozím textem článek Alexandra Lanoszky, který jej nicméně napsal v reakci na ruskou anexi Krymu, která je zde uvedena jako modelový příklad vyvrcholení hybridní války [Lanoszka, 2016]. Ačkoliv tato skutečnost může být brána jako potvrzení, že Ruská federace k tomuto konceptu skutečně přistupuje, tak pro účely mé práce chci použít zejména první část tohoto článku, která o hybridním válčení pojednává obecně.

Na úvod je potřeba uvést, že si uvědomuji nutnost opatrného zacházení s termínem hybridní válka, na němž je tento článek postaven a že mi pro situaci České republiky přijde jako adekvátnější vyjádření „hybridní kampaň“, popřípadě lze hovořit o prvcích hybridní strategie, jak činí výše zmiňovaná Výroční zpráva BIS. Na druhou stranu se ale neztotožňuji s názorem jednoho z respondentů, se kterými jsem dělal rozhovor, že ruská informační činnost na našem území nenaplňuje znaky hybridního konfliktu, neboť není doplněna konvenční vojenskou složkou. Jak bude dále patrné, hybridní válka nemusí být v principu postavena na okamžité kombinaci nevojenských a vojenských prostředků, ale i na postupné kombinaci nevojenských a vojenských prostředků, přičemž hybridní kampaň pak indikuje, že čelíme jedné fázi, po které může a nemusí přijít fáze druhá.

Základní logikou hybridní války je minimalizace vlastních rizik spojených s použitím konvenční vojenské síly, přičemž dle Lanoszky se jedná o strategii, která spojuje nestandardní a standardní vojenské prostředky, které společně vedou k jednomu cíli. Nestandardní prostředky mají odhalit slabiny nepřítele s použitím minimálního násilí, tak aby konvenční prostředky mohly být nasazeny v co nejnižší možné míře. Stručně řečeno, při vedení hybridní války se útočník aktivně snaží podkopat územní integritu cílového státu, rozvrátit jeho ekonomiku a narušit vnitřní politickou soudržnost. Hybridní válka tak může dobře sloužit k revizionistickým cílům a k zajištění nepřímé vlády nad formálně suverénními státy [Lanoszka, 2016: 176, 178].

Tato část potvrzuje chápání hybridní války jako konfliktu, kde jsou přítomny dvě složky vedoucí k jednomu cíli, ovšem tyto dvě složky minimálně mohou, ne-li musí, následovat po sobě, tudíž nelze říci, že pokud je zde jen nevojenská složka konfliktu, tak se nejedná o hybridní válku. Ovšem jak jsem výše podotknul, jako vhodnější termín mi přijde „hybridní kampaň“, neboť není předmětem této práce spekulovat o tom, jak moc je Česká republika v současnosti vystavena hrozbě standardní složky hybridní války.

V následující části Lanoszka popisuje jednotlivé komponenty nestandardní části hybridní války, což je pro tuto práci rovněž velmi důležité. Hned jako první je zde uvedena propaganda, která je popsána jako komunikační akt, kdy chce útočník ovlivnit postoje obyvatelstva cílového státu, a to tak, aby se snížila podpora obyvatelstva cílového státu vůči domácímu systému a vládě [Lanoszka, 2016: 178]. Definicí propagandy se budu podrobněji zabývat v následující podkapitole, ale stojí za povšimnutí, že se jedná o jednu z nejdůležitějších součástí této fáze hybridní války, neboť propaganda je právě to, co alternativní weby reálně a aktivně provádí.

Dalším významným prvkem pak je špionáž, tedy utajené sbírání informací, které má přinést útočníkovi informační výhodu a zároveň může dle Lanoszky sloužit k rozšiřování falešných informací mezi členy cílové společnosti [Lanoszka, 2016: 179]. Co se týče zmíněného šíření falešných zpráv, tak v tomto případě bych úplně nespojoval alternativní a dezinformační média se špionáží, neboť jejich přímé propojení s ruskou stranou je v rámci této práce poměrně obtížně obhajitelné, navíc i BIS uvádí, že zde takové propojení většinou není, čemuž se budu více věnovat v následující podkapitole. Zároveň je ale potřeba znovu zmínit Výroční zprávu BIS za rok 2017, která velmi jasně zmiňuje přímo ruské špionážní aktivity, což je dle mého názoru třeba mít na paměti pokud zvažujeme, zda ruská a proruská činnost na našem území může či nemůže mít souvislost se strategií hybridního válčení.

Dalším prvkem, který již považuji z hlediska dezinformačních médií za velmi relevantní, je pak agitace, kterou Lanoszka popisuje jako snahu útočníka vyvolat v cílové společnosti rozkoly, které dříve neexistovaly [Lanoszka, 2016: 179]. Souvislostí mezi činnostmi alternativních médií, tedy jejich vlastním revizionismem, a revizionistickými aktivitami Ruské federace se zabývají následující části této práce, ale zde je třeba upozornit, že dezinformační aktivity alternativních médií lze velmi dobře považovat za agitaci v Lanoszkově smyslu slova. Tyto aktivity totiž svou emocionálně vyhocenou povahou vytváří na základě lží a mystifikací nové rozkoly ve společnosti, které vedou k vnítrospolečenskému nepřátelství a do jisté míry i k určité společenské paranoie.

Následuje prvek pojmenovaný jako kriminální nepokoje, jenž ovšem v Lanoszkově výkladu zahrnuje sabotáže, kybernetické útoky nebo únosy [Lanoszka, 2016: 179]. Z určitého úhlu pohledu se dá říci, že tato kategorie se nás naštěstí v současnosti týká asi nejméně, ale zároveň neplatí, že by se České republiky netýkala vůbec. Minimálně kybernetické útoky jsou popsány ve Výroční zprávě BIS. Zajímavějším prvkem je dle mého názoru pátá kolona, což má být skupina jednotlivců obvykle pracujících v utajení, která se snaží podkopat soudržnost společnosti kolem sebe. Může k tomu používat již zmíněnou agitaci nebo dokonce i ozbrojené povstání vůči vládě [Lanoszka, 2016: 179]. Zde si uvědomuji, že uvažovat o alternativních médiích a jejich tvůrcích jako o páté koloně může být problematické minimálně kvůli tomu, že se nejspíše nedá uvažovat o tom, že by tito lidé či jejich příznivci reálně organizovali ozbrojený odpor vůči vládě. Na druhou stranu nelze ignorovat skutečnost, že minimálně část z nich skutečně pracuje v anonymitě, reálně šíří dezinformace, které zanáší rozkoly do společnosti, což do jisté míry naplňuje Lanoszkovu definici páté kolony.

Následující a zároveň poslední dva prvky se netýkají, alespoň zatím, přímo České republiky, ale odpovídají tomu, jak Rusko vede obecně svou hybridní kampaň. Těmito prvky jsou neoznačení vojáci a pohraniční střety, což jsou prvky, které se dají poměrně snadno kombinovat, kdy profesionální vojáci bez označení, které by je asociovalo s určitým státem, provádí sabotážní i jinak útočné vojenské akce, včetně obsazování

strategických bodů, a to jak v pohraničí, tak třeba za touto hranicí [Lanoszka, 2016, 179]. Ačkoliv něco takového se nás zatím netýká a je otázka, zda týkat bude či může, tak je dobré to zmínit nejen kvůli kompletnosti obrazu o hybridní válce, ale i proto, že tyto akce mohou mít nějaký svůj odraz v propagandě a dezinformacích, které jsou publikovány alternativními médii. Nasazení neoznačených vojáků je zde pochopitelně demonstrováno na případu Krymu, zatímco pohraniční střety mohou být spatřeny v případě bojů na východě Ukrajiny. Zároveň dnes za takový pohraniční střet můžeme označit i Kerčský incident, kdy byla tři ukrajinská plavidla zajata ruským námořnictvem, které obvinilo Ukrajinu z námořní provokace [bbc.com, 2018]. Jak bude dále patrné, všechny tyto události jsou nějak reflektovány v alternativních médiích a vytváří prostor pro další vlny propagandy a dezinformací.

Toto je tedy výčet prvků, které tvoří nevojenskou část hybridní války či strategie, přičemž jak z celého popisu vyplývá, tyto prvky mají za cíl ve své fázi nalomit a opotřebovat nepřítele natolik, aby vojenská část jeho porážení byla co nejrychlejší a nejjednodušší. Z výše uvedeného pak lze rovněž odvodit, že i samotná nevojenská část může vést ke splnění kýžených cílů útočnicka, a proto k vojenské části nemusí ani dojít, ačkoliv jak píše Lanoszka, nevojenské prostředky jsou v případě hybridní války vždy používány s hrozbou toho, že může dojít i na konvenční fázi [Lanoszka, 2016: 179]. Při sledování aplikace nevojenských prostředků hybridní kampaně tak lze oprávněně uvažovat, zda se jedná o jediné prostředky vedoucí k cíli či zda v nějakém horizontu budou následovat prostředky konvenční, popřípadě v jakém horizontu. Zároveň platí, že i ony nekonvenční prostředky jsou ve své podstatě projevem revizionismu, a proto by jejich význam neměl být podceňován.

Na tomto místě je nutné pro vyváženost zmínit, že již zmiňovaný generál Řehka ve své knize píše, že hybridní válka je vedena za souběžného a flexibilního užití konvenčních i nekonvenčních metod [Řehka, 2017: 183], s čímž by, jak bude dále v této práci uvedeno, nejspíše souhlasil i jeden z mých respondentů, ale podle mého názoru to nemusí být vždy platné. Můj pohled souhlasící s Lanoszkou totiž vychází z toho, že pokud nekonvenční část má nalomit a opotřebovat nepřítele, pak je potřeba ji vyvíjet dlouhodobě před samotným konvenčním útokem. Není možné očekávat, že propaganda a dezinformace začnou účinkovat okamžitě, a proto si myslím, že není možné je nasadit až souběžně s vojenským útokem. Proto se mi taková definice nezdá jako úplně přesná.

Pro doplnění výkladu o povaze hybridní kampaně či strategii si dovoluji ještě citovat text Christophera Chiviise [Chiviis, 2017]. Ten Lanoszku v podstatě potvrzuje, neboť uvádí, že cílem hybridní strategie je minimalizace zapojení tradiční vojenské síly, přičemž důsledkem je rozmazání hranice mezi válkou a mírem, kdy cílem vlivových operací je zejména populace cílového státu [Chiviis, 2017: 2].

Chiviis se pak s Lanoszkou shoduje i v tom, že nekonvenční prostředky hybridní strategie mohou být použity i samostatně, tedy nikoliv jen jako doplněk tradičních

vojenských prostředků, přičemž cílem může být ovlivnění politiky nejen v cílovém státu, ale i v jeho okolí [Chiviis, 2017: 3]. Zde je potřeba zmínit, že Chiviis vycházel, podobně jako Lanoszka, z událostí na Ukrajině, a proto hovoří o situaci v cílové zemi, ale fakticky lze jeho koncept použít i ve spojitosti s NATO či jinou institucí. Pak se dostáváme do bodu, o němž hovoří i Výroční zpráva BIS, kdy působením na politiku členských států se Rusko snaží oslabit NATO, což je tedy fakt, který reálně funguje, a který má přímou spojitost s alternativními a dezinformačními weby.

Chiviis rovněž popisuje nástroje hybridní strategie [Chiviis, 2017: 3-4], přičemž i v tomto bodě se protíná s Lanoszkou, čímž jej potvrzuje. Chiviis na prvním místě zmiňuje informační operace, které mají ovlivňovat politické narativy a vytvářet rozkoly ve společnosti. Dále pak uvádí kybernetické útoky sloužící ke špionáži nebo ovlivnění voleb, a pak také páté kolony, které zmiňuje i Lanoszka. Od Lanoszky se pak mírně odlišuje zařazením ekonomického působení, ale dále Lanoszkou opět potvrzuje zmíněním klasických zpravodajských operací. Jako poslední je uvedeno politické působení, kam patří zejména odstrašování a diplomatický tlak. Jak je tedy patrné, v obecné rovině se na podobě hybridní strategie oba autoři skutečně shodují.

Co se týče přímo současného ruského použití hybridní kampaně, tak zde bych se vrátil k výše zmíněnému textu Masona Richeyho, neboť ten se zabývá i dezinformacemi. Richey upozorňuje, že Rusko již od událostí na Ukrajině vede permanentní propagandistickou kampaň spojenou s šířením dezinformací, která má za cíl rozšířit ruský pohled na proběhnuvší události, a která Rusko stojí asi 400 mil. USD ročně. Tato kampaň pak zahrnuje i vlastní domácí složku, kdy Moskva ovládá relevantní domácí média, která ji umožňují manipulovat s náladami vlastního obyvatelstva [Richey, 2017: 108-109].

Z hlediska zahraničního působení je pak z pohledu ruské propagandy stěžejní kanál RT a také řada tzv. internetových trollů, kteří skrze sociální sítě šíří to, co dnes nazýváme termínem fake news. Cílem tohoto snažení je podle autora odradit EU a USA od vyvíjení tlaku na Rusko, popularizovat ruskou zahraniční politiku, diskreditovat západní přístup a rovněž způsobit sváry uvnitř států a mezi nimi [Richey, 2017: 109].

Výše uvedené potvrzuje již zmíněnou skutečnost, že Rusko má zájem používat a používá hybridní strategii k revizi systému, přičemž zde bylo přímo řečeno jaké prostředky a s jakým cílem k tomu používá. Jedná se přitom o prvky, které jsou reálně používány i v České republice a je potřeba mít na paměti, že ačkoliv aktivita českých alternativních médií nemusí být apriori řízena Moskvou, tak zmíněné dopady vyplývající z šíření proruské propagandy a dezinformací, mohou být Ruskem stejně dobře použity, nebo se mu alespoň mohou hodit do celkové strategie vedoucí k revizi mezinárodního prostředí.

1.2. Dezinformace a propaganda

Prvním termínem, kterým se zabývá tato podkapitola, jsou dezinformace. Tento termín lze definovat několika způsoby, přičemž jako první zdroj bylo vybráno Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám. To definuje dezinformace jako systematické a úmyslné klamání, tedy šíření záměrně nepravdivých informací, obzvláště pak státními aktéry nebo jejich odnožemi vůči cizímu státu nebo vůči médiím, s cílem ovlivnit rozhodování nebo názory těch, kteří je přijímají [mvcr.cz, 2018].

Dalším možným zdrojem je organizace Manipulátoři.cz, která se zabývá vyvracením dezinformací, což jsou dle jejich definice lživé, klamné a falešné informace, které mají za cíl ovlivnit úsudek a názor jedince, více osob či celé společnosti [manipulatori.cz, 2017a].

Podrobnou definici přináší i Evropská komise, která definuje dezinformace jako ověřitelně falešné či zavádějící informace, které jsou vytvářeny, prezentovány a šířeny pro ekonomický zisk nebo pro záměrné matení publika [Martens et al., 2018].

Poslední a nejstručnější vybraná definice pak pochází ze stránek EAVI, což je nezisková organizace, jejímž cílem je rozvíjet mediální gramotnost obyvatel Evropy. Dezinformace jsou zde popsány prostě jako informace, jež jsou úmyslně falešné a zavádějící [eavi.eu, 2017a].

Po uvedení definic bych dále rád připojil i svou osobní zkušenost, kterou jsem získal během své stáže v The Prague Security Studies Institute.

Nesporným faktem ve vztahu k dezinformacím je to, že se jedná o úmyslně vyvíjenou činnost, jejímž cílem je ovlivnit názory a rozhodování cílového publika. Co se týče nepravdivosti podávaných informací, což je kritérium zmiňované ve všech výše použitých definicích, jde o velmi důležitý znak, ale je potřeba si uvědomit, že existuje pouze tenká hranice mezi tím, co lze označit za dezinformaci a co za propagandu či jinou manipulaci. Nelze tak kategoricky říci, že by za dezinformace šlo považovat jen čistě vykonstruované lži. Reálně se totiž může stát, že za dezinformaci je možné označit i něco, co stojí na určitém pravdivém základu, ale manipulativní charakter sdělení je tak silný, až je pravdivá podstata zcela ohnuta či převrácena. Ostatně není jistě nelogické, že dezinformace postavené na pravdivém základu jsou výrazně přesvědčivější a i lidem, kteří se zabývají jejich odhalováním, dá jejich detekce a ověření mnohem více práce. Obecně se nicméně dá říci, že lživá část sdělení minimálně dominuje.

Zastavil bych se ještě u definice převzaté z Centra proti terorismu a hybridním hrozbám, které uvádí, že dezinformace jsou vytvářeny zejména státními aktéry nebo jejich odnožemi. Jak jsem již v úvodu zmínil, není ambicí této práce prokazovat přímé propojení proruských alternativních webů s Ruskou federací. a zároveň dále proběhne zamyšlení

nad nepřímým propojením těchto aktérů, ovšem z podstaty této práce je potřeba vycházet z předpokladu, že tato činnost, kterou lze obecně považovat za revizionismus, respektive za projev revizionismu, může vycházet i z individuálního zájmu či přesvědčení, který není přímým projevem aktivity cizí státní moci na území České republiky. Ostatně o tom hovoří i citovaná Výroční zpráva BIS za rok 2017.

Obecně lze tedy trvat na tom, že dezinformace jsou úmyslně šířené, převážně lživé nebo alespoň silně manipulativní informace, jejichž cílem je ovlivnit rozhodování a uvažování cílového publika [mvcr.cz, 2018; manipulatori.cz, 2017a; Martens et al., 2018]. Lze dodat, přičemž to by byly znaky do jisté míry platné i pro propagandu, že se jedná o informace názorově jednostranné, neuvádějící relevantní zdroje a emocionálně zabarvené, které se ale tváří jako objektivní, čímž se odlišují od subjektivních komentářů. Zároveň je dobré si všimnout, jakým způsobem jsou dezinformace konstruované. Jejich podstata je velmi často negativní, tedy vymezující se vůči něčemu či někomu. Cílem takového přístupu pak je zejména snaha vzbudit hněv či obavy u konzumentů takových zpráv a v konečném důsledku pak rozštěpit společnost.

Dovolím si výše uvedené výroky názorně prezentovat na základě tří příkladů, tak aby bylo patrné, že se nejedná o abstraktní úvahu. První vybraný text je z pera Petra Hampla a vyšel 2. 10. 2018 na webu Protiproud [protiproud.cz, 2018a]. V tomto textu autor otevřeně píše, že Česká republika není demokratickou zemí, že se zde nachází skupiny islámských fundamentalistů, kterým byl dán status nadřazené skupiny, a proto vůči nim nelze uplatnit české zákony, a že v západní Evropě je denně zavražďováno, zabíjeno a znásilňováno domácí obyvatelstvo. Emoční stránka textu je pak navíc posilována negativními scénáři, které mají vyvolat obavu, že v České republice reálně hrozí znásilňování žen muslimskými muži nebo islamizace částí českých měst. To vše je uvedeno jako prostý fakt, ale bez jediného relevantního důkazu. V závěru textu pak autor nepokrytě vyzývá k radikální změně systému, k níž by mělo dojít, sice nenásilnou, ale lidovou revolucí, přičemž ta nenásilnost je zmíněna jako ideální varianta, ale nikoliv jako jediná možná cesta.

Některé skutečnosti vyplývající z tohoto textu budou rozebrány dále v této práci, ale nyní lze upozornit na to, že text poměrně dobře ilustruje to, o čem jsem hovořil výše. Nejenže kriticky hodnotí, ale přímo brojí zejména proti aktuálnímu politickému systému, jehož nebezpečnost emotivně vykresluje pomocí s nejvyšší pravděpodobností nepravdivých, manipulativních a zavádějících tvrzení, která nejsou podložena důkazy a jednoznačně mají ve čtenáři vyvolat strach a hněv.

Nejedná se však o nějakou ojedinělou mediální anomálii. V srpnu letošního roku přinesl web AE News, známější pod názvem Aeronet, zprávu, že neziskové organizace fungují videa s utonulými arabskými uprchlíky, přičemž důkazem mělo být video pořízené českým turistou [aeronet.cz, 2018a].

Cíl útoku tohoto článku je jasný, jedná se o neziskové organizace, které jsou poměrně často označovány jako úhlavní nepřítel zájmů lidu. V tomto konkrétním případě jsou obviňovány z vytváření propagandistických materiálů, které mají ospravedlňovat přijímání migrantů evropskými zeměmi. Článek pak zobecňuje tento jeden konkrétní případ, který byl zaznamenán náhodným českým turistou, na případy všech ostatních videí a snaží se najít vzorec, který by doložil, že všechna podobná videa jsou vykonstruovaná neziskovými organizacemi. Problém ale je, že ani toto jedno konkrétní video nezachycuje realitu.

Již zmiňovaný web Manipulátoři totiž přinesl informaci, že toto video, převzaté různými alternativními weby, nezachycuje tvorbu propagandistických videí týkajících se současné migrační situace, ale jedná se o natáčení dokumentárního snímku, jenž se zabývá tématem řeckých uprchlíků z Malé Asie v roce 1922 [manipulatori.cz, 2018a].

Podstata dezinformace je nicméně stále stejná. Je zde nepřítel, který je pojat jako systémový problém, a proti němu je vedena argumentace podložená v tomto případě lživými důkazy. Navíc se tedy jedná o zdánlivě objektivní zprávu, která je však podána zcela jednostranně a opět s cílem vyvolat strach a hněv.

Třetí, a zároveň poslední, příklad v této části pak patří mezi nejzajímavější případy dezinformací, neboť názorně dokazuje, jak absurdních rozměrů může dezinformace nabýt. V červnu tohoto roku vyšel na webu Nová republika text, podle kterého ukrajinská armáda organizuje lidské safari na východě Ukrajiny, tedy možnost pro bohaté občany Západu střílet po civilistech v Donbasu [novarepublika.cz, 2018a]. Tento již na první pohled vysoce nepravděpodobný scénář je útokem nejen na ukrajinskou armádu, která je obviňována z organizace genocidy, ale ve druhém plánu i útokem na západní civilizaci, která je zde vykreslována jako natolik zhýralá, že by byla ochotna přistoupit na zabíjení civilistů pro zábavu.

Co se týče důkazů, text se opírá o jediný zdroj, jenž sám o sobě zpochybňuje jeho věrohodnost. Tímto důkazem je totiž výpověď Daniela Beznosova [euvsdisinfo.eu, 2018], mluvčího samozvané Doněcké lidové republiky, který zcela logicky stojí na opačné straně barikády než ukrajinská armáda, a proto je v jeho zájmu ji delegitimizovat.

Všechny tyto tři příklady jasně dokládají podstatu dezinformací jak byla výše popsána a tudíž je skutečně zjevné, že se jedná o reálně působící fenomén. Nyní je proto čas se podívat na druhý důležitý termín, kterým je propaganda.

Jak jsem již uvedl, některé prvky propaganda sdílí s dezinformacemi. Nejedná se však o totéž, ačkoliv v repertoáru dezinformačních a alternativních webů lze nalézt v hojné míře obojí. Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám ji obecně definuje jako systematické šíření informací a myšlenek, především neobjektivním nebo zavádějícím způsobem, za účelem prosazování nebo podpory politické kauzy nebo názoru. Dále udává,

že v dnešní době je propaganda součástí psychologické války a jejím cílem je zlomit protivníkovu vůli bojovat nebo se bránit, případně jej naklonit své pozici [mvcr.cz, 2018].

Web Manipulátoři.cz vychází z toho, že jde o termín pocházející z latinského slova propagare (rozhlášovat, rozšiřovat), jenž v současnosti znamená rozšiřování demagogických názorů a informací za účelem vyvolání nebo zesílení určitých postojů [manipulatori.cz, 2017b].

Již zmíněný web EAVI pak propagandu označuje za šíření neobjektivní informace, jejímž účelem je šířit určitou myšlenku nebo určitou myšlenku poškodit. Tento web pak také upozorňuje, že ačkoliv je vnímání propagandy spíše negativní, tak samotná propaganda v podstatě negativní být vůbec nemusí [eavi.eu, 2017b]. S tímto souhlasí i generál Řehka, který v již zmiňované knize Informační válka [Řehka, 2017: 64-65] popisuje propagandu jako úsilí ovlivnit lidi tak, aby se jejich myšlení a chování měnilo ve prospěch toho, pro koho je vedena. Může nabývat řady podob a nemusí být v principu špatná, a proto se rozděluje na tři typy, přičemž pro potřeby této práce stačí zmínit jen dva krajní.

Na jednom pólu stojí tzv. bílá propaganda, která je charakterizovaná tím, že její zdroj je znám, a ačkoliv je subjektivní, snaží se opírat o co největší možný počet reálných faktů. Oproti tomu tzv. černá propaganda svůj pravý původ často ukryvá, je útočnější a ke svým cílům často užívá polopravdy, dezinformace a jiné techniky ohýbání reality [Řehka, 2017: 64-65]. Jak je asi patrné, v případě alternativních a dezinformačních webů hovoříme převážně o tzv. černé propagandě, jež se skutečně příliš neodlišuje od samotných dezinformací, se kterými tvoří velmi podobnou součást psychologické války v rámci hybridní kampaně, o čemž budu podrobněji psát dále.

Ze všech těchto definic vyplývá, že se jedná opět o záměrnou a systematickou činnost, která má velmi podobný cíl jako dezinformace, tedy ovlivnit myšlení příjemců. Zatímco dezinformace mají za účel vyvolávat zmatek a rozkoly, tak propaganda je komplexnější a má přesvědčit příjemce o pravdivosti určité složitější konstrukce.

Ze své praktické zkušenosti mohu říci, že ačkoliv ty rozdíly jsou v mnoha případech skutečně minimální, lze pojmenovat čtyři. Prvním rozdílem je to, že v propagandě mnohem častěji bývá určité pravdivé jádro, které je manipulativním způsobem zkresleno, vytrhnuto z kontextu nebo zaobaleno do několika vrstev manipulací, ovšem málokdy se jedná o čistou lež. Druhým rozdílem by pak mohlo být to, že ačkoliv i černá propaganda může útočit na konkrétní osoby či instituce, tak alespoň v případě proruské propagandy stojí často na vykreslení Ruska jako oběti, kterou je třeba bránit, a poukazování na případného nepřítele je až druhotná složka sdělení. Naopak ale, a to je třetí rozdíl, který vidím, zatímco dezinformace plní svůj účel ve prospěch Ruska nepřímou, tak propaganda odráží nějaký konkrétní, oficiálně stanovený zájem. S tím se pak pojí poslední rozdíl. Zatímco dezinformace může plnit svou roli sama o sobě, tedy i jeden text

může vést k požadovanému cíli, ačkoliv samozřejmě vyšší kvantita je pochopitelně účinnější, tak propaganda se mi jeví jako dlouhodobější činnost, kdy nejen vyznění jednotlivých zpráv, ale hlavně jejich počet a načasování normalizují určitý, byť zkreslený narativ.

Příkladem mohou být třeba útoky alternativních médií vůči NATO, což je jedno z nejčastějších témat. Zatímco klasické dezinformační výpady zpochybňující platný politický systém mají z hlediska Ruska skutečně význam jen ve smyslu štěpení naší společnosti, tak dlouhodobé výpady proti NATO odráží artikulovaný zájem Ruské federace, aby tato organizace byla oslabena, nebo dokonce aby zcela zanikla.

Pro ilustraci jsem vybral příklad pocházející z webu Nová republika, jenž se týká účasti českých vojáků na cvičení NATO [Baťa, 2017]. V tomto textu je jako hlavní antagonista vykresleno NATO, které je navíc popisováno nikoliv jako aliance členských států, ale jako mocenský nástroj USA, což je běžný narativ propagovaný alternativními a dezinformačními weby. Jeho vojenské cvičení AMPLE STRIKE 2017 je pak popisováno jako příprava na útočnou válku proti Rusku. Rusko je zde naopak jasnou obětí, která má být v konečném důsledku ještě prohlášena za agresora.

Jak je vidět, propagandistická linka tohoto textu má hned několik úrovní. Zaprvé vykresluje NATO jako agresora a zároveň stejným způsobem i českou armádu, která je navíc z logiky textu ovládána a zneužívána ze strany USA. V další rovině je pak zdůrazněno, že Rusko je nikoliv potenciální, ale zcela jednoznačně plánovanou obětí agrese NATO, což pak mj. zdůvodňuje odmítavý postoj Ruska vůči NATO. Tento text lze chápat jako propagandistický právě kvůli této druhé lince a zároveň je třeba říci, že jeho smyslem není rozštěpit českou společnost poukázáním na vnitřního nepřítele jako v případě příkladů, které jsem uvedl u dezinformací, ale naopak by se jako cíl dala vidět snaha spojit českou společnost proti NATO a obhájit, proč je NATO nebezpečné a proč z něj má Ruská federace oprávněný strach.

Tímto příkladem tak lze uzavřít tuto podkapitolu. V následující podkapitole se zaměřím jak na podobu české alternativní a dezinformační scény, tak na její souvislost s ruskou hybridní kampaní.

1. 3. Česká alternativní a dezinformační média

Na začátku této podkapitoly, před tím, než se budeme zabývat konkrétními příklady, je opět vhodné vymezit, co se myslí termíny alternativní a dezinformační média, neboť ačkoliv tato práce vychází z hypotézy, že jde o sumu médií, která sdílí určité charakteristiky, tak je potřeba zmínit, že i zde lze najít určité variace, na jejichž základě lze dále tato média klasifikovat.

Pojem dezinformační médium už podle názvu implikuje, že se jedná o médium, které šíří dezinformace, což je termín, který byl vysvětlen výše. Pro takové médium pak platí podobná kritéria jako pro dezinformace samotné. Tato média jsou úmyslně manipulativní, záměrně šíří lži a polopravdy, cílí na emoce a nesnaží se svá tvrzení podkládat věrohodnými zdroji.

Alternativní médium by se pak dalo definovat jako médium, které se staví do opozice vůči dominujícím prvkům veřejnosti, či poskytuje jiný způsob výkladu dominantní společenské ideologie a mediovaných informací [manipulatori.cz, 2017c].

Z této použité definice plyne, že alternativní médium může mít dvě polohy, které se odvíjí od jeho strukturálních motivací. Jednou polohou je snaha být alternativou k mainstreamovému výkladu reality, tudíž k mainstreamovým médiím, a druhou polohou je snaha být v opozici vůči statusu quo, k čemuž se může vázat snaha o jeho revizi.

Během rozhovorů s mými respondenty jsem na tuto problematiku několikrát narazil, což je doloženo dále v této práci, přičemž je faktem, že některá alternativní média nepožadují sama za sebe revizi systému, ale ve své snaze vymezit se vůči mainstreamovým médiím dávají prostor osobám, které o změnu statusu quo usilují.

Potvrzení, že existuje více druhů alternativních médií lze najít i v textu Susan Morgan [Morgan, 2018], která hovoří o tom, že existují alternativní média usilující o změnu politických poměrů, a pak ta, která nabízejí alternativu vůči mainstreamovým médiím, jejichž důvěryhodnost v očích čtenářů údajně klesá. Šíření dezinformací pak je spojeno zejména s těmi médii, která chtějí revizi statusu quo, přičemž taková média mohou, ale nemusí být řízena ze zahraničí. Jak již bylo několikrát zmíněno výše, dle Výroční zprávy BIS za rok 2017 nejsou česká dezinformační média přímo napojena na zahraniční aktéry, což ovšem neznamená, že nejsou součástí jejich hybridní strategie.

Problém tedy nastává v okamžiku, kdy alternativní médium přistoupí k šíření dezinformací a propagandy, což nastává v okamžiku, kdy přestává pouze přinášet doplňkový výklad, ale začíná usilovat o ovlivnění statusu quo. V případě České republiky je statusem quo myšlen liberálně-demokratický systém v ČR a orientace našeho státu na Západ, včetně členství v NATO a EU.

Z výše napsaného tedy vyplývá, že alternativní médium nemusí být nutně dezinformační, ale zároveň platí, že se dezinformačním může stát. To se v podstatě odvíjí od strukturálních motivací média, kdy záleží na tom, zda médium chce být alternativou k mainstreamu nebo má revizionistické tendence.

Primárním zájmem této práce jsou ta alternativní média, která jsou revizionistická, přičemž u nich lze vysledovat užívání dezinformací, a tudíž jsou zároveň médii dezinformačními. Proto v této práci tato dvě označení v podstatě splývají. Jak jsem ale již výše naznačil, během rozhovorů jsem narazil i na alternativní médium, které se od revizionismu distancovalo, přičemž samo o sobě dezinformace nešíří, ovšem svým přístupem k pojetí alternativy vůči mainstreamu dává prostor i dezinformátorům. Zároveň je na tomto místě nutné dodat, že pro určité omezení pole, v němž se tato práce pohybuje, byl výběr takových médií zúžen čistě na webové stránky. Nebudu se tedy zabývat ani děním na sociálních sítích, ani jinými druhy médií, jako je kupříkladu tisk, ačkoliv v konečném důsledku se jedná o spojené nádoby, kdy v podstatě každé dezinformační médium má svou webovou stránku.

Výše uvedené dále demonstruji na konkrétních případech, aby bylo patrné jak v praxi vypadá vlastní sebe prezentace alternativních médií, jež jsou zároveň médii revizionistickými a dezinformačními. Ukáže se tak zcela jasně, jaké místo ve společenské debatě si tato média nárokují a jaké jsou jejich strukturální motivace.

Web Protiproud má v podtitulku následující prohlášení: „*Kontrarevoluční magazín Petra Hájka. Každý má svou volbu: Pohodlně plout do otroctví, nebo vstoupit do PROTIPROUDU*“ [protiproud.cz, 2018b]. Pokud se na tento podtitulek, byť jen krátce zaměříme, tak vidíme, že tento web se vymezuje minimálně vůči mainstreamovým médiím, což lze vyčíst z citovaného textu jako celku. Mainstreamová média jsou chápána jako revoluční, zatímco Protiproud, hlásící se ke konzervativismu, je kontrarevoluční. To, že se jedná o mainstreamová média lze vyčíst z toho, že mainstream znamená hlavní proud, takže pokud autor píše o pohodlné plavbě do otroctví, tak tím naráží na plavbu hlavním proudem, tedy na akceptování mainstreamového výkladu, která má vést k otroctví. Vůči tomuto je pak Protiproud alternativou, která ale nedoplňuje, nýbrž se, i z podstaty slova protiproud, snaží tento výklad zcela překonat, a tedy revidovat.

Protiproud tak působí jako opozice vůči mainstreamu, ale zároveň naznačuje, že nechce být pouhým doplňkem, neboť status quo považuje za formu otroctví. Dá se tedy usuzovat, že se jedná o propagaci revize tohoto systému.

Druhým příkladem mohou být Vlastenecké noviny, které v podtitulku mají napsáno: „*Tradiční konzervativní deník bez politické korektnosti. Neotřelé informace bez masky, pro lidi s vlastním názorem*“ [vlasteneckenoviny.cz, 2018]. Zde lze opět číst určité vymezení se vůči mainstreamovým médiím, ačkoliv zde toto vymezení není tak ostré. Je zde nicméně naznačeno, že v jiných médiích, nejspíše tedy těch mainstreamových, vládne

politická korektnost, která nedovoluje zveřejnit některé informace nebo nutí tyto informace maskovat. Naopak Vlastenecké noviny, dle tvrzení autora podtitulku, maskované nejsou. Rovněž je zde nepřímě naznačeno, že ta politicky korektní, tedy mainstreamová, média čtou lidé, kteří nemají vlastní názor. Nelze zde sice vyčíst volání po změně, ale zároveň se dá říci, že se toto médium chápe nikoliv jako doplněk, ale jako hodnotnější zdroj informací.

Za nejexplicitnější příklad alternativy, ve smyslu revizionismu, ale lze chápat web Nová republika, který je nejen médiem, ale zároveň politickou platformou, jež ve svých stanovách přímo píše, že neoliberální režimy jsou překážkou zdravého vývoje společnosti, že mainstreamová média jsou nástrojem manipulace v rukou hyperburžoazie, že neoliberalismus je cestou k hospodářskému, sociálnímu a morálnímu úpadku a že změny nelze dosáhnout drobnými změnami. Nová republika pak byla vytvořena za účelem tento vývoj zvrátit, a to i ve spolupráci se zahraničními subjekty [novarepublika.cz, 2014].

Zde není absolutně pochyb, že tento přístup, podobně otevřený jako článek Petra Hampla, o němž jsem hovořil výše, je zcela nejčistší formou revizionistické alternativy a je to příklad přesně toho uvažování, které je v této práci chápáno jako esenciální pro většinu alternativních webů v České republice. Pokud ale nyní chápeme většinu českých alternativních médií jako součást revizionistického proudu, tak je ještě potřeba dokázat, že se v tomto kontextu projevují dezinformačními aktivitami.

Zcela obecně se lze odkázat na autority, které metodicky provádí monitoring české dezinformační scény, ačkoliv je fakt, že se jedná o natolik dynamické prostředí, že jen těžko lze podchytit úplně všechna média. V rámci stáže v The Prague Security Studies Institute jsem pracoval mimo jiné i na monitoringu dosud nezmapovaných dezinformačních webů, přičemž naše nálezy byly sdíleny s webem Konšpiratori.sk, který má v dnešní době asi nejbohatší veřejně dostupnou databázi problematických webů. Tato databáze dnes čítá 131 položek, ovšem je nutné zmínit, že se jedná o české i slovenské weby [konspiratori.sk, 2018a].

V případě webu Konšpiratori.sk je pak velice důležité zejména to, že transparentně uvádí důvody, na jejichž základě umísťuje dané stránky na svůj seznam. Tyto důvody mohou sloužit i pro účely této práce jako další způsob jak definovat dezinformační, potažmo alternativní média v tom smyslu, jak jsou v tomto textu pojímána.

Na stránce Konšpiratori.sk se lze dočíst, že na seznamu jsou weby, které splňují alespoň jedno z následujících kritérií: 1) stránka obsahuje materiály podvodného a šarlatánského charakteru, jako je například zázračná léčba, 2) stránka obsahuje dezinformace a lživou propagandu, tedy tvrzení, která jsou v rozporu s fakty, 3) stránka obsahuje konspirační teorie, 4) stránka obsahuje extremistický obsah ve smyslu poplašných zpráv, výzev k násilí nebo hanobení skupin obyvatel, 5) stránka nemá jasného vlastníka a autory a porušuje zásady novinářské etiky [konspiratori.sk, 2018b].

Na tomto místě je nutné zmínit, že platforma Konšpiratori.sk se nezabývá pouze dezinformacemi, ale snaží se obecně informovat podnikatele o tom, které weby jsou z výše uvedených důvodů problematické, a proto není vhodné na nich inzerovat [konspiratori.sk, 2018c]. Pro zařazení konkrétního webu na tento seznam tak stačí naplnit alespoň jedno z daných kritérií. Prakticky všechny weby na seznamu jsou však dezinformačními či alternativními weby ve smyslu této práce, což lze doložit komparací s jinými seznamy, o kterých budu pojednávat, přičemž prakticky všechny splňují více než jednu z výše uvedených podmínek. Zvláště dobré je si z tohoto důvodu všimnout, jak často se lze na alternativních webech setkat s tím, že na nich lze najít jak politické dezinformace a propagandu v tom smyslu, který nás v této práci nejvíce zajímá, tak konspirační teorie a šarlatánství. Uvedu příklady.

Jedním z nejjasnějších konkrétních příkladů je web důležitě24. Jak již bylo naznačeno, lze zde najít klasické dezinformace, kdy názorným příkladem je text s názvem „*Cenzurované video: Muslim přiznává, že hlavním cílem je islamizace Evropy*“ [dt24.cz, 2018a]. Jde o shrnutí videa, které v textu ani není dostupné, přítomen je pouze náhledový obrázek, v němž má údajně muslimský muž tvrdit, že do Evropy přijíždí ve snaze ji islamizovat. Problém textu ovšem je, že neuvádí odkud video, které nelze zhlédnout, pochází, přičemž podle článku se má jednat o interview pro arabský televizní kanál, ovšem v náhledovém obrázku jsou vidět německé a anglické titulky. Vyhledávání tohoto obrázku pomocí Reverse image search pak odhalí, že jediné jiné použití je na pochybně vypadajícím, nejspíše srbském blogu [dnevnoblog.wordpress.com, 2016], přičemž na tomto blogu se tato fotka objevila již v roce 2016, o čemž se ale článek v důležitě24, který vyšel v letošním roce, nezmiňuje.

Lze zde ovšem najít i články týkající se zdraví, které vyznívají přinejmenším zvláště. Příkladem může být text „*S tímto návodem si vyčistíte plíce za 3 dny, jako byste nikdy nekouřili! Povinné pro kuřáky*“ [dt24.cz, 2018b]. V něm se lze dočíst, že třídní ozdravná kúra spočívající v pití ovocných a zeleninových džusů dokáže zbavit plíce jakýchkoliv stop po kouření. Ačkoliv nejsem lékař, tak si dovoluji tvrdit, že takto podaná informace je vysoce nepravděpodobná.

Aby toho ale nebylo málo, tak zde lze nalézt i zcela jasný příklad konspirační teorie. Tím je text „*Bývalá členka Iluminátů promluvila a varuje lidstvo před zlem, které bylo připraveno...*“ [dt24.cz, 2018c]. V tomto textu, který je po jazykové stránce velmi chatrný, se lze dočíst, že vysoce postavená členka iluminátů, kteří jsou zároveň satanisté, opustila tuto tajnou organizaci, aby svět varovala před jejich plány. Článek pak obsahuje tvrzení typu, že svět je ovládán židovskými bankéři, kteří jsou vůdci iluminátů, že je zde snaha vytvořit rasu nadlidí, nebo že studená válka byla ve skutečnosti jen kratochvílí iluminátů, sloužící jejich zábavě. Myslím, že tato tvrzení nemá ani smysl rozebírat, neboť jejich absurdita je zcela zjevná, ale názorně to ilustruje, jaký materiál lze vedle sebe nalézt na těchto alternativních, potažmo dezinformačních webech. Za povšimnutí snad stojí jen

skutečnost, že tento text je otevřeně antisemitský, což ovšem v případě konspiračních teorií sdílených alternativními/dezinformačními weby není nic neobvyklého.

Stránka důležitá²⁴ přitom není jediná, kde lze nalézt kromě dezinformací a propagandy i konspirační teorie a šarlatánství. Dalším příkladem může být již zmiňovaný Protiproud, nebo také web New World Order Opposition [nwoo.org, 2018a].

Tím se dostávám zpět k seznamům dezinformačních webů, jež pomáhají vymezit, které problematické weby lze označit za předmět této práce. Kromě již zmíněné platformy Konšpiratori.sk jsou to ještě stránky Neovlivní.cz a Evropské hodnoty.

Web Evropské hodnoty představuje z těchto dvou tu méně aktuální, ovšem obsáhlejší databázi, která čítá 37 položek [evropskehodnoty.cz, 2016]. Web Neovlivní oproti tomu nabízí seznam 29 subjektů, ačkoliv jeho poslední aktualizace je o rok pozdější než v případě Evropských hodnot. Na stránce se nicméně lze dočíst, že tento seznam se má shodovat se seznamem Ministerstva vnitra, který údajně čítá asi 40 stránek [neovlivni.cz, 2017].

Nejdůležitějším faktem z hlediska této práce nicméně je, že na všech třech seznamech jsou uvedeny prakticky ty samé subjekty, takže se o nich dá zodpovědně říci, že tyto subjekty lze označit za alternativní, potažmo dezinformační v tom smyslu, jak byly tyto termíny výše definovány.

V následující části této podkapitoly budou představeny alespoň některé relevantní české dezinformační a alternativní weby, aby byl do této struktury vytvořen vhled, který by měl konkretizovat téma, o němž zde hovoříme. Cílem této části není přinést vyčerpávající seznam webů a jejich popis, neboť to ani není meritem mé práce, ale přiblížit prostředí, z něhož byly vybírány subjekty, s nimiž byly realizovány hloubkové polostrukturované rozhovory. Při výběru příkladů v této části bylo postupováno podle tří kritérií.

Zprv jsem vybíral z médií obsažených ve výše zmíněných seznamech, přičemž jsem zohlednil svou osobní zkušenost z praxe v The Prague Security Studies Institute. Tudíž jsem vybral ta média, s nimiž jsem se pravidelně setkával a vím, že jsou aktivní při šíření dezinformací a manipulativní propagandy. Aktivita média je tak druhým zvoleným kritériem. Třetím kritériem pak je skutečnost, že v této části nejsou zmíněny weby, jež jsou pokryty v rozhovorech dále v této práci. U každého z níže uvedených médií bude uvedena stručná charakteristika, rovněž zdůvodnění toho, proč se jedná o dezinformační či propagandistická média.

AC24 – Jedná se o web s jehož provozovatelem Ondřejem Geršlem jsem měl domluvený rozhovor, ke kterému ovšem nedošlo. Více k tomuto je uvedeno v diskusi o metodě v následující kapitole, přičemž AC24 není jediným médiem v tomto výběru,

s jehož zástupcem jsem měl domluvený rozhovor. Týkalo se to ještě Nové republiky a Protiproudu, přičemž i o těchto případech budu ještě hovořit v diskusi o metodě.

Co se týče AC24, tak toto médium se samo nijak necharakterizuje, a to ani popisem, ani nějakým heslem. Dá se říci, že se tváří jako klasický zpravodajský web přinášející informace ze světa a z domova, přičemž na první pohled nemusí být patrné, že tomu tak není [ac24.cz, 2018a]. Při bližším zkoumání lze ale vysledovat, že web se drží určité linie, kdy se Západem jsou asociovány spíše negativní informace, zatímco s východem spíše ty pozitivní. Dá se proto hovořit o tom, že toto médium vytváří určitou propagandistickou činnost, přičemž stojí za povšimnutí, že většina textů je podepsána pouze redakcí jako celkem, tedy není obvykle známo, kdo za nimi konkrétně stojí. Oblíbeným tématem jsou zde zprávy o problémech západních zemí s migrací, ale jasným příkladem neobjektivního přístupu jsou následující texty o vojenských manévrech USA a Ruska.

Prvním textem je článek nazvaný „*USA znovu poslaly do Číny válečné lodě*“ [ac24.cz, 2018b]. V tomto textu se píše o proplutí amerických lodí kolem Tchaj-wanu, přičemž autor se odkazuje na informace agentury Reuters, ale přímý odkaz v článku vede na českou verzi ruského webu Sputnik, o němž budu psát v kapitole týkající se rozhovorů. Druhou zajímavostí pak je, že článek sice zmiňuje prohlášení americké tichomořské flotily, podle které mají lodě na plavbu právo, ale zpráva vyznívá tak, jako by se jednalo o něco nepatřičného. To je navíc umocněno citací zástupce čínského ministerstva zahraničí, který uvedl, že by Spojené státy měly své kroky dobře zvažovat, aby neohrozily mír a stabilitu Tchaj-wanu a také americko-čínské vztahy, což dle mého názoru v tomto kontextu vyznívá tak, že toto počínání Spojených států je ve své podstatě negativní.

Oproti tomu pak stojí text pojmenovaný „*Ruské vojenské síly úspěšně odpálily modernizovanou raketu PRO*“ [ac24.cz, 2018c], v němž se píše o testování modernizovaného ruského systému protiraketové obrany. V textu je zmíněno pouze vyjádření ruského velitele, který si pochvaluje úspěch testu, přičemž jakýkoliv opoziční názor chybí. Z toho je tedy patrné, že k vojenským manévřům obou zemí je přistupováno diametrálně odlišně.

Web AC24 se ovšem neomezuje pouze na méně nápadnou propagandu spočívající v selekci konkrétních zpráv a v udržování poměru různě zabarvených informací, jenž odpovídá vidění světa tvůrců tohoto obsahu. Před senátními a komunálními volbami v roce 2018 na tomto webu vyšla i zcela otevřená manipulativní propaganda, která jasně a hlavně dosti nevybíravě určovala koho volit a koho nikoliv. Zajímavostí je, že se jedná o jeden z mála podepsaných textů, přičemž jeho autorem je Stanislav Novotný, člověk, jenž jistým způsobem ovlivnil i výběr respondentů pro tuto práci, a který bude také zmíněn v metodologické rozpravě.

Text je nazván „*Stanislav Novotný: Drahoš, Kolář a jim podobní*“ [Novotný, 2018], přičemž se zabývá tím, proč nevolit Jiřího Drahoše a Petra Koláře, a proč je dobré volit

Benjamina Kurase. Autor zde v čistě subjektivní a emotivní rovině označuje dnes již senátora, v té době kandidáta do Senátu a bývalého kandidáta na post prezidenta Jiřího Drahoše, jako soudruha s prázdnou tváří bez výrazu, bez schopnosti kriticky myslet a bez schopnosti vyhodnotit vlastní intelektuální impotenci, jenž je normalizačním kariéristou bez skutečných vědeckých výsledků. Drahošovu ženu, která mu asistovala v prezidentské kampani, pak označuje jako Drahošovu Martu Gottwaldovou, což jsou všechno termíny, které jsou skutečně přímo použity v textu, který jsem na začátku tohoto odstavce citoval.

Tato kritika kandidáta do Senátu je tedy očividně postavena na pouhé dehonestaci bez jakýchkoliv důkazů, která se opírá o expresivní vyjadřování a subjektivní dojmy, na základě čehož lze tvrdit, že se nejedná o politický komentář, ale pouhou manipulaci s emocemi čtenáře.

Příkladem čisté dezinformace na webu AC24 pak může být třeba článek týkající se Globálního paktu o migraci [ac24.cz, 2018d], ve kterém se píše, že na základě odstavce č. 8 tohoto dokumentu bude kriminalizována veškerá kritika migrace a migrační politiky, přičemž je usuzováno, že se dá reálně uvažovat, že kritici budou stíháni státními orgány. Odstavec č. 8 v tomto dokumentu ale hovoří o kolektivním závazku zlepšit kooperaci ohledně migrace a rozhodně se v něm nepíše nic o tom, že kritika migrace by měla být trestná [Harzer, 2018].

Jak je tedy patrné, web AC24 lze označit za dezinformační médium, přičemž za pozornost stojí, že jeho tvůrce, Ondřej Geršl stojí ještě za webem Svět kolem nás, o čemž informuje výše zmiňovaný web Neovlivní.cz [neovlivní.cz, 2016]. Tato skutečnost je zajímavá hlavně z toho důvodu, že web Svět kolem nás je otevřeně alternativní, což dokládá již svým heslem „*Kontroverzní realita*“ [svetkolemna.info, 2018a].

Za povšimnutí pak stojí, že tento web má vlastní sekci zabývající se konspiračními teoriemi, kde lze najít texty o chemtrails, tajných podzemních základnách nebo UFO [svetkolemna.info, 2018b]. Toto může působit jako neškodná zábava, ovšem jak upozorňuje zmiňovaný text na webu Neovlivní.cz, tak tyto zprávy mají ve čtenářích vyvolávat pocit, že je jim lháno ze strany vlády a klasických médií [neovlivni.cz, 2016]. To je pak velmi účinné ve chvíli, kdy tento web publikuje politickou dezinformaci, že na školách má probíhat vymývání mozků žáků ze strany neziskových organizací, které za peníze státu, ale také třeba George Sorose, jenž je označen termínem „velký světový škůdce“, mají smířit děti s přisunem migrantů [svetkolemna.info, 2018c].

Jak je patrné, tak téma migrace je pro obě média důležité, ale důležité je rovněž mít na paměti skutečnost, že nejen jejich samotný obsah, ale i vzájemné propojení, které umocňuje množství manipulativních a dezinformačních textů, dokazuje jejich problematičnost. Z hlediska této práce je škoda, že se domluvený rozhovor s panem Geršlem neuskutečnil, ale jisté informace lze získat i z rozhovoru, který s ním učinil někdo jiný. Pro potřeby analýzy není tento text zcela vhodný, neboť nemá strukturu

použitou v této práci, ale myslím, že je zajímavou ilustrací tohoto média, respektive osoby člověka, který toto médium vytváří.

Rozhovor vyšel na webu Mladý Podnikatel [Rostecký, 2014], přičemž je zde uvedeno, že tehdy pětadvacetiletý Ondřej Geršl je zakladatelem AC24. To dokládá fakt, že se jedná o hlavního tvůrce tohoto obsahu, nebo alespoň o člověka zodpovědného za jeho publikování.

Hned v úvodu rozhovoru Geršl uvádí, že jeho cílem je změnit myšlení lidí, což je v podstatě snaha o revizi, a že musí lidem ukázat, že mainstreamová média lžou. Toto ukazuje, že Geršl nejspíše nevnímá svůj web jako nějaký doplněk mediální scény, ale že se otevřeně hlásí k tomu, že stojí v opozici vůči statusu quo. Z rozhovoru pak dále vyplývá, že Geršl je bytostně přesvědčen o manipulaci ze strany mainstreamových médií a uvádí, že texty píše z přesvědčení. Důvěryhodnosti tohoto tvrzení pak nahrává to, když Geršl v rozhovoru uvádí, že žil v iluzi jako jiní konzumenti mainstreamových médií, ale tuto iluzi prohlédl, ovšem nemá dostatečně vyvinuté vědomí, aby se mohl dobrat úplné pravdy. Dále pak v rozhovoru zazní, že podle Geršla se AC24 nesnaží čtenáře přesvědčit o tom co je pravda, ale ukázat jim co pravda určitě není. To by se dalo interpretovat i tak, že AC24 stojí na podryvání důvěryhodnosti těch zdrojů, vůči kterým se Geršl vymezuje, přičemž za hlavní zlo je označena Česká televize. V rozhovoru pak ze strany Geršla zazní i úvaha často zmiňovaná dezinformačními weby, že cílem USA je skrze EU ovládnout Ukrajinu, aby mohly zaútočit na Rusko, které je obklíčeno základnami NATO. Tohle je narativ, jenž se často objevuje na různých dezinformačních webech, o čemž jsem v první podkapitole této kapitoly hovořil i v případě Nové republiky. Dá se tedy říci, že Geršl svou činností pokrývající dezinformace i proruskou propagandu skutečně působí ve prospěch ruských zájmů.

K tomuto rozhovoru pak lze doplnit, že z něj nelze zcela jasně rozlišit strukturální motivace média a individuální motivace týkající se tvůrce obsahu, neboť v Geršlově výpovědi tyto dvě roviny splývají. Nelze si pak nevšimnout toho, že je zde patrná jak rovina opozice vůči mainstreamu, tak vůle měnit status quo, která však u samotného Geršla podle všeho převládá.

AE News – Hned z kraje je potřeba zmínit, že web AE News, známější pod starším názvem Aeronet, je jedním z nejznámějších českých dezinformačních webů. Tento web je již natolik zprofanovaný, že se o něm kriticky vyjadřují i lidé z alternativního mediálního prostředí, s nimiž jsem dělal rozhovory, a že na něj obvykle jiné alternativní a dezinformační weby neodkazují. Může to dokazovat, že pověst tohoto média je natolik špatná, že i lidé, kteří by s jeho obsahem mohli souhlasit, se snaží vyhnout spojení s tímto médiem, které by jejich činnost mohlo apriori delegitimizovat.

Webu Aeronet se podrobně věnuje redaktor týdeníku Respekt Ondřej Kundra, který o tomto webu přinesl celou řadu detailů v textu „*Kdo tu píše pro Putina*“ [Kundra,

2017]. V tomto článku se lze dočíst, že VK, což je značka člověka, který vytváří obsah Aeronetu, tedy AE News, uvedl pro Respekt, že se snaží otevřít oči lidem ohlupovaným propagandou, což je velmi podobné vyjádření, jako uvedl ve výše popsaném rozhovoru i Ondřej Geršl. Dále se zde lze dočíst, že VK považuje svou aktivitu za vedení elektronického informačního boje s nepřítelem, který nikdy nespí, přičemž tím nepřítelem jsou západní média.

Z tohoto je patrné, že VK se rovněž nechápe jako alternativa ve smyslu mediálního doplňku, ale jako alternativa ve smyslu revize. Kundra si rovněž všímá skutečnosti, že články na Aeronetu nejsou podepsané a často v nich chybí odkazy na zdroje uvedených tvrzení, přičemž dokládá příklady těch nejkontroverznějších.

O kontroverznosti Aeronetu či AE News svědčí i to, že tento web je velmi často v hledáčku výše zmíněného webu Manipulátoři.cz, který vyvrací jednotlivé dezinformace, jež se na tomto webu objevují. Již byl v této práci zmíněn příklad, jak Manipulátoři.cz vyvrátili dezinformační video publikované na AE News, které mělo dokazovat, že jsou cíleně vytvářena propagandistická videa hájící migranty, a mohl bych rovněž zmínit text, v němž Manipulátoři.cz vyvrací zprávu, v níž AE News tvrdí, že se schyluje k jaderné válce mezi Ruskem a NATO, které se údajně připravuje na invazi do Ruska [manipulatori.cz, 2018b].

Sám Aeronet, tedy AE News, se popisuje jako nezávislý internetový zpravodajský portál připravovaný českými a slovenskými krajany žijícími v Holandsku, Rusku a USA, který přináší informace z alternativních zdrojů a snaží se vyvracet dezinformace a mediální propagandu, o čemž informuje bez cenzury a politické korektnosti [aeronet.cz, 2018b].

Je dobré si povšimnout, že tento web, sám šířící dezinformace, obviňuje z šíření dezinformací jiné, což je pro alternativní a dezinformační média poměrně typické, přičemž sám se označuje jako odpůrce cenzury a politické korektnosti, což jsou další obvyklé proklamace. To ostatně dokládá i text „“, který hovoří o tom, jak jsou, zde na příkladu Spojených států, označována mainstreamová média termínem „fake news“, který má značit, že se jedná o názorově zaujaté platformy [Farkas, Schou, 2018: 10].

Pro ilustraci aktivit tohoto webu lze zmínit dva propagandistické texty, které nesou prvky dezinformací, ale v případě AE News je dobré si všimnout, že takové texty není příliš složité hledat, což lze odhadnout i z obsáhlých titulků, nezřídka postavených na silných vyjádřeních.

První text je ryze protiamerický a opírá se o dění na české politické scéně, kdy hlasování o nedůvěře vůči vládě Andreje Babiše kvůli jeho kauze se synem ve Švýcarsku je interpretováno jako manipulace ze strany USA, které se snaží svrhnout českou vládu, aby si zajistily vítězství ve výběrovém řízení na dostavbu jaderné elektrárny Dukovany [aeronet.cz, 2018c]. Druhý text pak opakuje tezi o plánovaném útoku NATO vůči Rusku,

kdy je Kerčský incident interpretován jako snaha Ukrajiny a západních zemí vyprovokovat Rusko tak, aby bylo možné na něj zaútočit [aeronet.cz, 2018d]. Tato zpráva je očividným kopírováním ruské propagandy, což jen dokazuje fakt, že AE News je propagandistické médium nezřídka operující s dezinformacemi a šíří narativ o Rusku jako oběti, která je neustále ohrožena agresí ze strany Západu.

Czech Free Press – Tento web, pyšící se heslem „Svoboda informací“, se označuje za nezávislý a nestranný webový portál, který se věnuje oblastem, jímž mainstreamová média nevěnují zaslouženou pozornost, a podporuje všechny úhly pohledu a zdravý rozum [czechfreepress.cz, 2014]. Skutečnost je ovšem taková, že se jedná o další dezinformačně-propagandistické médium, zajímavé tím, že kromě vlastních zpráv provozuje i sekci blogů, kde sdílí komentáře konkrétních osob, přičemž některé z nich, třeba Jiří Baťa nebo Daniel Solis píše i pro jiná alternativní média, kupříkladu pro Parlamentní listy nebo Novou republiku.

Podstatu webu Czech Free Press lze opět velmi dobře ilustrovat na dvou textech, které dokládají, že se jedná o médium šířící dezinformace a proruskou propagandu. První text je nazván „Istanbulská úmluva a pedofilie“ [czechfreepress.cz, 2018a] a dle tohoto textu má Istanbulská úmluva chránit práva pedofilů jakožto sexuální menšiny. Jde ovšem o jednoznačnou dezinformaci, kterou vyvrátil web Manipulátoři.cz, jenž vše uvádí na pravou míru [manipulatori.cz, 2018c]. Druhý text se pak týká Kerčského incidentu, což je dobré téma pro demonstrování proruského tendování média. Článek je celkem výmluvně pojmenován „Za ukrajinskou námořní provokací stojí Washington“ [czechfreepress.cz, 2018a], přičemž popisuje přesně to, co je již obsaženo v nadpisu. Za celou údajnou provokací stojí dle textu americký vojensko-bezpečnostní komplex, který údajně chystá jadernou válku s Ruskem. Toto téma se nám tedy znovu opakuje, přičemž za zmínku stojí, že západní novináři jsou zde označováni hanlivým výrazem „presstitutky“.

Euportál – Web Euportál se definuje jako eurorealistický konzervativně-pravicový internetový časopis, který se hlásí k názorům Václava Klause, podporuje národní stát a odmítá ekologismus, homosexualismus, NGOismus, antiamerikanismus a multikulturalismus. Krátce se označuje jako politicky nekorektní průvodce. [euportal.cz, 2018a].

Web Euportál funguje již poměrně dlouhou dobu, přičemž je zajímavá určitá proměna jeho směřování, neboť ve výše uvedeném popisu jistě zaujme, že se staví proti antiamerikanismu, ovšem v současnosti spíše odpovídá standardu jiných alternativních médií, která prosazují proruskou propagandu.

Při návštěvě tohoto webu je hned z kraje zřejmé, že hlavním tématem je islám a migrace, proti kterým server bojuje. Už tím, že se staví do přímé opozice vůči výše popsaným ideologiím, přičemž u některých z nich by se dalo pochybovat o jejich existenci, dokazuje, že opět nechce být jen doplňkem, ale že chce měnit své prostředí.

Kromě islámu a multikulturalismu jsou pak terčem textů i sexuální menšiny nebo liberální proudy v církvi [euportal.cz, 2018b], což vzhledem ke zmíněné sebedefinici asi nepřekvapí, ovšem v poslední době jsou to i Spojené státy. V souvislosti s Kerčským incidentem zde vyšlo několik textů, které prosazují ruský pohled na věc, včetně jednoho, který z provokace viní Spojené státy, přičemž jde o totožný text, který byl již citován výše [euportal.cz, 2018c]. Toto dokazuje, že web Euportál nestaví pouze na dezinformacích útočících na různé menšiny, které vedou k emoční manipulaci se čtenáři, a v konečném důsledku i ke štěpení české společnosti, ale že otevřeně šíří proruskou propagandu.

Je ale nutné podotknout, že v celkovém kontextu české alternativní a dezinformační mediální scény patří spíše mezi menší média, a to zejména kvůli tomu jak je profilován. V současnosti totiž oslovuje zejména antiislamistickou scénu, zatímco jiné texty často přebírá z ostatních alternativních médií.

Nová republika – Nová republika je alternativní či dezinformační web, který, jak bylo uvedeno výše v této práci, se snaží být nejen médiem, ale rovněž politickou platformou, která je dle svých vlastních stanov [novarepublika.cz, 2014], taktéž zmíněných výše, politickou platformou, která chce revidovat existující systém v České republice. Odmítá neoliberalismus a staví se do opozice vůči asociální hyperburžoazii, což má být skupina bohatých osob, které ovládají významné pozice ve státě a pomocí médií manipulují s občany. Kromě údajné hyperburžoazie jsou pak jako hlavní nepřátelé vyzdviženy církev, EU a klasické politické strany.

Na základě výše uvedeného lze jasně vidět tři věci. Zaprvé, a to již v této práci zaznělo, Nová republika je příkladnou ukázkou revizionismu ve světě alternativních médií, což zde znovu zmiňuji kvůli tomu, že jsem Novou republiku používal jako příklad i v rozhovorech, které jsem vedl. Druhou skutečností je, že Nová republika je selektivní co se týče přátel a nepřátel, kdy kritizuje pouze některé politické strany, čímž si ponechává prostor pro spolupráci s politickými subjekty, jak ukáži později. Třetí skutečností je fakt, že Nová republika je populistický subjekt, a to ve smyslu definice Case Muddeho, který popisuje populismus jako ideologii, která předpokládá, že společnost je rozdělena na dvě antagonistické skupiny, opravdové občany a zkorumpované elity, a která vyzdvihuje fakt, že politika by měla být především vyjádřením obecné vůle, přičemž obecná vůle lidu je v tomto podání více než lidská práva nebo ústavní zákony [Mudde, 2007: 23]. Ne že by Nová republika byla v tomto populismu jediná, naopak se jedná o relativně rozšířený znak alternativních médií, ale jako jedna z mála se takto otevřeně profiluje. Sice to o sobě netvrdí přímo, ale z její sebedefinice to do značné míry vyplývá. Tento prvek je zajímavý i z hlediska teorie hybridní války, neboť populismus v tomto podání může být nástrojem sloužícím k vytváření společenských štěpení.

Kromě zmíněného Manifestu je pak rovněž zajímavé se podívat, kdo tento obsah tvoří. Nejdůležitější osobou totiž je MUDr. Ivan David, který je sám o sobě zajímavou figurou, přičemž s panem Davidem jsem byl rovněž v mailovém kontaktu kvůli

rozhovoru, který se nakonec neuskutečnil. O této své zkušenosti budu více psát v diskusi o metodě.

Ivan David je psychiatr, který byl v minulosti ředitelem Psychiatrické nemocnice Bohnice, ministrem zdravotnictví za ČSSD a poslancem, přičemž v roce 2018 kandidoval do Senátu jako nezávislý kandidát za SPD [prvnizpravy.cz, 2018]. Toto zde uvádím zejména proto, aby bylo vidět, že vytváření dezinformačního obsahu není jen otázkou anonymních osob, ale že se v této oblasti dá narazit i na známé a politicky angažované jedince, kteří mají za sebou poměrně významnou kariéru. To je něco, co se kromě Ivana Davida týká třeba i Petra Hájka z Protiproudu nebo Jiřího Wagnera z EXANPRO. V takových případech pak lze uvažovat o tom, že takoví lidé mají při šíření dezinformací a propagandy do jisté míry větší vliv, neboť se mohou zaštiťovat autoritou své profese nebo svou veřejnou známostí, která jejich působení může v očích veřejnosti legitimizovat.

Před volbami do Senátu vyšel s Ivanem Davidem rozhovor v internetové televizi DVTV [dvtv.cz, 2018], který si dovoluji zmínit, podobně jako jsem zmínil rozhovor s Ondřejem Geršlem, a to prakticky za stejným účelem. Nutné je zde ale zmínit, že tento rozhovor se netýká primárně Nové republiky, ale kandidatury Ivana Davida do Senátu.

V rozhovoru pro DVTV ovšem David zcela otevřeně říká, že NATO připravuje válku proti Rusku, kritizuje množství základů NATO u ruských hranic a hájí ruskou anexi Krymu. Další zajímavostí je, že David v tomto rozhovoru zpochybňuje věrohodnost Ministerstva vnitra, BIS i mezinárodního týmu vyšetřovatelů, kteří zkoumali sestřelení letu MH-17.

Máme zde dva poznatky. Tedy, že David sám oficiálně tvrdí věci, které konvenují ruské propagandě a že zpochybňuje důvěryhodnost státních institucí, tedy i systému. U toho prvního je otázka, zda jde skutečně o jeho přesvědčení, nebo zdali se snažil být v souladu s myšlenkami SPD, za kterou kandidoval, ačkoliv by se dalo říci, že v tomto videorozhovoru působí docela přesvědčeně. Každopádně je dobré si toho všimnout, neboť web Nová republika je z větší části tvořen externími články, které zde Ivan David sdílí, ale on sám jich píše jen minimum. Co se týče druhé věci, jež z rozhovoru vyplývá, tak ta jen dokazuje, že David je skutečně revizionista a populist, který se snaží o změnu diskursu a zároveň podkopává pilíře fungujícího systému.

Co se týče článků na Nové republice, tak jsem již v této práci zmiňoval text o lidském safari na východě Ukrajiny, který lze považovat za jednu z nejbizarnějších dezinformací v českém alternativním mediálním prostředí. Rovněž na Nové republice byla sdílena zpráva o tom, že Kerčský incident byl zorganizován ze strany USA a že má vyprovokovat válku s Ruskem, což není potřeba znovu rozebírat, ale přesto bych zde zmínil dva texty zaměřené proti NATO, které jasně dokazují orientaci tohoto média. Navíc je potřeba zmínit, že útoky vůči NATO jsou zde velmi časté, takže se dá hovořit o konstantně vedené propagandě.

První text se jmenuje „Glivice, téměř každý den znovu a znovu“ [novarepublika.cz, 2018b] a druhý „Mírumilovná, přátelská spolupráce na přípravě války“ [novarepublika.cz, 2018c]. Zatímco první text se týká vyjádření Nizozemska k ruským kyberútokům, tak druhý se zabývá vojenským cvičením NATO na území NATO. Oba texty se ale shodují v tom, že NATO se údajně připravuje na agresi vůči Rusku, které chce zničit, že rozšiřuje svou propagandu, skrze kterou manipuluje s lidmi, že se jedná o prodlouženou ruku USA, jejichž cílem je zničit Rusko. Tato manipulativní tvrzení samozřejmě nejsou ničím podložená a staví pouze na emocionálním náboji, se kterým kritizují jednu stranu. Podobně jako v případě AC24 je pak i zde patrný rozdílný a neobjektivní přístup ke Spojeným státům na jedné straně a k Rusku na straně druhé.

Zatímco cvičení vojsk NATO na území Aliance je považováno za akt eskalace napětí a za přípravu na invazi do Ruska, tak rozmístění ruského protiraketového systému S-400 na anektovaném Krymu je považováno za legitimní krok, jsou k němu citovány názory výhradně ruských politologů, politiků a vojenských důstojníků, přičemž je zde uvedeno, že Rusko tak zajišťuje bezpečí v regionu [novarepublika.cz, 2018d]. Tedy nejen samotné vyznění jednotlivých textů o NATO, ale rovněž jejich četnost a srovnání s texty o Rusku dokazují, že se jedná o zaujaté médium, které cíleně a systematicky prezentuje manipulativní až lživé informace, které mají očernit Západ a nalomit důvěru čtenářů v české státní instituce, jež jsou prozápadní a se západními spojenci spolupracují.

NWOO – Web NWOO se prohlašuje za opozici proti Novému světovému řádu [nwoo.org, 2018a], čímž poukazuje na svou značnou otevřenost světu konspiračních teorií, přičemž stojí za povšimnutí, že web Nová republika má na tento web, ale nejen na něj, třeba i na web Rukojmí, přímý odkaz na své hlavní stránce. Zajímavostí, která pak tyto dva weby ještě dále spojuje, je to, že oba na svých hlavních stránkách mají číslo účtu a žádost o příspěvky od čtenářů. To je celkem zajímavé z hlediska posuzování motivací, čemuž se budu věnovat dále v této práci, přičemž je nutné si uvědomit, že tyto dva weby nejsou jediná alternativní média, která žádají o finanční pomoc své čtenáře.

Web NWOO se ve svých stanovách označuje za organizaci bojující proti skupinám snažícím se o absolutní nadvládu nad světem, které chtějí zotročit všechny lidi. Mezi tyto skupiny mají patřit CIA, OSN, Ilumináti či Bildeberg, přičemž tvůrci NWOO jsou dle svého vyjádření jedni z mála, kteří jsou nezotročení a mají tedy potenciál bojovat [nwoo.org, 2011]. Sice nevysvětlují jak může internetová stránka, která potřebuje finanční pomoc od čtenářů, bojovat proti „krutovládě“ „všemocných“ organizací, nebo jak je možné, že vůbec může existovat, ale podobná tvrzení nejsou specialitou webu NWOO.

Hned na první pohled si lze všimnout, že se web věnuje široké paletě témat, od politických textů, až po jednoznačné konspirační teorie. A to jak ty nepolitické, týkající se očkování, globálního oteplování nebo údajných podvodů ze strany farmaceutických firem, až po ty politické zabývající se vlivem různých tajných organizací včetně sionistů, přičemž zde nejsou výjimkou texty o „zlé židovské lobby“, která údajně stála za občanskou válkou

v USA a nyní se snaží rozšiřovat skrze bankovní síť „krutovládu Rotschildů“ [nwoo.org, 2017].

Na tomto webu se velmi často objevují i otevřeně antisemitské texty, přičemž zmíněným spojením politické propagandy a dezinformací s konspiračními teoriemi, které jsou samy o sobě často dezinformacemi, je toto médium jedním z ukázkových příkladů alternativního média v tom smyslu, v jakém je tento termín chápán v rámci této práce. To, že web NWOO odkazuje na Novou republiku a řadu dalších webů a že je na něj řadou webů odkazováno, pak v tomto kontextu tyto weby určitým způsobem charakterizuje.

I v případě webu NWOO by šlo jako příklad citovat texty útočící na USA a NATO, ale v tomto případě je zajímavější zmínit další formu propagandy, která trochu jiným způsobem dokazuje, že se jedná o proruské propagandistické médium. Na webu NWOO totiž pravidelně vychází český překlad zpráv RusVesna, které jsou z podstaty ruskou státní propagandou. Lze se zde dočíst o pozitivních aktivitách bojovníků v Doněcku (separatistů), kteří bojují proti ukrajinské armádě, o dezinformacích ze strany USA, o negativních aktivitách USA v Sýrii a Afghánistánu či o ukrajinské provokaci v případě Kerčského incidentu [nwoo.org, 2018b].

Vzhledem k tomu, že vydávání těchto zpráv je pravidelné a zcela nekritické, tak se dá říci, že jde o důkaz toho, že toto médium skutečně provádí propagandu konvenující ruským pozicím, o čemž budu hovořit dále.

Protiproud – Web Protiproud se svým heslem [protiproud.cz, 2018b] byl v této práci již zmíněn, přičemž za povšimnutí jistě stojí dvě věci. Zaprvé skutečnost, že i zde lze kromě politických textů najít konspirační teorie ze světa zdraví či duchovna, což tento web staví roviny, v níž se nachází NWOO. Druhou zajímavostí pak je, že hlavním tvůrcem tohoto webu, jak je uvedeno i na titulní stránce, je Petr Hájek, který je, podobně jako Ivan David, zajímavý tím, že jde o známou a kdysi značně vlivnou osobnost, neboť se jedná o bývalého poradce prezidenta Václava Klause.

Tento web je zcela očividně značně radikální, což je patrné i na uchopení témat, která již byla zmíněna v případě jiných alternativních médií. Pokud se podíváme kupříkladu na Kerčský incident, který je pro zmíněné weby „jen“ ukrajinskou provokací řízenou z USA, tak Protiproud hovoří o pokusu Ukrajiny provést teroristický útok vedený proti mostu spojujícímu Krym s pevninským Ruskem, přičemž se na zajatých lodích měli údajně nacházet neonacističtí ukrajinští vojáci a celá situace je vyhlášením války Rusku ze strany Ukrajiny. Ruský postup je zde naopak označován jako brilantní a Západ je zde samozřejmě označen za strůjce celého incidentu [protiproud.cz, 2018c]. Takto radikální text, opět neopřeny o relevantní důkazy, je názorným příkladem jak proruského směřování webu, tak šíření dezinformací. Dříve byl v této práci zmíněn text Petra Hampla, vydaný na Protiproudu, jenž naopak svědčí o celkovém revizionismu tohoto média.

Rukojmí – Posledním vybraným webem je Rukojmí, na který taktéž odkazuje Nová republika, a který je členěn do řady sekcí, čímž se snaží evokovat dojem standardního média. Již svým názvem a logem v podobě zaťaté pěsti v okovech ovšem naznačuje, že není pouhým doplňkem, ale že se staví do opozice [rukojmi.cz, 2018a].

To je patrné například v textu věnovaném úmrtí amerického prezidenta George Bushe st. Tento článek je v podstatě oslavou úmrtí údajného válečného štváče, který si chtěl skrze NWO podrobit svět, přičemž rodina Bushů, a rovněž poněkud nesouvisle i rodina Havlů a Schwarzenbergů, je zde obviněna ze spolupráce s nacisty. Druhé dvě rodinné historie jsou zde vztáhnuty na bývalého prezidenta Václava Havla a bývalého ministra zahraničí Karla Schwarzenberga [rukojmi.cz, 2018b].

Jde o typický manipulativní text s prvky dezinformací, který zpochybňuje jak USA, tak porevoluční situaci v České republice, a svou kritikou elit, proti kterým přímo a agresivně poštvává, je populistický v Muddeho smyslu slova. Zároveň není od věci si všimnout operování s NWO, což ukazuje, že konspirační teorie jsou v případě alternativních webů oblíbeným nástrojem pro očerňování ideových nepřátel a že tedy web Rukojmí operuje v podobné rovině jako výše zmíněné weby NWO a Protiproud.

V jiném textu pak tento web, stejně jako všechny předcházející, obviňuje Ukrajinu z provokace v případě Kerčského incidentu, prezidenta Porošenka přirovnává k Hitlerovi a obhajuje anexi Krymu [rukojmi.cz, 2018c]. Tento článek jasně ukazuje, jaké pozice zastává tento web, přičemž se dá říci, že svým proruským výkladem velmi dobře zapadá do mozaiky ruské propagandy.

Problematika propojení českých alternativních a dezinformačních médií je pak posledním tématem, jemuž se v této podkapitole chci věnovat. Jak již bylo výše zmíněno, z hlediska strukturálních motivací je cílem alternativních médií buď snaha vymezit se vůči mainstreamovým médiím a přinést alternativní výklad reality nebo snaha revidovat status quo. Zvláště tato druhá motivace ale může z hlediska této práce velmi dobře zapadat do aktivit ruské hybridní strategie, a to i přesto, že se nemusí jednat o souvislost záměrnou.

Nutné je pak rovněž zmínit, že i motivace alternativního média být „pouze“ alternativou k mainstreamu může tuto podstatu naplňovat, a to zvláště ve chvíli, kdy se médium chce stát platformou, na níž může názory vyjadřovat prakticky kdokoli, což je příklad třeba jednoho z médií, s jehož zástupcem byl pro potřeby této práce pořízen rozhovor.

Z toho, co bylo v této práci doposud napsáno, jasně vyplývá, že v České republice existuje skupina alternativních médií, která jsou revizionistická a stojí v opozici vůči stávajícímu systému, přičemž své postoje vyjadřují šířením dezinformací, mystifikací a manipulativní kritiky, která nezřídka míří na liberálně demokratický systém, na naše západní spojence a na instituce, které Česká republika považuje za základ své bezpečnosti.

Zároveň z citovaných dokumentů vyplývá, že je na území České republiky přítomno i ruské hybridní působení, které je v přímém rozporu s českými strategickými a bezpečnostními zájmy. Na tomto místě je potřeba se podívat, jak spolu tyto dvě skutečnosti souvisí, a to zejména ve světle toho, že podle Výroční zprávy BIS za rok 2017 zde neexistuje přímé propojení mezi českými alternativními médii a ruskou hybridní strategií.

Tato práce nicméně vychází z myšlenky obsažené rovněž v citované Výroční zprávě BIS, kde je zmíněno, že ačkoliv tato aktivita není Ruskem řízena, tak může být jejich strategií zneužita. Právě toto nepřímé propojení je tím, o čem chci podrobněji hovořit, přičemž toto hledisko stojí v opozici vůči závěrům výše citovaného textu z Ústavu mezinárodních vztahů [Eberle, Daniel, 2019], podle kterého je podobné propojení sporné a jeho aplikace slouží k vylučování názorových oponentů z demokratické diskuse.

Na tomto místě pak je ještě potřeba zmínit, že ačkoliv české alternativní a dezinformační weby nejsou dle BIS přímo propojeny s Ruskem, tak to neznamená, že zde nefungují žádná přímo ruská propagandistická média. Existuje totiž mediální agentura Sputnik, respektive její česká pobočka, která nás v této práci bude zajímat především, a o níž budu více psát v příští kapitole. Ta je zaprvé přímo spojena s ruskými subjekty, což zmiňuje i na svých oficiálních stránkách, a zadruhé šíří ruskou propagandu, jak ukáží dále. Již nyní ale mohu upozornit, že se o této skutečnosti píše třeba v článku „Russian Social Media Influence“ [Helmus et al, 2018: 1], což ukazuje, že se dají najít i alternativní weby, které přímo šíří ruskou propagandu a jsou s Ruskem spojeny, ale přesto platí, že většina je zřejmě na Rusku nezávislá, tedy alespoň formálně.

Tato práce nicméně operuje s předpokladem, že ačkoliv tady žádné přímé spojení mezi českými alternativními weby a ruskými subjekty či ruskou oficiální propagandou být nemusí, tak zde existuje nepřímé spojení, které není jen latentní, ale je zcela reálně přítomné, což dle mého názoru prohlubuje jeho závažnost. V praxi jde o to, že ať již představitelé českých alternativních médií jednájí z jakýchkoliv pohnutek, přičemž otázka motivací zde ještě bude podrobně diskutována, neboť se jedná o základ této práce, tak jejich zpochybňování českého politického systému, EU a NATO přináší stejné konsekvence, jako by to dělali na přímý rozkaz Moskvy. Pokud je totiž ruským zájmem destabilizace NATO, které Rusko chápe jako strategického nepřítele, tak potom manipulativní a dezinformační kritika NATO, která by i sama o sobě ohrožovala české strategické zájmy, zapadá do snahy o dosažení tohoto cíle, ať již na české straně byla vedena s jakýmkoliv zájmem. Dá se tedy říci, že české alternativní a dezinformační weby přispívají do hybridní strategie Ruska, ačkoliv původ jejich pohnutek může být odlišný.

A toto se zdaleka netýká jen NATO. Pokud se Rusko snaží vytvořit rozkol uvnitř EU a zpochybnit šíření liberálně demokratických hodnot, tak výpady českých alternativních médií vůči liberálně demokratickým hodnotám samozřejmě opět podporují tuto ruskou pozici. Je tedy úplně jedno, zdali tyto dezinformace a manipulace pocházejí

z Ruska s cílem rozvrátit strategického nepřítele nebo zda pochází Česka od člověka, který nenávidí homosexuály, cizince nebo myšlenku evropské integrace, ale v konečném důsledku se tyto dezinformace setkávají v určitém bodě a vedou k velmi podobnému, ne-li stejnému výsledku.

V tomto smyslu je zde tedy patrná existence nepřímé souvislosti mezi tvorbou českých alternativních webů a ruskou propagandou. Ačkoliv tedy tyto weby nejspíše nepracují na přímé zadání Moskvy, tak v současném politicko-bezpečnostním kontextu zapadají do ruské hybridní strategie, ke které jsou komplementární a používají velmi podobných, ne-li stejných prostředků.

Nebezpečnost českých alternativních a dezinformačních médií touto optikou pak nevyplývá jen z jejich činnosti, ale především z kontextu, v němž je tato činnost vyvíjena. Tedy z toho, jak může být dodatečně uchopena ruskou propagandou, nebo ještě spíše, jak do ní může zcela přirozeně zapadnout, aniž by byla ruskou stranou vůbec jakkoliv uchopena. Je zde totiž nebezpečí, že tato činnost může v dlouhodobém horizontu reálně přispět k destabilizaci české pozice v NATO a EU, což je ohrožením státní bezpečnosti a strategických zájmů.

Tuto podkapitolu bych tedy ukončil konstatováním, že tato práce nepohlíží na alternativní česká média „jen“ jako na šířitele lží a manipulací, ale rovněž jako na součást širší mezinárodní problematiky, která má potenciál v konečném důsledku ovlivnit českou bezpečnost v mezinárodním měřítku, přičemž je jedno, zdali si toho jsou tvůrci tohoto obsahu vědomi. Nehledě na jejich motivace se na ruské hybridní strategii, která je vůči nám apriori nepřátelská, podílí.

2. Metodologický úvod k výzkumu

2.1. Typologie motivací

Jak již bylo výše několikrát naznačeno, u alternativních médií lze sledovat dva druhy motivací. Motivace strukturální, které vyjadřují co je cílem média jako celku a motivace individuální, které se zabývají tím, co vede konkrétní osoby k vytváření tohoto obsahu.

Co se týče strukturálních motivací, ty již byly naznačeny v předcházející kapitole. Obecně se dá říci, že motivací je buď snaha být v opozici vůči mainstreamovému zdroji informací nebo snaha apelovat na revizi statusu quo. Jak bylo výše patrné, s obojím se lze setkat v praxi i v odborné literatuře, přičemž ačkoliv jsou dezinformace spojeny především s oním revizionistickým typem alternativních médií, tak ruské hybridní kampani mohou za určitých podmínek posloužit oba typy.

V této podkapitole je ale primárním zájmem typologie individuálních motivací, neboť o nich v tomto textu nebylo doposud širěji pojednáno. Pro účely této práce byla zvolena jako nejvhodnější typologie užívaná v literatuře o zpravodajské činnosti, která se zabývá problematikou verbování agentů zpravodajskými službami.

Na tomto místě je nutné poznamenat, že tyto typologie jsou v podstatě dvě, kdy jedna má zkratku MICE a druhá RASCLS, přičemž pro potřeby této práce je vhodnější typologie MICE, neboť je lépe aplikovatelná v kontextu alternativních a dezinformačních médií. Tato typologie vychází z textu „An Alternative Framework for Agent Recruitment: From MICE to RASCLS“ od Randyho Burketta [Burkett, 2013], kde „MICE“ je akronym, v němž každé písmeno odpovídá jednomu typu motivace.

M je v tomto případě označení pro peníze (money), tedy pro fakt, že důvodem pro vytváření této činnosti může být hmotný zisk. Z hlediska této práce by šlo o vytváření dezinformací a propagandy za úplatu, bez ohledu na fakt, zda s obsahem těchto zpráv jejich tvůrce ideově souzní či nikoliv. Takový druh motivace může implikovat přímý vztah mezi tvůrcem propagandy a dezinformací na jedné straně a realizátorem ruské hybridní strategie na straně druhé, ale jak se dále ukáže, toto propojení může být opět nepřímé, kdy taková činnost nemusí nutně být jen na přímou objednávku.

I označuje ideologii, tedy osobní pohnutky, které jsou dle autora textu vždy účinnější než pouhé finanční pobídky. Dle citované Zprávy BIS je osobní přesvědčení hlavním prvkem, který motivuje českou alternativní mediální scénu k její činnosti, přičemž již nyní lze říci, že podobný závěr vyplývá i z rozhovorů uvedených v následující kapitole.

C označuje donucení (coercion), tedy skutečnost, že osoba může být kupříkladu vydíráním nucena, aby jednala tímto způsobem. Jelikož spojitost mezi aktivitou české alternativní mediální scény a ruskou aktivitou je spíše nepřímá, tak se zřejmě nedá očekávat, že by některé z českých alternativních médií šířilo propagandu a dezinformace zcela nedobrovolně. Toto pak opět vyplývá i z rozhovorů pořizovaných pro účely mé práce, kdy se v tomto smyslu vyjadřují někteří respondenti.

E znamená ego, tedy fakt, že pro někoho taková činnost může být prostě zajímavá, zábavná a může pro něj být prostředkem seberealizace. V níže uvedených rozhovorech je patrné, že se tato kategorie prolíná s kategorií ideologie, přičemž obě dvě jsou silně zastoupeny a vzájemně se doplňují.

Toto jsou tedy kategorie obsažené v dané typologii, přičemž tyto kategorie budou na základě analýzy rozhovorů aplikovány na jednotlivé zástupce českých alternativních médií, se kterými se mi podařilo setkat. Platí přitom, že přesné a zcela objektivní aplikování těchto kategorií by vyžadovalo hlubší psychologický výzkum, což je třeba brát v potaz při interpretaci výsledků, ale každopádně bude učiněna snaha všechny níže hodnotící soudy zdůvodnit a podložit důkazy, které vyplynou ze samotných rozhovorů.

Ještě před tím však bude tato kapitola uzavřena představením médií a osob, s nimiž byly tyto rozhovory pořizeny, přičemž bude postupováno v chronologickém pořadí.

2.2. Představení alternativních médií zastoupených ve výzkumu

Prvním médiem, s jehož zástupcem jsem se setkal za účelem rozhovoru pro tuto práci, byly **Literární noviny**. Toto médium, jak bude patrné z níže uvedeného rozhovoru, patří mezi alternativní média, která se snaží vymezovat vůči médiím mainstreamovým, ale nejedná se o revizionistické či čistě dezinformační médium. Zároveň se jedná o médium s poměrně dlouhou historií, kterou níže představím, což je rovněž jistá odlišnost oproti klasickým alternativním médiím. Je také nutné zmínit, že člověk, se kterým jsem dělal rozhovor, projektový manažer Jan Štolba, není osobou, která by vytvářela a šířila dezinformace či propagandu.

Výše zmíněné nicméně neznamená, že by Literární noviny byly médiem, které stojí zcela mimo alternativní mediální scénu. Publikuje v nich totiž kupříkladu Radim Valenčík, se kterým jsem dělal také rozhovor, a kterého představím níže, a rovněž v nich donedávna pracovala Tereza Spencerová, kterou se bohužel pro rozhovor nepodařilo sehnat, ale jejíž osoba mě dovedla právě k Literárním novinám.

Zmíněný web Manipulátoři.cz označuje [manipulatori.cz 2018c] Terezu Spencerovou za novinářku a odbornici na blízký východ, jejíž texty kromě Literárních novin otiskují i Parlamentní listy, které zmíním dále, Nová republika či Czech Free Press, což jsou média, jež jsem pro změnu charakterizoval výše. Problémem Terezy Spencerové však zdaleka není jen to, kam přispívá, ale rovněž co píše. Jak informuje zmíněný text na webu Manipulátoři, Tereza Spencerová v roce 2003 publikovala lživý text, že rodiny Havlů a Schwarzenbergů spolupracovaly s nacisty, což je narativ, jenž se objevuje dodnes, jak ukázal i výše zmíněný článek na webu Rukojmí. Přímo v literárních novinách pak Tereze Spencerové v roce 2016 vyšla dezinformace, v níž se mj. píše, že za barevnými revolucemi stojí „dlouhé prsty“ George Sorose [Spencerová, 2016].

Literární noviny tak spadají do výše charakterizované skupiny alternativních médií, která ač nejsou sama o sobě dezinformační a revizionistická, tak mohou přispívat ruské hybridní strategii právě tím, že dávají prostor osobám, které již takový obsah vytváří. Samotné literární noviny jsou na první pohled web [literarky.cz, 2018], který připomíná klasické zpravodajství kombinované s názorovými blogy, přičemž ani při hlubším zkoumání nemusí být patrné, že by se zde mohly vyskytovat manipulativní či dezinformační texty, neboť zde publikuje celá škála osobností, přičemž do roku 2015 to byl třeba i disident a spisovatel Ludvík Vaculík. Kromě toho zde ale publikují i zmíněné osoby, které manipulativní komentáře a dezinformace vytváří, což již činí z tohoto periodika předmět zájmu mé práce.

V roce 2017 Jan Štolba publikoval článek, v němž shrnul historii Literárních novin, která sahá až do roku 1927. Noviny byly silně orientovány na kulturu, a to i po jisté změně svého charakteru v roce 1949, kdy jejich vydavatelství bylo znárodněno. Po roce 1968 se

periodikum přejmenovalo na Literární listy, ve kterých se setkaly liberální osobnosti jako již zmíněný Ludvík Vaculík, Petr Pithart nebo Jan Patočka. Takto fungovaly až do revoluce v roce 1989, kdy se z nich vydělily Literární noviny, které se kromě kultury začaly orientovat i na politiku a mezinárodní dění. Na konci devadesátých let se však posunuly velice blízko ke Straně zelených, což odradilo část čtenářů, a Literární noviny tak stály na pokraji zániku. To se změnilo až v roce 2009, kdy přišlo nové vedení, které Literární noviny řídí do současnosti [Štolba, 2017].

Jak je tedy patrné, Literární noviny mají poměrně úctyhodnou historii, takže se může zdát zarážející, že zde vychází i čistokrevné dezinformace. K této situaci se v našem rozhovoru Jan Štolba vyjádřil, takže to bude rozebráno v samotném rozhovoru, ale nyní bych se podíval ještě na osobu samotného Jana Štolby, tak jak se v rozhovoru sám popsal.

Jan Štolba vystudoval novinářskou fakultu v letech 1968 až 1973 a zvolil si ji údajně kvůli tomu, že doufal, že v roce 1968 bude novinařina svobodná činnost, což se nakonec nepotvrdilo. Jeho ročník měl problémy s umístěním v médiích, protože v roce 1968 stávkovali, a nakonec to byla ČTK, která jediná dovolila, aby tam pracoval. Jan Štolba strávil v ČTK 19 let, a stal se nakonec prvním zvoleným šéfredaktorem, když původní vedení redakce muselo po roce 1989 odejít.

Podle jeho názoru to bylo díky tomu, že byl slušný a spouště lidem pomáhal, takže dostal důvěru, aby přebudoval zpravodajství ČTK do podoby skutečné tiskové agentury bez jakékoliv politické či ekonomické závislosti. Administrativní práce ho však nenaplňovala a chtěl se vrátit k novinařině. Proto využil nabídky Miroslava Pavla, který v té době založil vydavatelství *Economia*, s nímž se léta znal, a který mu nabídl, ať posílí jeho zpravodajskou redakci.

Tam Štolba zůstal dalších 19 let, kdy začal jako šéf zpravodajství, poté působil jako vedoucí vydání a od přelomu roku 2000 se opět dostal k manažerské práci. Hospodářské noviny té doby považuje za velmi kvalitní, objektivní a naprosto nezávislé, a to až do okamžiku, než je koupil od Miroslava Pavla Zdeněk Bakala. Štolba tehdy jako ředitel divize ekonomického tisku tak dlouho kritizoval, špatný postup, až musel odejít. Bývalý vydavatel Miroslav Pavel mezitím koupil Literární noviny a oslovil jej, zda mu nechce pomoci Literárky obnovit. Od té doby tedy již osm let pracuje v Literárních novinách a v rozhovoru zdůraznil, že se nepovažuje za mediálního analytika a že v našem rozhovoru prezentuje čistě své osobní novinářské názory a zkušenosti.

Jak je patrné, Jan Štolba je skutečně zkušený žurnalista, jehož životopis zde prezentuji nejen, abych toto tvrzení podepřel důkazem, ale rovněž abych ukázal, že Literární noviny nejsou tvořeny samozvanými „novináři“, kteří šíří konspirační teorie, což je případ některých výše představených dezinformačních webů. Je samozřejmě jasné, že takto podaný životopis nelze považovat za zcela objektivní a z jeho vyznění, stejně jako ze zbytku rozhovoru s Janem Štolbou by se dalo usuzovat, že jeho hlavní motivací je ego,

keré jej nutí prezentovat kvality své i svého média. Jeho činnost však skutečně není dezinformační, a proto jsem rozhovor s ním pojal spíše jako vnější komentář k problematice alternativních médií, přičemž jsem se však zeptal i na sporné momenty, jež se váží k Literárním novinám. Rozhovorem s ním se ale budu zabývat až v následující kapitole a nyní se přesunu k dalšímu médiu.

Tím je **blog Radima Valenčíka**, jenž je citován jak v Literárních novinách, jejichž charakter tedy není dezinformační a revizionistický, tak v Nové republice, která je, jak jsem ukázal výše, naopak jasně revizionistickým a dezinformačním médiem.

Radim Valenčík se na svém blogu charakterizuje jako vysokoškolský učitel a již při první návštěvě jeho stránky je patrné, že jeho oblíbenou autorkou je zmiňovaná Tereza Spencerová, jejíž úvahy pravidelně sdílí [radimvalencik.pise.cz, 2018]. Samotná skutečnost, že je tento člověk oblíbeným autorem na webu Nová republika vypovídá do jisté míry o obsahu jeho tvorby, ovšem nutné je zmínit, že tematika jeho blogů je značně široká, takže nelze na první pohled říci, že tento člověk píše manipulativní komentáře a dezinformace. Navíc je nutné uvést, že se jedná o člověka, který si relativně hlídá hranici svých subjektivních komentářů, aby nebyly prvoplánově radikální.

I tak ale lze najít texty, které jsou z hlediska této práce bezesporu zajímavé. Kupříkladu v textu nazvaném „Anatomie provokací“ [radimvalencik.pise.cz, 2018b] obviňuje klasická česká média z šíření fake news, NATO z vyvolávání konfliktů ve světě a konferenci Stratcom summit z toho, že se zde plánovalo zavedení cenzury, přičemž v tomto kontextu kritizuje i generála Petra Pavla, jenž je jako bývalý vysoký důstojník ve strukturách NATO oblíbeným terčem výpadů alternativních médií. Zde lze tedy jasně vidět útoky na NATO a média, které jsou velmi typické pro proruská alternativní média, a které přispívají do ruské hybridní strategie.

Dalším explicitním příkladem pak může být text týkající se zmiňované Výroční zprávy BIS, jenž nese název „BIS škodí zájmům ČR a našich spojenců“ [radimvalencik.pise.cz, 2018c]. Zde autor označuje českou kontrarozvědku za břídilskou a patolízalskou organizaci, která údajně zamlčuje, že největší ekonomickou hrozbou je pro nás Západ. Podílí se tak na našem údajném nerovnoprávném postavení v mezinárodním prostředí. Dále je pak BIS obviňována z nedostatku inteligence a liberálnosti, přičemž jsou zpochybňovány její závěry ohledně přítomnosti ruské hybridní kampaně.

Toto lze považovat za jasnou snahu o delegitimizaci činnosti BIS, která poukazuje na negativní vliv nejen ruský, ale i proruský ze strany českých alternativních médií, s nimiž je Valenčík ve spojení, a to pomocí manipulativních a emotivních vyjádření, v čemž autor navázal na obecně kritizované výroky prezidenta Miloše Zemana [Zpěváčková, 2018]. Jeho rozbor Výroční zprávy BIS tak zcela jistě nelze považovat za nezaujatý, neboť kritizuje to, co se jeho samotného týká, a to navíc dosti radikálním

způsobem, který svědčí o tom, že cílem Valenčíka není jen snaha přispívat alternativním výkladem, ale spíše snaha o revizi nastaveného diskursu.

Co se týká průběhu rozhovoru, tak Radim Valenčík, stejně jako výše zmiňovaný Jan Štolba, vystupoval slušně a decentně, což v emailové komunikaci s některými jeho kolegy nebylo úplně pravidlem, o čemž se budu zmiňovat v rámci rozpravy o metodě. Několikrát jsem měl ale pocit, že během rozhovoru bylo jeho snahou prezentovat sebe sama jako umírněnějšího, než jaký ve skutečnosti je, protlačit do popředí svou odbornost a témata, kterým jednoznačně rozumí, a rozostřit své napojení na dezinformační weby. Jeho odpovědi tak nepůsobily zcela upřímně jako třeba u Jana Štolby.

Dalším médiem, kterým se budu zabývat ve svém výzkumu, jsou **Parlamentní listy**, kdy jsem udělal rozhovor s jejich redaktorem Janem Rychetským. Podobně jako Literární noviny, ani Parlamentní listy nejsou čistě dezinformačním médiem, neboť se rovněž jedná o web, který vystupuje jako alternativa vůči mainstreamovým médiím, a jehož propojení se světem dezinformací a ruské hybridní kampaně vyplývá zejména z toho, komu je zde udělen prostor. Parlamentní listy však od Literárních novin odlišuje individuální motivace tvůrců, což bude v rozhovoru s Rychetským jasně patrné.

Parlamentní listy jsou poměrně známé médium vlastněné senátorem Ivo Valentou [Kundra, 2017], které se dříve profilovalo zejména tím, že poskytovalo prostor pro vyjádření všem politikům napříč politickým spektrem. Nyní se při pohledu na úvodní stránku Parlamentních listů [parlamentnilisty.cz, 2018a] může zdát, že jde o klasické, ačkoliv poněkud nepřehledně uspořádané médium, ovšem toto zdání zdaleka není přesné.

Jak upozorňuje i výše zmiňovaný web Neovlivní.cz [Neovlivni.cz, 2015], Parlamentní listy jsou hojně navštěvovaný web, který dává značný prostor komentářům různých prorusky orientovaných osob, jako je třeba Petr Hájek. Dle webu Neovlivní.cz je však toto motivováno spíše byznysem než ideologií. K tomu se pak dá dodat, že v Parlamentních listech publikuje celá řada sporných osob, kromě Hájka i zmiňovaní autoři Valenčík, Spencerová, Hampl nebo Kuras. Na druhou stranu zde ale uveřejňuje své texty i řada standardních komentátorů, jako je kupříkladu Pehe, Pečinka nebo Mitrofanov [parlamentnilisty.cz, 2018a]. Každopádně je zde důležitá poznámka o byznysu, neboť Parlamentní listy jsou právě tím médiem, u něhož se dá uvažovat, že peníze pro jeho tvůrce hrají zásadní motivační roli.

Parlamentní listy však nejsou problematické jen v tom ohledu, že poskytují značný prostor osobám, které šíří manipulativní a dezinformační texty, a to i na jasně dezinformačních webech, ale také v tom, jak své texty rámuje a dávkují. Web Manipulátoři.cz uvádí příklady zavádějících a konspiračních titulků, které lze na Parlamentních listech nalézt [manipulatori.cz, 2017d], přičemž lze samozřejmě polemizovat, na kolik jsou tyto titulky myšleny vážně a na kolik jde jen o snahu zvýšit čtenost. Přesto i tato skutečnost může zapadat do cílů ruské hybridní strategie.

Parlamentní listy totiž patří k těm alternativním médiím, která nešíří manipulace a dezinformace samy o sobě, ale která vytváří určité narativy nepřímo tak, že selektují, o čem a jak budou informovat. Nebezpečnost této skutečnosti se pak zvyšuje i tím, že kvůli velkému množství neutrálně laděných článků lze snáze přehlédnout ty manipulativní či dezinformační, což těmto problémovým textům a jejich autorům může v konečném důsledku zvýšit legitimitu.

Skvělým příkladem tohoto faktu je bývalý prezidentský kandidát Jiří Drahoš. Pokud se podíváme do vyhledávače Parlamentních listů na tohoto současného senátora, tak jen ze zobrazených titulků zjistíme, že o něm bylo informováno v drtivé většině případů negativně [parlamentnilisty.cz, 2018b]. Vysloveně negativně se pak informuje i o Evropské unii a v o něco menší míře také o NATO.

Pokud se týká samotného rozhovoru, zde je potřeba říci, že Jan Rychetský vystupoval velmi mile a ochotně, přičemž z jeho odpovědí jsem měl pocit, že se mnou komunikuje upřímně a snaží se o Parlamentních listech mluvit s jistým kritickým nadhledem. Na druhou stranu je ale potřeba upozornit na fakt, že tento člověk v minulosti poskytl rozhovor již zmiňovanému webu Sputnik [Petrova, 2018], v němž je očividně tlačen redaktorkou k tomu, aby hájil Rusko a vyzdvihoval jeho pozitivní aspekty, což je zcela očividně propagandistická tendence ze strany redaktorky Sputniku. Rychetského účast na takovém rozhovoru pak lze pochopitelně vnímat jako problematickou, přičemž i tímto tématem se zabývá náš rozhovor, který je součástí příští kapitoly.

Dalším médiem zahrnutým do empirického výzkumu v této práci je **Sputnik**, který lze najít ve všech výše uvedených seznamech dezinformačních webů, a který se sám označuje za informační agenturu, jež zveřejňuje zprávy ve více jak třiceti jazycích, a která má hlavní sídlo v Moskvě [sputniknews.cz, 2018a]. Na tomto místě bych rád připomněl, že v již zmíněném textu „Russian Social Media Influence“ [Helmus et al, 2018: 1] je tento web popisován jako jasně propagandistické médium napojené na ruský stát, takže se jedná o případ alternativního média, které není jen proruské, ale je přímo součástí ruské propagandy, a tudíž i přímo součástí ruské hybridní strategie.

V praxi lze tato tvrzení ověřit na zprávách, kterými Sputnik reaguje na události týkající se Ruska. Co se týče Kerčského incidentu, který jsem zmiňoval výše v případě dezinformačních médií, tak Sputnik zaujímá jasně proruské stanovisko, podle kterého ukrajinské lodě nelegálně překročily ruské hranice [sputniknews.cz, 2018b]. V této zprávě je jasně a nekriticky šířen ruský narativ o celém incidentu, a proto jej lze označit za proruskou propagandu. Pokus o propagandu ve prospěch Ruska pak byl viditelný i v případě rozhovoru s Janem Rychetským, ale ještě zajímavější mi přijde reakce Sputniku na opakovaně zmiňovanou Výroční zprávu BIS, která spočívala ve zveřejnění rozhovoru s radikálním komunistou Josefem Skálou na toto téma [sputniknews.cz, 2018c].

V tomto rozhovoru lze nalézt návodně působící otázky, podobně jako v rozhovoru s Janem Rychetským. Příkladem je třeba poslední otázka, v níž se autor ptá, zda je BIS skutečně nezávislá, nestranná a pracující v zájmu České republiky, a zda není potřeba vytvoření komise, která by se její nezájatostí zabývala [sputniknews.cz, 2018c]. V rozhovoru lze jinak najít názory ve smyslu, že Výroční zpráva BIS má vést k přiškrcení demokracie a svobody slova, neboť údajně hrozí cenzura názorů stojících v opozici vůči EU, NATO a USA, nebo že se jedná o propagandistický protiruský materiál a že současná činnost BIS je zbytečná. Podobně jako u textu Radima Valenčíka, i zde se jedná o snahu delegitimizovat tuto instituci a její práci a zároveň o útok na EU, NATO a USA, což, jak bylo výše ukázáno, jsou časté cíle alternativních a dezinformačních médií, přičemž se jedná o cíle, které ruská bezpečnostní strategie chápe jako hrozbu pro své zájmy.

Co se týče rozhovoru, tak zde je potřeba zmínit, že se zástupci Sputniku se mi nepodařilo udělat živý rozhovor, ale bylo mi odpovězeno na otázky zaslané emailem. Uvědomuji si, že se v tomto případě nejedná přímo o polostrukturovaný hloubkový rozhovor, ale jelikož to byla jediná možnost jak tyto odpovědi získat, tak jsem se na tuto variantu rozhodl přistoupit. Nyní se ale přesunu k poslední platformě, s jejímž zástupcem jsem naopak živý a navíc velmi obsáhlý rozhovor učinil.

Touto platformou je agentura **EXANPRO**, která se označuje za nezávislý a nestranný analytický prvek, který údajně hodnověrně zpracovává různá témata, a to odborným způsobem, který odpovídá technikám zpravodajské činnosti, což má být hlavní přidaná hodnota [exanpro.cz, 2016a]. Hlavní zajímavost této platformy pak tkví v tom, že jde o poměrně neznámý projekt založený Jiřím Wagnerem, který je bývalým důstojníkem Vojenského zpravodajství, což se lze dočíst v textu Roberta Břešťana na webu Hlídací Pes [Břešťan, 2017]. V tomto textu se pak rovněž píše, že tento web rozhodně není nestranný, neboť otevřeně stojí v opozici vůči NATO a EU, přičemž není zcela jasné, jak je vlastně tento projekt financován.

Pokud se na stránku EXANPRO podíváme jako na celek, tak na první pohled působí jako klasický obchodní produkt založený bývalým zpravodajským důstojníkem, kdy některé texty jsou volně přístupné, ale velká část z nich je dostupná jen za poplatek [exanpro.cz, 2018a]. Na druhou stranu i mezi volně přístupnými texty lze najít příklady toho, co uvedl již Robert Břešťan, tedy že toto médium není nezaujaté.

První z takových textů se nazývá „*Propaganda o propagandě*“ [exanpro.cz, 2016b] a jde o přímý útok na snahu České republiky čelit propagandě, včetně práce BIS, kdy Wagner označuje tuto snahu jako neprofesionální a zaujatou, protože směřuje jen proti Rusku. Ruská hrozba je v tomto textu přitom silně relativizována, kdy je neustále připomínáno, že Rusko není jediná země, která šíří svou propagandu, a naopak se zde hovoří o nebezpečnosti propagandy EU a Západu, která údajně směřuje proti Rusku. Za zmínku pak rovněž stojí, že tato tvrzení postrádají jasné důkazy a naopak se opírají o slovíčkaření a dojmy, přičemž primárním cílem se zdá být zpochybnění práce BIS,

dehonestace Evropské unie a relativizace významu ruské propagandy, která je v tomto textu přiznána, ale marginalizována. Takový přístup jako celek pak poměrně jednoznačně zapadá do zájmů ruské propagandy a hybridní strategie, přičemž k tomuto závěru lze dojít i u dalšího vybraného textu.

Ten se nazývá „*Česká republika na cestě mezi pravdou a lží*“ [exanpro.cz, 2018b] a zde se lze dočíst, že EU a NATO nám lžou, neboť jsou to právě tyto dvě organizace, které vedou masivní propagandu vůči Rusku, aby zakryly fakt, že je to Západ, kdo se dopustil nejvíce zločinů proti mezinárodnímu právu. Jednoduše řečeno, tento text se snaží čtenáře přesvědčit o tom, že Západ je v mezinárodním prostoru ten zlý a že členství v NATO a EU nás staví do morálně nepřijatelné roviny, která nás navíc přímo ohrožuje. Jde o jasně manipulativní text, který se svým emocionálním nábojem snaží zastrašit čtenáře a snaží se je nasměrovat do opozice vůči NATO a EU. Zároveň je na tomto textu velmi zajímavý jeho závěr, kde se uvádí, že je potřeba provést revizi a zastavit nebezpečnou hru Západu, kterou vede EU a NATO, což je explicitní důkaz toho, že agentura EXANPRO je otevřeně revizionistický projekt.

Co se týče rozhovoru, je velmi obsáhlý, neboť projev Jiřího Wagnera byl mnohdy prakticky nezastavitelný, odbíhal daleko od tématu, přičemž pokládal řadu řečnických otázek. Co se pak týče obsahu rozhovoru, je zajímavé, že Jiří Wagner několikrát použil během našeho rozhovoru dezinformaci, na což na daném místě poukazuji a uvádím ji na pravou míru. Může to být nicméně důkaz toho, že plukovník Wagner je skutečně přesvědčen o názorech které hlásá a které jsou podle všeho konzistentní.

Abych to tedy krátce shrnul, projekt EXANPRO je zajímavý v tom, že se nejedná o obvyklé alternativní médium, ale o určitou soukromou zpravodajskou agenturu, která se snaží působit speciálně deklarováním, že svůj obsah utváří na základě zpravodajských standardů opřených o expertízu bývalého zpravodajce Wagnera. Produkty této agentury jsou ve velké míře poskytovány jen za peníze, což poněkud limituje jejich propagandistický potenciál, ale zároveň to může zvyšovat jejich legitimitu. Propagandistický potenciál těchto textů, alespoň na základě citovaných volně dostupných příkladů, je ale zřejmý. Jejich obsah je totiž často opřen o manipulativně podané subjektivní dojmy a komentáře, přičemž jejich vyznění je zcela očividně namířeno proti EU a NATO, zatímco je zde jasně patrná snaha obhajovat pozici a počínání Ruska. Tímto jsou tyto zprávy tedy jasně funkční jako součást ruské hybridní kampaně, přičemž jejich vliv může být oproti jiným dezinformacím vyšší právě kvůli tomu, že jsou zaštitěny zpravodajskou minulostí Jiřího Wagnera.

Tímto jsem tedy popsal všechna média, která se objeví v následující kapitole, přičemž nejde přesně o ta média, která jsem původně chtěl zpracovat, ovšem touto skutečností se budu zabývat v následující diskusi o metodě.

2.3. Diskuse o metodě

Jak jsem již zmínil v úvodu, dovoluji si do této metodologické kapitoly zařadit podkapitolu, v níž chci objasnit jeden aspekt mé práce, kterým byl sběr dat, respektive výběr respondentů. Tato podkapitola by měla odpovědět na otázku, proč je níže analyzovaný výzkumný vzorek složen tak jak složen je, což jak bude patrné, do jisté míry ovlivnilo výsledky empirického výzkumu. Toto shrnutí pak může rovněž napomoci při případné revizi mého výzkumu, neboť jsem si vědom několika chyb, které jsem učinil, a které nebylo v průběhu této práce možné zcela napravit, a bylo tak nutné přistoupit k některým improvizovaným řešením, jejichž dopady je zde třeba zmínit.

Tato samotná podkapitola je nicméně v určitém směru problematická, neboť potřebuji vycházet z osobní emailové korespondence, jejíž zveřejnění neschválila protistrana. Ačkoliv mám tedy všechny emaily stále k dispozici, tak je nemohu zahrnout do této práce a nemohu je tedy citovat. Jedinou výjimku tvoří emaily Ivana Davida, které jsou však pro tuto část nejspíše nejdůležitější, neboť ten do své první odpovědi napsal: *„Základní zásadou nezávislých médií je to, že se nic nezamlčuje, proto počítejte s tím, že může být publikována tato, i každá další naše komunikace. Rozhodnutí je na Vás.“* Pomiňme nyní, že v kontextu ostatních zpráv Ivana Davida lze tento email interpretovat jako svého druhu výhrůžku mé osobě, ale jinak to lze chápat jako potvrzení toho, že Ivan David si je vědom skutečnosti, že může být pracováno i s emaily. U ostatních ale podobné vyjádření nemám, a proto se omezím jen na obecná konstatování, která nenaruší soukromí daných osob, což by ostatně neměly ani zmínky o Ivanu Davidovi. Pokud by někdo z dotyčných chtěl má tvrzení rozporovat, pak jsem pochopitelně připraven předložit důkazy o jejich pravdivosti.

Respondenty pro tuto práci jsem začal shánět na konci července roku 2018, přičemž jsem hledal veřejně dostupné kontakty na osoby, které se otevřeně prezentují v alternativních a dezinformačních médiích. Otázka v prvním jim zasláném emailu byla, zda jsou vůbec ochotni se v horizontu asi půl roku zúčastnit nahrávaného rozhovoru, který si klade za cíl objektivně zmapovat jejich motivace a přesvědčení, s nimiž tvoří alternativní obsah.

Na začátku jsem oslovil emailem osm osob, přičemž někteří byli osloveni konkrétně, a v některých případech jsem napsal do redakce daného média. Oslovil jsem Evu Novotnou, mluvčí hnutí Ne základnám, která publikovala několik textů v Czech Free Press a na webech Nová republika a Rukojmí, Ivana Davida, výše zmíněného šéfredaktora Nové republiky, Jana Štolbu, který mi odpověděl za Literární noviny, do nichž jsem psal kvůli Tereze Spencerové, Radima Valenčíka, Jiřího Wagnera, Petra Hájka, výše rovněž zmíněného šéfredaktora Protiproudu, Ondřeje Geršla z AC24 a Pavla Hlávku ze Svobodného vysílače.

Všichni tito oslovení se mi ozvali asi v horizontu jednoho měsíce a přislíbili rozhovor, přičemž za zvláštní zmínku stojí dva z nich. První je Pavel Hlávka ze Svobodného vysílače, s nímž jsem se nakonec sám rozhodl rozhovor neuchytit, neboť jej chtěl odvysílat ve svém internetovém rádiu, což jsem z řady důvodů nepovažoval za vhodné. Druhým zajímavým případem pak byla již zmíněná odpověď Ivana Davida, v níž označil mou práci za zajímavou, ale obvinil mě z toho, že budu manipulovat s výsledky tak, abych dosáhl kladného hodnocení při obhajobě, přičemž univerzitu chápe jako mainstreamovou instituci, jejímž zájmem je jej poškodit, přičemž údajně nevěří v existenci svobody bádání. V závěru uvedl, že naše komunikace může být zveřejněna, ale v konečném důsledku přijal účast na rozhovoru.

Na tomto místě je třeba zmínit, že již na základě tohoto emailu bylo možné usuzovat, že v případě Ivana Davida jde skutečně o ideologickou záležitost, což se během psaní této práce několikrát v podstatě potvrdilo. Nicméně je třeba zmínit to, co jsem uvedl i v naší emailové korespondenci a za čím si stojím, tedy, že mým cílem není a nikdy nebylo ovlivňovat výsledky tak, abych snad nějak zlepšil hodnocení této práce. Za výběrem tématu, jeho zpracováním a výsledky si stojím, přičemž jde o činnost, kterou jsem vykonal dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

V daný okamžik jsem nicméně měl osm přislíbených rozhovorů, s nimiž jsem počítal a daným osobám jsem se ozval v okamžiku, kdy jsem byl připraven začít pracovat, což bylo přibližně v polovině října. Zde jsem však učinil první závažnou chybu, která pramenila z mé nezkušenosti s tímto druhem výzkumu a ze špatného odhadu reakce dotazovaných. S vědomím toho, že mám všechny rozhovory přislíbené, jsem vytvořil univerzální a neutrální informační email, který měl vést k domluvě na konkrétních termínech schůzek. Tento email jsem pak odeslal hromadně bez skryté kopie, což se ukázalo jako závažné pochybení, jež ovlivnilo další podobu této práce.

Rozhovor mi přislíbil Radim Valenčík, což mě vedlo k dojmu, že vše je v pořádku, ale následně přišel hromadný email od Ivana Davida, který směřoval ke všem výše zmíněným. V daném emailu jsem byl obviněn, že jsem neposkytl dostatek údajů o své osobě, což ale není pravda, neboť jsem všechny oslovené v úvodní komunikaci seznámil s tím, že jsem studentem FSV UK, který chce psát diplomovou práci, a následně jsem byl obviněn z toho, že jako příslušník „mainstreamu“ píšu tuto práci za peníze a v něčím zájmu, ve snaze dehonestovat oslovené. Následně byla zpochybněna má výzkumná metoda v podobě rozhovoru a byl jsem obviněn, že chci šířit propagandu.

Do hromadné konverzace jsem jako reakci odeslal odpověď, v níž jsem vyjádřil politování nad situací, která navstala a odpověděl jsem znovu na všechny otázky, které mi Ivan David v emailu položil. Následně se však v konverzaci objevil email od Stanislava Novotného, kterého jsem já neoslovil, a který byl výše v této práci zmíněn v souvislosti s jedním manipulativním komentářem v AC24. Předpokládám, že byl do konverzace zahrnut Ivanem Davidem, přičemž jeho email měl povahu ryze osobního útoku vůči mně.

Následně své doplňující otázky zaslala i Eva Novotná, přičemž od tohoto momentu Ivan David přestal komunikovat. Otázky Evy Novotné jsem taktéž zodpověděl, ale nedočkal jsem se z její strany další reakce.

S určitým časovým odstupem po tomto informačním incidentu mi rozhovor přislíbili ještě Jan Štolba, Jiří Wagner a Ondřej Geršl, ale Eva Novotná a Petr Hájek svůj zájem zúčastnit se rozhovoru naopak stáhli. Pokud se týká Ondřeje Geršla, ten mi několikrát potvrdil termín schůzky, ale vždy se z ní omluvil těsně před jejím konáním, přičemž na můj poslední návrh již nereagoval.

Na tomto místě bych rád uvedl, že zcela respektuji právo každého dotázaného odvolat svou účast na mém výzkumu, ale krok Ivana Davida považuji za krajně problematický, a to zejména z důvodu osobní roviny, v níž byl realizován. I to byl pak důvod, proč jsem se rozhodl zde tuto skutečnost zmínit, přičemž si dovoluji tvrdit, že přístup Ivana Davida je rovněž určitou výpovědí o tomto prostředí a že si myslím, že můj přístup k rozhovorům popřel jím vyslovené pochybnosti.

Ocitl jsem se tedy v situaci, kdy jsem z osmi rozhovorů měl přislíbené čtyři, z čehož jeden se nakonec neodehrál, o čemž jsem informoval svého vedoucího diplomové práce, přičemž jsem potřeboval sehnat náhradu. Víceméně náhodou jsem pak získal kontakt na Jana Rychetského z Parlamentních listů, následně jsem napsal do redakce Sputniku a oslovil jsem i výše zmíněné tvůrce alternativního a dezinformačního obsahu - Terezu Spencerovou nebo Jiřího Baťu, kteří mi však neodpověděli. Jan Rychetský pak rozhovor přislíbil a kladnou odpověď jsem získal i z redakce Sputniku, kde ovšem souhlasili pouze s písemnou formou rozhovoru.

V konečném důsledku tak proběhlo pět níže citovaných rozhovorů, přičemž zde bych rád zmínil, že všechny tyto rozhovory proběhly korektně, klidně a bez jakýchkoliv komplikací, přičemž všichni dotázaní vystupovali po formální stránce smířlivě a někteří z nich dokonce vyjádřili svůj údiv nad výše popsaným incidentem, který byl třeba Janem Štolbou v rozhovoru přímo okomentován.

Co se týče rozhovorů, zde bych rád uvedl ještě jednu svou metodologickou chybu, kterou jsem učinil, a kterou jsem již výše naznačil. V rámci informovaného souhlasu, který je součástí každého z rozhovorů, bylo řečeno, že rozhovory budou uvedeny ve své původní podobě. Tento slib, který nezazněl v emailové komunikaci, jsem uvedl až při samotných rozhovorech, neboť jsem svou transparentností chtěl vyvrátit domněnky, které rozšířil Ivan David. Nepočítal jsem však s obsáhlostí některých odpovědí, přičemž řada informací, kterých se mi dostalo, nesouvisí ani nepřímo s otázkami a tématy, které jsem formuloval pro tuto práci.

Na tomto místě tedy považuji za nutné uvést, že níže citované přepisy rozhovorů nejsou přepisy kompletní, neboť z nich byly odstraněny zcela nesouvisející pasáže, ale stojím si za tím, že nebyly odstraněny informace důležité pro tuto práci, ani jejich kontext,

že nedošlo ke zkreslení výpovědí a že nebylo manipulováno s pořadím vět či čímkoliv jiným, co by mohlo posunout význam odpovědí. Zároveň platí, že nezkrácené odpovědi budou v audio podobě přílohou této práce, a proto lze mnou uvedené tvrzení ověřit.

Aby můj postup byl maximálně transparentní, tak si na tomto místě dovolím zveřejnit osnovu, podle níž jsem postupoval, ačkoliv někteří respondenti měli velký problém držet se tématu.

Co se týče osnovy mého rozhovoru, byla v základu načrtnuta následujícím způsobem:

I. Jak chápete sebe a své médium

- a. Jak byste charakterizoval své médium?
  - i. V čem je alternativní?
- b. Co vás motivovalo jej založit / Psát pro něj?
- c. Jaký je přínos vašeho média čtenáři oproti jiným médiím?
- d. Jaký je zdroj příjmů?
  - i. Je nutné médium nějak dotovat?
    1. Vyplatí se to?

II. Jak vnímáte české mediální prostředí

- a. Vystupujete proti mainstreamovým médiím?
  - i. Které to jsou?
  - ii. Proč proti nim vystupujete?
- b. Cítíte se jako součást informační války?
  - i. Považujete se za neutrální sílu nebo hájíte konkrétní myšlenku?
  - ii. Jakou?
- c. Přinášíte objektivní zprávy?
  - i. Jak probíhá práce se zdroji / ověřování informací?
  - ii. Jste si vědom toho, že některé texty mohou být zavádějící, manipulativní či nepravdivé?

III. Jak vnímáte české politické prostředí

- a. Považujete se za opozici vůči českému politickému systému?
  - i. Je podle vás liberální demokracie špatná?
    1. Jaká je podle vás alternativa?
    2. Máte ambici systém změnit?

- ii. Máte problém s vládnoucími elitami?
  - 1. S kým konkrétně?
  - 2. Nevadí vám elity jako Zeman nebo Okamura?

IV. Jak vnímáte mezinárodní prostředí

- a. Co si myslíte o pozici ČR vůči západním zemím?
  - i. Měla by se změnit?
  - ii. Proč?
  - iii. Jak?
- b. Co si myslíte o NATO
  - i. Co si myslíte o členství ČR v NATO?
  - ii. Jak si představujete zajištění bezpečnosti ČR bez NATO?
  - iii. Jak vnímáte operace Ruska vůči NATO?
    - 1. Informujete o nich objektivně?
- c. Co si myslíte o Rusku?
  - i. Jaké jsou podle vás zájmy Ruska?
  - ii. Informujete o věcech týkajících se Ruska objektivně?
  - iii. Myslíte si, že můžete napomáhat mocenským zájmům Ruska?

Za zmínku ještě stojí, že mírně modifikovaná struktura byla použita u rozhovoru pro Sputnik, neboť tam jsem mohl získat pouze psané odpovědi, a proto jsem z této obecné struktury musel vytvořit konkrétnější otázky.

Co se pak ještě obecně týče této osnovy je fakt, že byla vytvářena na původní vzorek médií, s nimiž jsem měl domluvené rozhovory, nicméně jak je asi patrné, otázky jsou rozděleny do určitých tematických segmentů, které jsem se snažil zachovat.

Nyní přistoupím ke konkrétním rozhovorům. Pro úplnost uvádím, že otázky a odpovědi jsou zaznamenány kurzívou, zatímco mé komentáře budou psány standardně, a že otázka je vždy označena písmenem „J“, zatímco odpověď je označena prvním písmenem z příjmení dotazovaného, či v případě Sputniku písmenem „S“.

3. Empirický výzkum

3.1. Jan Štolba – Literární noviny

J: Já jen na začátek řeknu, že rozhovor je pro výzkumné účely, bude uveden ve své původní podobě a pouze pro potřeby mé diplomové práce, nebude nikde jinde šířen. Jak jste již zmínil v naší emailové komunikaci, nepovažujete toto médium za alternativní. Je pravda, že já jsem se díval na obsah Vašeho média a v podstatě je to hodně o kultuře a zvláště ve Vašem případě tam té politiky mnoho není, ale jak jsem zmínil (mimo záznam), dostal jsem se k vám přes paní Terezu Spencerovou, takže spíše bych se na to díval z pohledu Vás jako člověka, který to můžete okomentovat spíše jako třetí strana. Máte Vy pocit, že je mediální scéna rozdělena na nějaký ten mainstream a alternativní média?

Š: Já bych neřekl přímo alternativní média. Je mainstream, a pak jsou média, která prostě přistupují k určité věci s větší či menší objektivitou. Naprostá většina médií, když se řekne, že něco je tak, tak se toho většinou chytanou, že to je názor, který je obecně přijímaný, má nějaké své příznivce, a pak jsou média, která to vidí jinak. Já to uvedu třeba na příkladu té Terezy. Málokdo ví, proč Tereza se věnuje tolik Blízkému Východu, Sýrii, a proč ty její články jsou někdy pro někoho kontroverzní. Protože ony neodpovídají právě tomu mainstreamu. Ale ta Tereza je dneska, si troufám říct, největší znalec této problematiky. Málokdo ví, že ona tam žila sedm let jako zpravodajka ČTK. Samozřejmě ten její pohled je tedy trochu jiný, ale podle mě není alternativní. Pojďme si říct, co znamená alternativní. Když se podíváme do slovníku, tak je to něco, co nahrazuje jiný názor, nebo je to jiný směr. Což [u ní] tak není, ono je to souběžně, ale s jinými fakty. Já jsem celý život žil ve zpravodajství a podle mého názoru nemůže být zpravodajství alternativní. Pokud je zpravodajství „co“, „kdy“ a „kde“, tak k tomu alternativa nemůže být. Ještě může být „jak“, ale „proč“ už zavání komentováním. Takže jestliže existují tzv. alternativní zdroje, tak ony alternují jiným výkladem a jinými fakty, a pak je otázka, která ta fakta jsou ta pravá. Za dřívějších časů jsme měli zjednodušenou úlohu v tom, že neexistoval internet a zpravodajství přicházelo ze zpravodajských agentur a tyto zdroje informací bývaly natolik kvalitní, že nikoho nenapadlo je podezírat z nějakého matení, dokonce záměrného. Tyto agentury, např. Reuter, AP, UPI, AFP na tom stavěly svoji prestiž. Dneska těch zdrojů informací je nesrovnatelně víc a jsou často diametrálně odlišné. Přiznám se, že ačkoliv jsem dlouholetý novinář, bych nedokázal dělat digitální žurnalistiku, protože si nejsem jist, že umím natolik oddělit zrno od plev. Spolu se svým spolužákem z novinářiny dokonce dospíváme k názoru, zda vůbec ještě existuje žurnalistika jako profese. Vezměte si, že dnes každý, kdo šíří nějakou informaci, je svým

způsobem novinář. Ale pozor. Nemá k tomu odpovídající vzdělání, rozhled, a to je neštěstí. A jestli tohle je alternativa ke klasické žurnalistice, tak já nevím.

Jak je zde patrné, Jan Štolba začal rozporováním mnou užitého konceptu alternativních médií, přičemž se odkazoval na koncept alternativních médií jakožto doplňku, který se vymezuje vůči mainstreamu. Dle mého názoru se tím, stejně jako obhajováním práce paní Terezy Spencerové, snažil nikoliv obhajovat alternativní média jako taková, ale zejména hájit svou práci a své médium, což je z jeho pozice asi pochopitelné, přičemž si myslím, že Jan Štolba možná nevěřil, že jeho médium skutečně nepovažují za dezinformační, a proto měl silné nutkání jej hájit. I tento prostý fakt ale o něčem vypovídá, neboť kdyby se Jan Štolba hlásil k alternativě stejně jako Jiří Wagner nebo jako zmíněné weby Nová republika a Protiproud, tak by tuto potřebu zřejmě neměl.

J: Tak máme tady média, je jich poměrně dost, ale řekněme třeba Nová republika, Aeronet, která se sama nazývají alternativní, obviňují mainstreamová média z toho, že šíří neobjektivní pohled a tvrdí, že oni jsou ti praví. Chápete to jako nějakou snahu revidovat ten mediální prostor?

Š Řekněme si, proč se médiím říká sedmá velmoc. Tisk, rozhlas, televize a internet jsou nesmírně silná ideologická zbraň a není náhoda, že každý režim se chce jako první zmocnit médií. Obávám se, že dnes je opravdu ten mediální střet střetem ideologií. Aeronet je prostě proruský, a tak tam bude prosazovat linii ruské politiky. A čtenář, konzument jejich produktu, je postavený před volbu, zda je to dobře, nebo špatně. Pak musí nastoupit někdo, a to by právě měl být nějaký kvalifikovaný nezávislý novinář, kdo řekne, tohle jsou fakta, je to tak a tak, nebo není to tak. Třeba Tereza, ona je vyjadřováním někdy na hraně, ale ona dělá to, co dělá málokdo - čerpá z více zdrojů, protože je velmi dobře jazykově vybavená, podívá na renomované zdroje - významná světová periodika - např. Die Zeit, Der Spiegel, NY, Le Monde a další a nějakým způsobem srovná informace a argumenty. Dneska je ten souboj „Aeronetů“, mainstreamových a tzv. nezávislých médií soubojem ideologií a vždycky to tak bylo. Dnes se ten souboj ale bohužel hrotí a internet přinesl obrovské možnosti tento boj dále zostřovat, i za cenu morálního klesnutí. Vždyť často se některá média uchylují k úplně hloupým argumentům, kdy ven jdou úplně lži a nesmysly. A ty čtenáři se s tím nějak vyrovněj. A v tom já vidím největší nebezpečí.

Z této části myslím jasně vyplývá, že Jan Štolba dělí mediální prostor na tři segmenty, přičemž sám se řadí mezi nezávislá média, která nejsou ani mainstreamová ani dezinformační, a chápe se jako alternativa v nerevizionistickém smyslu slova. Zajímavé je si pak všimnout, že se staví přímo proti dezinformačním médiím typu Aeronet, uznává, že tato média často šíří lži, ačkoliv zde není zcela jasné, zda tak podle něj nepostupují i mainstreamová média, a konkrétně Aeronet zmiňuje jako čistě proruské médium, přičemž uznává existenci určitého ideologického střetu. Tento pohled dlouholetého novináře tedy lze chápat jako další potvrzení toho, co již zaznělo výše, tedy že zde probíhá určitá propagandistická kampaň, jejíž součástí jsou i lži a dezinformace, a že se zde vyskytují

otevřeně proruské weby, kdy Aeronet je jedním z nich. Zároveň to pak potvrzuje i ono rozdělení médií na základě strukturálních motivací, kdy v podstatě hovoří o existenci rozdílu mezi alternativními nerevizionistickými a alternativními revizionistickými weby.

J: Z toho co jste řekl, pochopil jsem správně, že podle Vás je tady nějaká informační válka?

Š: Ano. A je to i mezi jednotlivými médii. Existuje mainstream, tedy jakýsi střední proud, který je většinově uznávaný, i když nevím, jestli je to tak přesně. Máme veřejnoprávní média a máme média, která vlastní politik nebo oligarcha. A pak jsou ta alternativní. Která jsou skutečně objektivní? Nepřevládá někde snaha o využití tohoto nástroje k prosazení svých zájmů, ať již politických či ekonomických? Na druhou stranu, vezměme si příklad Literárních novin. Jejich vydavatel a majitel nemá žádné politické ani jiné ambice. Jen chtěl obnovit noviny s dlouholetou tradicí, dostat je z jejich úpadku a vrátit na mediální scénu, kam bezesporu patří. Proto jde svou cestou, není na nikom závislý, chce prostě dělat dobré, kvalitní noviny. V podtitulku nesou název „list pro kritické myšlení“. Pravda, nejsou to noviny pro širokou čtenářskou obec, není to tedy mainstream, nechtějí jít touto cestou. Proto je tam široké spektrum názorů různých lidí, které se ne všem může líbit. Ale to přece není alternativa. To je jen o tom, že přinášejí nějaký jiný názor. Ta cesta je někdy klikatá, ale proto nejsou Literárky alternativní.

Zde je dobré si povšimnout, jak Jan Štolba opakovaně hájí své médium a zároveň se zde více vymezuje vůči mainstreamovým médiím. Potvrzuje tak strukturální motivaci Literárních novin jako média, které chce být alternativou vůči mainstreamovým médiím, ale ne vůči fungujícímu politickému systému. Zároveň je dobré si všimnout, že Jan Štolba zde vystupuje v podstatě neideologicky, a pokud pomíneme jeho snahu hájit svou bývalou kolegyni Spencerovou, přičemž zde je ta obhajoba dle mého názoru až příliš nekritická, tak v podstatě potvrzuje, že Literární noviny nejsou prvoplánově dezinformační médium.

J: Takže Vy chápete Literárky obecně jako médium, které má zprostředkovávat různé názory.

Š: Ano, různé názory, opakují, je to list pro kritické myšlení. Dávají prostor pro opravdu široké spektrum názorů a ať si čtenář vybere a přebere. Vytýkají nám, že píšeme o Číně: ale vždyť je to dnes velký hráč na světovém poli, tak proč ji čtenáři nepřiblížit zajímavou přílohou. Udělali jsme před časem velký rozhovor se současným šéfredaktorem Literaturnoj gazety, který je proputinovsky zaměřený, je jeho obdivovatel. Někteří čtenáři nám to vytýkali: ale proč? Vždyť jsme jen přinesli názory člověka, který stojí v čele významného ruského média. Proto ale nejsme přece alternativní.

Zde je opět patrné, že se Jan Štolba snaží vymanit z nálepky dezinformačních médií, o které si nejspíše myslel, že ji s ním snažím spojit, přičemž obhajuje alternativnost Literárních novin jakožto prostoru pro široké spektrum názorů, což ale, jak výše opakovaně zaznělo, může být v konečném důsledku rovněž zdrojem dezinformací a proruské činnosti. Jan Štolba si je podle všeho vědom možné problémovosti některých

textů či jejich autorů, ovšem obhajuje to tím, že chce poskytnout prostor významným osobnostem různého zaměření. Dovolují si na tomto místě tvrdit, že zde se Literární noviny odlišují od podobně se hájících Parlamentních listů v tom, že Literární noviny podle všeho skutečně neutrálně umožňují prezentaci širokého spektra názorů, zatímco Parlamentní listy systematicky prosazují určité narativy. Stále je ale třeba mít na paměti, že Literární noviny umožňují publikovat i lidem šířícím dezinformace, přičemž je otázka, na kolik tyto texty lze přičítat Literárním novinám jako instituci, ačkoliv onen reálný dopad dezinformace či propagandy funguje bez ohledu na to, kdo a proč konkrétní text vypustil do světa.

J: A když se tady na ten informační střet podíváme obecněji, v podstatě zástupci alternativních médií vyčítají těm mainstreamovým médiím, že šíří americkou či bruselskou propagandu, naopak obecně mainstreamový názor je, že tady ta alternativní média v drtivé většině šíří ruskou propagandu. Vnímáte to takto?

Š: Bohužel ano. My jsme národ, který se historicky zmítá mezi východem a západem. K tomu máme takovou nepěknou vlastnost, že jdeme ode zdi ke zdi a nedokážeme si najít to své postavení, aby bylo vyvážené. Samozřejmě jsme v Evropské Unii, v NATO, a teď jsou tlaky, právě z těch alternativních médií, že by to mělo být jinak: a to už, myslím, zavání ideologickou válkou.

Tato odpověď je z mého pohledu velmi zajímavá, neboť zde Štolba potvrzuje mé výše formulované teze, že většina alternativních médií tvoří proruský obsah a že jejich činnost je skutečně revizionistická. Znovu se tak ukazuje jako relevantní dělba na revizionistická a nerevizionistická alternativní média, přičemž těch revizionistických se zdá být vyšší procento.

J: A jaký je tedy váš pohled na alternativní média a jejich vztah k Rusku?

Š: Tak především řada tzv. alternativních, v naprosté většině proruských médií, je financovaných, to dneska víme, z Ruska. Např. nejvýznamnější z nich je Aeronet: jde o anonymní zpravodajský server, označený jako „ústřední server mediálního odboje v ČR (zdroj Wikipedie). Ve zprávě BIS z roku 2014 je označen jako zdroj nebezpečné ruské propagandy financovaný ruskou vládou a Ministerstvo vnitra ČR ho má na seznamu webových stránek šířících dezinformace. Takže já to vidím jako nástroj ideologie. To není v pravém smyslu slova alternativa, to už je souboj ideologie, kdy většina z nás je prozápadní a oni nás chtějí dostat zpátky, pod svůj vliv, když to opravdu z vulgarizují. A teď se dostáváme ke zcela zásadní otázce, kterou je financování médií. Médium je svobodné tehdy, pokud je finančně nezávislé, není placeno tou či onou stranou.

V tomto případě se jedná o odpověď, kterou jsem si od Jana Štolby nechal doplnit emailem, neboť jsem chtěl vědět, o co opírá své tvrzení, že je Aeronet financován z Ruska. Kromě toho, že zmínil jako zdroj Wikipedii, jejíž relevance je z hlediska této práce minimálně sporná, tak co se týče Zprávy BIS za rok 2014, tak tam zřejmě operoval

s textem Ondřeje Kundry z roku 2017, který jsem citoval výše v této práci, v němž je tato skutečnost zmíněna. Opět zde vidíme určité vymezování se vůči Aeronetu a obecně i vůči dezinformačním médiím, která se označují jako alternativní, přičemž zde zaznělo, že řada takových médií je financována z Ruska. To je nicméně v rozporu s tím, co píše BIS ve své zprávě za rok 2017 a lze samozřejmě spekulovat, který údaj je přesný. Není ambicí této práce ověřit, které z těchto tvrzení je správné, ovšem ze své podstaty se tato práce kloní spíše k závěrům, které učinila BIS. Na druhou stranu je dobré si všimnout, že Jan Štolba tak otevřeně pojmenovává možné propojení českých dezinformačních webů a ruské ideologické války, jejíž přítomnost tím tedy připouští.

J: Já se zeptám, pochopil jsem z toho Vašeho vyprávění správně, že Vy jako osoba nemáte problém s tím systémem, který momentálně funguje v České republice? Vy už jste několikrát zmínil, že Literární noviny nepovažujete za alternativní médium, ale abych tu mozaiku měl kompletní, aby to bylo řečené, tak alternativní média často přímo říkají, že se snaží být nějakou politickou platformou a že se snaží o nějakou změnu toho systému. Vy sám třeba s orientací Česka na Západ problém nemáte?

Š: Ne. Já vycházím z naší geografické polohy a z toho, že jsme byli vždycky orientovaní spíš na Západ. Mluvím pouze za sebe, ale já se považuju za příslušníka západní civilizace, preferuji typ západní demokracie, ke které bychom měli směřovat. Já si myslím, že Evropská unie, byť se všemi chybami, musí dále existovat.

J: A jak byste z toho svého hlediska okomentoval právě to, že tato alternativní média, což je asi i to, kvůli čemu se nazývají alternativními, se vymezují vůči tady tomuto systému, chtějí ho změnit nebo útočí na některé instituce, jako je třeba NATO.

Š: To samozřejmě pak je opravdu alternativa, protože nabízí jiné řešení než současné. Alternativní médium třeba nechce, abychom byli v NATO, ale chce, teď to přeženu, aby se obnovila Varšavská smlouva nebo RVHP. Ano, to je alternativa, já s ní osobně nesouhlasím, ale má právo tady existovat, jestliže máme svobodu tisku. A zase ten čtenář si musí sám říct, že je na té či oné straně, že věří těm či oněm argumentům.

V předcházejících dvou odpovědích jsou myslím dva zajímavé momenty. Tím prvním je má snaha ověřit pozice dotazovaného, kdy se Jan Štolba přihlásil k podpoře EU a NATO, což vskutku není typická pozice alternativního revizionistického média, přičemž můj osobní dojem je, že se mnou hovořil upřímně. Je si očividně vědom revizionistických snah části alternativních médií, podle všeho je tedy nepodporuje, ale zároveň hájí jejich existenci. Zde tedy vyvstává problematika toho, že na jednu stranu máme skutečně svobodu slova, v tom má Štolba bezesporu pravdu, ale na druhou stranu se bavíme o aktivitě, která vede k ohrožení našich strategických a bezpečnostních zájmů. Toto je problematika, na níž narazili i zmínění výzkumníci z Ústavu mezinárodních vztahů, kteří se přiklonili na stranu svobody slova a varovali před přílišnou sekuritizací tématu hybridních hrozeb. Z hlediska této práce však ohrožení strategických bezpečnostních

zájmů ze strany alternativních a dezinformačních médií a ruské hybridní strategie nelze takto snadno odmítnout, a proto se jedná o téma pro hlubší diskusi, která bude do jisté míry obsažena v závěru této práce.

J: Teď já chápu, že nemůžete mluvit za ně, já se s těmi lidmi v budoucnu snad setkám, abych se jich zeptal přímo, ale zeptám se Vás na vnější názor. Co si myslíte, že vede k tomu, že to, co dělají [zástupci alternativních médií] není seriózní žurnalistika jak Vy jste ji popsal, ale snaha propagovat určitý světonázor?

Š: Je třeba rozlišit i u alternativních médií. Některá působí opravdu z přesvědčení, ale pak jsou ta, která jsou skutečným ideologickým nástrojem a působí v ní lidé ve smyslu čí chleba jíš, toho píseň zpívej. A těch je podle mě většina.

Zde se opakuje Štolbovo přesvědčení, že velká část dezinformačních médií je skutečně placena z Ruska, což jak jsem uváděl výše je relativně problematické tvrzení, minimálně v tom, že jej sám nemohu ověřit, ale lze jej vzít alespoň částečně do úvahy, ačkoliv ještě jednou opakuji, že závěr BIS mi v tomto případě přijde věrohodnější.

J: Takže si myslíte, že v případě těch alternativních médií jde o nějakou intenci to vykládat nějak?

Š: Tak určitě je to intence. A některá ta alternativní média na tom zakládají, že za každou cenu musí najít něco, proč budou proti tomu současnému systému. Někdy je to dobře, někdy mají i pravdu, není úplně všechno lež, ale ten hlavní směr je být za každou cenu v opozici.

Tuto odpověď by bylo možné interpretovat jako do jisté míry Štolbovu obhajobu alternativních médií, včetně těch revizionistických, ovšem spíše jde o potvrzení toho, o čem jsem psal v první kapitole této práce. Tedy, že spousta propagandistických a dezinformačních textů má určité pravdivé jádro, které jim dodává na přesvědčivosti, a zároveň řada webů, pokud se zrovna nejedná o bizarní případy jako je NWOO nebo Protiproud, obsahuje kromě jasné propagandy, lží a manipulací i řadu relativně neutrálních textů, což je případ i třeba Sputniku nebo AC24.

J: Vy jste říkal, že platí, koho chleba jíš, toho píseň zpívej. Myslíte si, s vědomím toho, že do toho ani jeden z nás nevidíme, ale to mediální prostředí přeci jen znáte lépe, že tito lidé píší tímto způsobem ze svého vlastního ideologického přesvědčení nebo v tom vidíte nějaký vliv, vnější pobídku, že píší na objednávku?

Š: Já bych řekl, že je to tak 80%, že to dělají podle toho, kde a pro koho dělají, a těch 20% možná mají nějaké opravdové přesvědčení. V každé době byli novináři, kteří byli poplatní režimu, majiteli, a když chtěli dělat, tak museli něco zkousnout. V Mladé frontě, v Hospodářských novinách je to evidentní.

J: Ale to, o čem mluvíte, je otázka konkrétních novinářů v nějakém médiu, nad kterými stojí nějaká konkrétní osoba. Ale pak máme ta média alternativní, jako je ten již zmíněný Aeronet. To je prostě médium, které někdo založil, všichni ti lidé, co tam píší, možná je to jen jeden člověk, možná je jich víc, píší v jednom duchu a nikdo nad nimi nestojí. Už ten zakladatel píše v tomto duchu. A toto není jediné takové médium. Myslíte si, že v tomto případě je to ideové přesvědčení toho člověka nebo za tím vidíte i nějaký vnější vliv finanční?

Š: Já si myslím, že jsou to většinou lidi, kteří jsou, když to řeknu ošklivě, najatí. Já nevyklučuji, že jsou tam i ti, kteří jsou s prezentovanými názory ztotožnění, ale ve většině případů jsou to lidi, kteří jsou najatí. Budete psát takhle, dostanete za to takové peníze. Možná že jim křivdím a je to čistě můj názor, ale když se podívám na způsob toho psaní, tak bezpochyby je to někdy velmi sofistikovaně napsané, s cílem za každou cenu zpochybnit tady ten tzv. střední nebo veřejnoprávní proud. A já si myslím, že jsou to lidi, kteří jsou bezpochyby dobře zaplacení, navíc celá ta problematika má nějaký vývoj. Kromě Aeronetu, je víc podobných médií. A je to velmi nebezpečné právě pro moc médií a je hodně lidí, kteří mají dost probruselské politiky ve veřejných médiích či chceme-li mainstreamu, a hledají nějakou protiváhu. Neuvědomují si ale, že to je prostě ideologická válka.

V těchto odpovědích se opět objevuje názor, že v případě motivací u tvůrců alternativního obsahu hraje roli peníze, což je z hlediska výše zmíněné typologie rozhodně zajímavý postřeh, ale jak zde již několikrát padlo, je třeba mít na paměti, že Jan Štolba je sice zkušený novinář, který se v mediálním prostředí pohybuje řadu let, ale zároveň je zde otázka, do jaké míry může vidět do této problematiky a jak moc se jí reálně zabýval. Nezpochybňuji fakt, že jeho znalosti jsou v tomto směru nejspíše výrazně širší než mé, a proto jsem se ho i dotazoval tímto způsobem, ale přesto je myslím potřeba jeho závěry brát s jistou rezervou.

J: A vnímáte to tedy v podstatě tak, pokud to chápu správně, že i kdyby to někdo psal z vlastního přesvědčení, z vlastní snahy, tak si neuvědomuje, že to může být v té ideologické válce zneužito?

Š: Pokud to takto píše, tak by měl vědět, že to zneužité může být. On je na nějaké straně a je na ní ze dvou možných důvodů. Buď je opravdu přesvědčený a ví, co činí, nebo najatý za dobré peníze objednatele.

Tato odpověď je myslím jednoznačně zajímavá pro tuto práci v tom smyslu, že potvrzuje mou hypotézu o nepřímém propojení českých alternativních médií s ruskou propagandou, kdy i texty napsané z vlastního přesvědčení, nezávisle na Rusku a jeho hybridních aktivitách, mohou být použity v této hybridní kampani, ačkoliv za tímto účelem nebyly vytvořeny.

J: Tak ještě přidám poslední otázku. Dotkli jsme se na začátku té mailové korespondence, tak se zeptám. Znáte se nebo jste nějak v kontaktu osobně s některým z lidí, které jsem oslovoval? Třeba pana Davida nebo pana Valenčíka?

Š: Ne. Radima Valenčíka a Ivana Davida, popř. Petra Hájka, je-li to bývalý tiskový mluvčí Václava Klause, znám jen podle jejich jména a funkcí, nikdy jsem se s nimi nesetkal, ostatní jsou pro mě zcela neznámí. A překvapila mě jejich veskrze negativní reakce na Vaši prosbu, spatřuji v ní něco nezdravého.

Na tomto místě je třeba říci, že jsme v úvodu našeho rozhovoru narazili na problematiku mého sběru dat, o níž jsem pojednal v diskusi o metodě, přičemž tato konkrétní otázka měla ověřovat vzájemné propojení v rámci alternativní scény. Je zajímavé, že Jan Štolba údajně nezná více Radima Valenčíka, který v Literárních novinách taktéž publikuje, ale obecně se tedy z této odpovědi dá vyvozovat, že pan Štolba není v přímém kontaktu s českou alternativní scénou, vůči níž se otevřeně vymezuje.

J: Já Vám moc děkuji.

Š: Rádo se stalo.

Obsah tohoto rozhovoru by se dal celkově shrnout tak, že Jan Štolba podle všeho není ani dezinformátor, ani příznivec tohoto druhu alternativních médií a že Literární noviny nelze zřejmě považovat za revizionistické médium z hlediska strukturálních motivací, ačkoliv je potřeba mít stále na paměti fakt, že zde publikují určité sporné osoby. Nepodařilo se mi ovšem prokázat, že by to byl nějaký zvláštní záměr Literárních novin. Rovněž se nedá říci, že by Literární noviny, byť jen dávkováním či rámováním informací, přispívaly samo o sobě k cílenému šíření určité ideologie, ovšem opět platí, že i jen poskytnutí prostoru pro tvůrce dezinformačního a propagandistického obsahu může napomoci vlivu ruské hybridní strategie.

Zároveň Jan Štolba potvrdil tezi této práce, že zde probíhá nějaká ruská informační kampaň, se kterou mohou česká alternativní média souviset, přičemž podle Štolby je zde souvislost nejen nepřímá, ale i přímá, kdy dle jeho názoru je řada alternativních médií placena Ruskem. Tuto informaci lze vzít v potaz jako názor znalce mediálního prostředí, ale zároveň je dobré mít na paměti, že Výroční zpráva BIS za rok 2017 tuto perspektivu nesdílí. Další potvrzená teze je pak to, že zde existují revizionistická a nerevizionistická alternativní média, přičemž ta revizionistická podle všeho převládají, a tudíž je zde vyšší procento těch alternativních médií, které šíří propagandu a dezinformace, což zapadá, byť nepřímo, do ruské hybridní kampaně.

Důležité je na tomto místě zmínit, že zatímco u slov o financování alternativních webů lze se Štolbou polemizovat, neboť jeho vzhled do situace zřejmě není o moc větší než ten můj, tedy tento novinář rovněž čerpá jen z otevřených zdrojů. Co se tedy týká jeho hodnocení ideové orientace alternativních webů, tak zde si myslím, že je Štolba relevantní

autoritou, která dokáže zhodnotit stav mediálního prostředí. Samozřejmě lze vůči němu vznést námitku, že ke svému vlastnímu médiu není objektivní, ale popravdě si nemyslím, že jeho individuální motivací je šířit revizionistickou ideologii, přičemž kdyby takovou snahu měl, tak by se nejspíš otevřeně nehlásil k podpoře EU a NATO.

Pokud bych měl hodnotit motivace Jana Štolby, u nichž je otázkou, na kolik jsou pro tuto práci relevantní, neboť jak jsem již zmínil, Jan Štolba podle všeho není dezinformátor, ale na druhou stranu pracuje v médiu, které poskytuje dezinformátorům prostor, tak si dovoluji tvrdit, že Jan Štolba naplňuje znaky, které mohou indikovat, že dle výše prezentované typologie MICE je jeho individuální motivací nejspíše ego. Jeho snahou je vytvářet nějaký informační obsah, tato práce ho baví a za každou cenu se snaží působit profesionálně, a proto aktivně popírá jakýkoliv náznak čehokoliv, co by jeho práci mohlo delegitimizovat. Zapomenout se však nesmí ani na skutečnost, že sám Štolba se kloní k tomu, že individuální motivací pro vytváření dezinformací v českém alternativně-mediálním prostředí jsou peníze.

3.2. Radim Valenčík – Blog Radima Valenčíka

J: Jenom chci na začátek říct, že rozhovor je nahráván, bude zveřejněný ve své původní podobě v rámci mé diplomové práce a nebude použit nikde jinde. Já jsem si samozřejmě procházel Váš blog, četl jsem Vaše články, ať už přímo na Vašem blogu nebo ty, které byly sdíleny na Nové republice nebo některých jiných webech a chci se zeptat. Chápete sám sebe jako alternativního žurnalistu? Nebo jak vlastně chápete sám sebe?

V: Já se spíš vnímám jako odborný pracovník. Já jsem se vždycky věnoval spíše teorii a ve všem co tam píšu se snažím vycházet z teoretických poznatků.

Zde je zajímavé si všimnout, že ani Radim Valenčík očividně nechce být přímo spojen s dezinformační mediální scénou, přičemž se snaží působit jako odborník. Jak jsem se ale již výše pokusil demonstrovat, tak publikuje i řadu manipulativních komentářů, které jsou ryze subjektivní a nesou znaky proruské propagandy.

J: Ta média, do kterých přispíváte, třeba Nová republika, se sama na svých stránkách označuje za nějaké alternativní médium, které stojí v opozici vůči mainstreamu, vůči současnému politickému establishmentu. Vy sám se chápete jako součást tady toho nebo ne?

V: Některá média, včetně Nové republiky, včetně Parlamentních listů, včetně třeba Literárních novin, myslím ještě Vaše věc, tak mě různě požádala, jestli by mohly něco převzít, jakože to je pro každého, takže to přebírají a já tato média nesleduji pravidelně. A jiná vazba tam není. Kromě toho třeba, že s Ivanem Davidem se známe osobně, nebo se Standou Klimentem. A to je všechno.

Zde vidím dvě zajímavé skutečnosti. Zaprvé tedy důkaz toho, že Radim Valenčík publikuje i v Literárních novinách, ačkoliv nikoliv pravidelně ani cíleně, a zadruhé je zde patrné, že je v určitém kontaktu s Ivanem Davidem z Nové republiky, o kterém jsem psal výše, a kterého lze považovat za učebnicový příklad revizionisty a dezinformátora, přičemž web Nová republika Valenčíkovy texty publikuje často a zároveň na jeho Blog přímo odkazuje. Potom je tedy celkem jedno, na kolik jsou které texty odborné a na kolik toto propojení sám Valenčík sleduje, ale samotný fakt, že nemá problém s tím, že je pravidelně uváděn v silně propagandistickém a doložitelně dezinformačním médiu vypovídá dle mého názoru o tom, že s tím ideový problém asi nemá.

J: Takže víc v kontaktu nejste a jak jsem pochopil, tak nepíšete přímo pro ně, ale oni to přebírají od Vás z Vašeho webu.

V: Ano. Ani nemám zpětnou reakci. Tu mám jen, když mě někdo upozorňuje, že tam jsem napsal tady tohle.

J: A ztotožňujete se vlastně s tou myšlenkou, že jsou tu nějaká špatná mainstreamová média a establishment, proti kterým je třeba bojovat?

V: No, někdy mám takový pocit, není to rozhodně z nějakých důvodů zapřklosti nebo tak, ale ta selektivnost mediálního mainstreamu, a co ještě hůř, ta jednobarevnost. Heleďte, nám tady do školy chodí, v rámci toho, aby měly auditovaný odběr, všechna ta nejdůležitější, kromě Práva. Hospodářky, iDnes [myšlena asi MF DNES], Lidovky, takže občas si je přečtu a člověk zjistí, že i komentované zpravodajství je opsáno přes kopírák. To tak nebylo ani za totality. Když se někdo chtěl něco dozvědět, tak třebaže pravidelně kupoval tehdy Mladou frontu nebo Rudé Právo, tak si koupil tu Lidovou demokracii nebo Svobodné slovo a díval se, jestli jsou tam ty rozdíly. Dnes jsou ty rozdíly menší. Takže já si myslím, že ten mainstreamový mediální svět je v krizi a uvedu jeden konkrétní případ. Já, když si ráno přečtu těch 40 fousů, je to tak na jedna a půl stránky co napíše Tereza Spencer, tak já vím o dění ve světě víc, než když sleduju tři hodiny Devadesátku na ČT24, a to je ještě to nejlepší. Tam jsou ještě horší. A to doložitelně. Což je problém.

Na této odpovědi lze rovněž vidět dvě zajímavosti. Zaprvé je to skutečnost, že tato odpověď je na první pohled poměrně decentní, což odpovídá tomu, co jsem psal, když jsem Radima Valenčíka představoval, tedy že jsem měl dojem, že se snaží tvářit umírněnější, než ve skutečnosti je. Ačkoliv i v této odpovědi se staví do opozice vůči mainstreamovým médiím, nečiní tak stejně radikálně jako v textu „Anatomie provokací“, který jsem výše citoval. Tedy alespoň do okamžiku než uvede, že dnešní mediální svět je mnohem méně svobodný než před rokem 1989, což lze považovat za poměrně ostrý výpad vůči médiím. A to je ta druhá skutečnost, kterou jsem chtěl zmínit, tedy fakt, že i přímo v tomto rozhovoru dokazuje, že se snaží stát v přímé opozici vůči jiným médiím, přičemž jako svůj zdroj informací uvádí Terezu Spencerovou, o jejímž šíření dezinformací jsem již výše pojednával.

J: Takže si myslíte teda...

V: Že ta alternativní média doplňují ty informace. Samozřejmě je potřeba dávat velký pozor, je potřeba si uvědomovat, že nemají dost patrně ani možností si všechno prověřovat, ale některá už se etablovala a já je považuju za poměrně spolehlivý zdroj zpravodajství, který se nemýlí a který, ani bych nemyslel že tendenčnost, ale snaží se to podávat pro určitou svoji klientelu, což je to poslední, co by mi vadilo. Já, když něco čtu, tak to, jak je to stylizováno nebo když to sám stylizuji pro určitou klientelu, tak to považuju za to nejméně významné.

Zde je patrná tendence obhajovat alternativní média jakožto doplňkový zdroj informací, kdy se Radim Valenčík ani nehlásí k tomu, že by se tato média měla snažit o nějakou revizi systému, ale zároveň plošně obhajuje všechna alternativní média, včetně těch revizionistických, když říká, že jde o spolehlivý zdroj informací. Toto se dá myslím interpretovat tak, že Valenčík nemusí být přímo revizionista, ale jeho odpor

k mainstreamovým médiím je tak silný, že nekriticky hájí i ta alternativní média, která revizionistická jsou, přičemž ještě jednou opakuji, že podle všeho nemá problém do nich přispívat.

J: A můžete prosím říct, jaké médium teď máte konkrétně na mysli? To, jak jste říkal, etablované alternativní médium?

V: Tak asi nejvýznamnějším, já teda nevím, jestli se tam dá zařadit, já nesestavuju nějaké seznamy jako Jakub Janda, ale když vezmeme, že mediální mainstream jsou hlavní tištěná média plus ČT plus Český rozhlas, tak pro mě už Respekt nebo Fórum také jsou alternativní média. A snaží se vymezovat oproti těmto. Je to nějaká druhá krajnost. I Parlamentní listy jsou alternativní média ve smyslu tom, že nejsou podporována silným kapitálem a nemají tradiční posluchače. Ale nevím, jestli to odpovídá té teorii. A jsou doplňující. To je potřeba. Já někdy sáhnu i po tom Respektu, abych měl pohled z druhé strany. To Fórum považuji, to se nedá srovnat v serióznosti ani s Novou republikou. Ale můžu být tendenční.

Na tomto místě pak vidím celkem zajímavou snahu ze strany Radima Valenčíka rozostřit vidění toho, co lze považovat za alternativu, neboť zde prezentuje určitý dosud nevyřčený způsob chápání alternativních médií, podle kterého staví vedle sebe Respekt a Novou republiku. Lze se jen domnívat, proč Valenčík k tomuto přistoupil, ale odhaduji, že tím chtěl zaprvé zlepšit obraz Nové republiky, do které píše, zadruhé chtěl možná ukázat, že není ideologicky svázaný a čte i média se kterými nesouhlasí, a zatřetí možná zkoušel odhadnout, které média čtu já a touto lehkou manipulací se mě pokusil přesvědčit, že alternativní média nejsou problém.

J: Tak Vy jste to tedy vymezil, jestli jsem to správně pochopil, podle toho, kdo má jaký kapitál, kdo má jaký přístup ke zdrojům. Ale kdybychom se na to podívali z trochu jiné strany, jak se zaprvé vymezují nějak sama ta alternativní média, zadruhé, jak probíhá ta veřejná debata, tak můj dojem je takový, že alternativní média označují ten mainstream za proamerický, probruselský, zatímco ten mainstream považuje ta alternativní média za proruská. Vidíte tam tady to štěpení?

V: No a Erik Best, vyznamenaný teďka, by považoval, že je to pro tuhle kapitálovou skupinu, pro tuhle, pro tuhle, ten by toto prokádruval zase z jiného hlediska. Já to nevnímám, protože já tady ty vlivy jsem schopen skutečně odfiltrvat a to natolik, že to označení proruská, probruselská považuji za absurdní. Já si nedovedu představit, že by někdo v Bruselu nebo Kremlu zvedl sluchátko a ani nepřímou si to nedovedu představit. Kdokoliv, kdo by byl zaháčkovaný, tak v těch médiích podle mě se nenechá zmanipulovat. Aspoň pořád mám ještě v to důvěru.

Tento postřeh je poměrně zajímavý v tom, že Valenčík tímto vyjádřením popírá do jisté míry Štolbův názor, když říká, že média dle jeho názoru nejsou napojená na vnější subjekty a tudíž tedy musí platit, že jejich motivace je vnitřní.

J: Takže podle Vašeho názoru, na obou dvou těch stranách, ti lidé, kteří tam píšou, tak píšou z nějakého vlastního přesvědčení a ne na nějakou vnější objednávku?

V: To myslím, že většinou. Tam je známá věc, že když chce někdo někoho ovlivnit, tak mu podhodí nějaký zajímavý materiál a dotyčný si zvykne s těmi materiály pracovat. Já tomu říkám řízení pomocí insight informací. Zdůrazňuji, že nemám žádný kurz zpravodajství, ale mám už dost let a vnímám okolí. A co jsem si všiml, tak když se někdo vyvinul do nějakých názorů oproti těm co měl, tak se vždycky napojil na nějaký zdroj insight informací, kterým se nechal ovlivňovat. To ještě není tak strašný. Horší bylo, když se stal vůči tomu zdroji informací nekritický a uzavřel se právě před alternativními informacemi, ať měly jakoukoliv podobu. To se domnívám, že je zlé.

Zde pak přímo hodnotí činnost alternativních médií jako důsledek vlastního ideového přesvědčení, což jen potvrzuje jeho předcházející odpověď a tedy mé přesvědčení, že Radim Valenčík se kloní k tomu, že alternativní mediální obsah je utvářen z vlastních ideologických pohnutek.

J: A máte tedy pocit, že mezi těmito skupinami, tím mainstreamem a těmi alternativními médii, probíhá něco, co by se dalo nazvat jako informační válka?

V: No, nějaký střet tam určitě je.

J: A Vy ten svůj blog, který svým způsobem je nějaké médium, jste založil z jakého důvodu? Abyste zprostředkoval nějaký další pohled na svět?

V: Mně bylo 60 a říkal jsem si, že za chvíli půjdu do důchodu, nebudu mít práci, tak co budu dělat. Tak jsem si řekl, že si založím blog a občas něco napíšu, aby člověk měl nějaký kontakt. A protože jsem začal mít dost velkou čtenost, a protože tam normálně promítám i to, co dělám v odborné sféře, protože mě nejvíc zajímá v současné době to, aby se udělala nějaká rozumná reforma penzijního systému. Já se snažím držet tradiční poctivé vědecké dřiny, ona je to dřina propočítat a sehnat si tu legislativu kolem, a když člověk potom vidí, jak ten mainstream podporoval ten druhý pilíř, což byla lumpárna od počátku, za tím si stojím, tak si člověk říká, že to není zase úplně normální. A ten náš návrh, který by byl naprosto dobrovolný a nenákladný se do těch mainstreamových médií nedostane. Takže nehleďte tam jinou příčinu než to, že si člověk dělá svoji odbornost a to je taková nástavba.

Tato odpověď je pak z hlediska motivací opět velice zajímavá, neboť naznačuje, že u Radima Valenčíka nemusí hrát roli jen ideové přesvědčení, ale rovněž ego, přičemž jak jsem zmínil v teoretickém úvodu, tak tyto dvě kategorie se dle mého názoru mohou celkem dobře doplňovat. Zajímavé je, že ačkoliv sám přisuzuje ostatním osobní ideové pohnutky, tak se snaží podporovat svůj obraz vědce, jehož závěry jsou objektivní, což jak jsem ukázal není pravda. Na druhou stranu i jeho zmínka o důchodu může nasvědčovat tomu, že pro něj není motivací jen snaha šířit svůj světonázor, ale že si chce udržet svou

relevanci i do budoucna, a proto se snaží etablovat v tomto světě alternativních médií. To zároveň může být vysvětlením faktu, že ačkoliv se snaží působit umírněně, tak nemá problém se svou sebe prezentací na radikálních revizionistických webech. Může to být dáno tím, že se snaží prosadit kdekoliv jen to je možné.

J: Ale tak toto byl třeba zajímavý problém, kterému jste se Vy věnoval poměrně hodně, podle toho, co jsem četl, ale s dovolením zabrousím k něčemu kontroverznějším. Četl jsem Vaše texty ke kauze Skripal a co Vás motivovalo se vyjádřit k tomuto?

V: Tak to jsou ty kauzy tohoto typu jako je použití bojového plynu v Sýrii, Skripal, zavraždění Kuciaka, a tak bychom mohli pokračovat. Třeba sestřelení MH-17. Tak první si musí člověk položit otázku, komu to prospívá. Vždycky, když se v Sýrii schylovalo ke klidu, k jednání, tak se objevil plyn, který použil Assad. Já si můžu myslet, že je darebák, ale že by byl padlý na hlavu? Když dojde k něčemu takovému, tak proč by to Putin dělal? Já jedinkrát co jsem se snažil, a taky jsem to poctivě napsal, ten problém v Rusku je, že tam samozřejmě jsou jestřábi z Jelcinových dob, kteří se cítí být vytlačeni a oni by na takovou provokaci teoreticky mohli být. Respektive, když bych to analyzoval, tak nejpodezřelejší je z tohohle kauza Borise Němcova. Ale jinak to nedává smysl a chování britské strany bylo velmi podivné teda, z hlediska posloupnosti, s jakou oznamovala co se odehrálo. A chování druhých stran, včetně naší, které říkalo, že jsou to naši spojenci, tak jim musíme věřit, tak to už pro soudného člověka nemůže být dostatečná argumentace.

Zde můžeme jasně vidět obhajování ruské pozice a značně subjektivní argumentaci namířenou vůči našim západním spojencům, přičemž v tomto případě netvrdím, že jde o dezinformace, ale rozhodně jde o určitou subjektivní kritiku, nepodepřenou jasnými důkazy, která poněkud nabourává obraz Valenčíka jakožto objektivního badatele, ale zase na druhou stranu to ukazuje, že jeho ideové směřování je skutečně proruské.

J: Jestli k tomu můžu doplňující dotaz, tak tady ty texty, ať už Váš nebo paní Spencerové, se objevily v době, kdy to vyšetřování nějak probíhalo, kdy se k tomu i česká strana nějak oficiálně postavila. Samozřejmě, Vy máte právo mít jiný názor, ale co si myslíte o tom, že tady ten Váš názor, který jste publikoval, mohl být použit, když to řeknu bez obalu, stranou, která se snaží propagovat nějaký proruský pohled? Psal jste to s vědomím, že to může být takto použito?

V: No ale mě to nezajímá. Kdyby to chtěla použít Británie na svou obhajobu, tak může. Tady jde o pravdu. Pro mě byli Rusové v osmašedesátém opravdu okupanti, já jsem tam pět let studoval, teda na Ukrajině, v Oděse a Oděsa byla úplně zvláštní město. Studoval jsem tam matematiku a prožil jsem tam nejsvobodnější léta svého života. Dokonce ani po listopadu už to tak svobodné nikdy nebylo. Oděsa byla nejsvobodnější město. Teď už není tak svobodné.

Zde se Valenčík trochu odklonil od zadané otázky, ale obecně lze z jeho odpovědi usuzovat, že nemá problém s tím, jak jsou jeho vyjádření vnímána, přičemž se ale dá

usuzovat, že by si měl být vědom toho, že jeho publikované texty mohou reálně zapadat do nějaké ruské propagandistické snahy. Jak jsem i uvedl ve své otázce, Radim Valenčík má na svůj názor nepochybně právo, ačkoliv zmíněné dopady zde mohou být, ale rozporoval bych tu část, v níž říká, že mu jde o pravdu. I z mé otázky, což Valenčík nerozporoval, lze usuzovat, že tyto texty publikoval v době, kdy si nemohl být jistý tím jaká je pravda. Jednalo se tedy o subjektivní komentáře, které těžko mohly být opřeny o tvrdé důkazy, ale velice dobře mohly posloužit záměrům ruské propagandy.

J: Když jsme narazili tady na toto, tak by mě zajímalo, jak chápete současný politický systém v Česku. Myslíte si, že je dobrý nebo si zaslouhuje nějakou revizi, nějakou změnu?

V: Já kdybych byl legislativec a měl něco vymyslet, tak na rozdíl od řady mých kamarádů, kteří napsali celou Ústavu, tak já bych nějakou výraznější změnu neviděl. Dokonce jsem se nad tím ani nezamýšlel. Možná přímá volba starostů. Ale já si myslím, že ten bruselský systém rozhodování je v současné době v krizi z řady důvodů. To je svět uzavřený do sebe, který žije svými problémy a vůbec nevnímá své okolí. Tak já jsem pro větší emancipaci toho středounijního prostoru, ale nikde nenajdete, že bych usiloval o zánik Evropské unie. Já jsem fanda toho středounijního prostoru a víc se emancipovat, ale nemyslím to tak, že bychom se měli utrhnout nebo tak. Spolupráce není v rámci EU vyloučena, tak bychom měli koordinovat tu politiku a ozývat se proti těm největším blbostem.

Tento moment je celkem zajímavý v tom smyslu, že Valenčík zde obhajuje existenci Evropské unie, čímž se opět profiluje jako někdo, kdo není z podstaty revizionista, jenž by chtěl překopávat status quo. Na druhou stranu se vůči EU vymezuje, na což má pochopitelně plné právo, ale je otázka, zda mu jde skutečně jen o zlepšení fungování EU, kterou zřejmě podporuje, nebo zda se jen snaží nepůsobit radikálně. Faktem ale je, že se mi nepodařilo dohledat, že by Valenčík někdy volal po opuštění EU, takže lze operovat s tím, že skutečně není v tomto směru revizionistou.

J: Já se ptám z toho důvodu, že příkladně Nová republika, která často přebírá Vaše texty, tak ta se nějak vymezuje jako politická platforma mimo jiné a dává si za cíl určitou revizi toho systému. Vy sám teda po nějaké revizi nevoláte, jak jsem teď pochopil.

V: Já jsem řekl, že nemám návrhy, které by to zásadním způsobem měnily. Já nejsem odborník na tohle. Já můžu dělat penzijní reformu nebo financování vzdělávání nebo startovní byty pro mladé. Já třeba vím, jak je to na některých ministerstvech, kde berou na některé citlivé úseky mladé lidi jen s hypotékou, protože člověk s hypotékou je poslušnější. Tomu já rozumím. Jiné věci ať dělají ti druzí.

J: Já se ještě zeptám na nějaký Váš pohled na mezinárodní situaci. Zprvce by mě zajímalo, co si myslíte o českém vztahu k západním zemím, že máme strategické partnerství s NATO. Je to v pořádku nebo byste to nějak revidoval?

V: Já to řeknu z opačného konce, z toho nejproblémovějšího. Mně se opravdu nelíbí rozšiřování NATO, které porušuje status quo, protože myš zahnaná do kouta se bude bránit a u toho nemusíme být. To jsem řekl velmi zjednodušeně. Jinak si myslím, že není problém tam být v NATO. Koneckonců je tam Turecko, tak proč bychom tam nemohli být, když je tam Turecko a Řecko. Globální politiku asi je potřeba nějakým způsobem koordinovat. Mně se zdá spíš, že i v tom NATu probíhají některé procesy, které nepřispívají ke stabilitě světa ve smyslu vyvažování, protože podle mého nejhlubšího přesvědčení, jak se někdo domnívá, že může věci řešit silou, tak vytlouká klín klínem a je stále více těch, kteří mu to budou chtít spočítat a on bude muset používat stále brutálnější a brutálnější sílu. Já silové řešení považuji za velmi nebezpečné a nerozumné.

Vztah k NATO pak lze u Valenčíka vidět sporněji než vztah k EU. Ani zde sice nevolá k opuštění těchto struktur, ale na druhou stranu je zde již větší míra kritiky, a to jak v této odpovědi, tak v jeho textech, včetně těch, které jsem citoval výše, když jsem Valenčíka představoval. Zdá se mi přitom, že Radim Valenčík v této odpovědi, i v některých svých textech, přistupuje k NATO manipulativně, když jej obviňuje z vytváření nestability a konfliktů ve světě. To, že zde nevolá po vystoupení z NATO je tedy jedna věc, ale reálně a dlouhodobě přispívá k manipulativní kritice vůči této instituci, čímž napomáhá k podkopávání postavení této instituce.

J: A máte nějaký konkrétní příklad, kdy se Vám zdá, že NATO tlačí na pilu?

V: [dlouhé přemýšlení]. Když se diskutovalo o Afghánistánu, tak si pamatuji, nebyla to má první diskuse o Afghánistánu, už když Sovětský svaz sám tam šel bez konzultace s ostatními zeměmi a šel tam hloupě, tak jsem se cítil tehdy dokonce trapně, protože Afghánistán byla první země, která uznala Sovětský svaz. Já jsem čekal, že z toho bude průšvih a taky byl. A když jsme tam šli my, tak já jsem tu záminku, a to ať mi nikdo neříká že to bylo kvůli Bin Ládínovi, to je prostě nedůstojné až takovým způsobem zdůvodňovat okupaci země, tak jsem to považoval za chybu a jenom jsem si říkal, ať se ta chyba neopakuje. Jenže pak dochází k Iráku a úplný průšvih už pak byla Libye. Teď já nedokážu posoudit, ale ta hra v Sýrii je takovým až hodně velkým vyvrcholením. Já to nepovažuji za správnou politiku. Jednak je to dokonce bez mandátu OSN, je to problematické, nic se nevyřešilo nikde, takže tady se vede něco, co se mi nelíbí.

Na tomto místě je dobré si všimnout, že ve chvíli, kdy jsem Valenčíka vyzval, aby zdůvodnil svou kritiku NATO, tak očividně znejistěl. Kritiku mise v Afghánistánu rozostřil tím, že zmínil rovněž svou kritiku invaze SSSR do Afghánistánu, což možná mělo dokázat, že je objektivní, přičemž jakkoliv nereflektoval, že mise NATO v Afghánistánu se opírá o mandát Rady bezpečnosti OSN, zatímco v Sýrii se nejedná o operaci NATO, ale pouze několika jeho členských států [nato.int, 2018]. To lze interpretovat tak, že Valenčík buď tyto informace nemá, a potom publikuje své subjektivní komentáře pouze na základě dojmů, což rozporuje jeho obraz vědeckého zkoumání, nebo je možné, že o tom ví a potom tedy šíří manipulativní komentáře, jež mají blízko k dezinformacím.

J: Tedy problém máte s konkrétními akcemi, ale ne s NATO jako takovým a naším členstvím v něm.

V: No já nevím, jestli s původním pojetím NATO jsou ty zásahy dokonce v souladu. A to, že máme být součástí nějakého silnějšího celku, tak já si nedovedu představit nějakou i vojensky samostatnou politiku.

J: Tak někteří odpůrci NATO říkají, že bychom měli být neutrální. To je podle Vás cesta?

V: No a vědí co je to neutralita z hlediska mezinárodně právního? Ta musí být uznaná. A vyžaduje se, abychom na to měli třeba armádu.

Zde pak na druhou stranu rozporuje jeden z argumentů příznivců vystoupení z NATO, tedy možnost neutrality, ovšem je dobré si povšimnout, že když mluví o silnějším celku, tak z toho nemusí automaticky vyplývat NATO. Jak tady totiž již zaznělo, Valenčík zde sice nevolá přímo po vystoupení ze Severoatlantické aliance, ale na druhou stranu ji kritizuje velmi silně a velmi zvláštním způsobem, takže je otázka, na kolik lze věřit tomu, že v této oblasti netouží po revizi.

J: Mé poslední otázky budou směřovat na Rusko. Myslíte si, že Rusko má v naší oblasti nějaký geopolitický zájem?

V: Podle mě Rusko je, a ještě dlouho bude, v defenzivě, ono cítí to ohrožení, historicky se tomu vždycky dokázalo bránit, a já nevidím důvod, proč by se dneska nebránilo. Co je nejnebezpečnější, a to já říkám otevřeně, že aby místo Putina tam přišli jestřábové. Protože ti můžou být částečně dohodnutí s jestřáby na druhé straně. I v době Karibské krize se ukázalo, že tam byl problém ten, že Kennedy nevěděl, jestli to má pod kontrolou Chruščov a naopak. Mezi sebou to měli vyjasněné jakmile se setkali, ale dneska se záměrně narušuje to, aby mohl Trump komunikovat s Putinem. Já píšu, trochu s nadsázkou, že tam probíhá hybridní občanská válka ve Spojených státech. Já si myslím, že bych nechal to Rusko vydýchat, ono má dost svých problémů, rozhodně rušení smlouvy o raketách středního doletu, která už stejně částečně neplatila, není rozumné. Ohrožuje nás to. Pod nějakým tlakem se u nás rozmístí, to nemusí být přímo v Česku, rozmístí se třeba v Polsku, a to se bude dát spustit taková malá jaderná válka, aniž by se do toho namočily Spojené státy.

Pokud vyjádření k NATO byla sporná, tak v tomto případě lze zcela očividně vidět, že je Valenčík proruský, přičemž opakuje oblíbený narativ (pro-) ruské propagandy, tedy, že Rusko je ublížená země zahnaná do kouta, která nedělá nic jiného, než že se brání vnějšímu útlaku. Jak jsem se již pokusil ukázat v rámci vyjasnění bezpečnostního kontextu, tak tento narativ je manipulativní a hlavně nesprávný, neboť Rusko se nebrání v pravém slova smyslu. Rusko je revizionistická mocnost, která se ve snaze zvýšit svou prestiž snaží prosadit svou dominanci v oblasti, kterou považuje za svou sféru vlivu.

Valenčík nicméně obhajuje ruské počínání tím, že má Rusko na svou obranu právo, což je přesně to jak Rusko chce, aby momentálně bylo vnímáno.

J: Říkáte, že Rusko může být zahnané do kouta. Myslíte si, že momentálně vykazuje samo nějakou činnost? Ptám se na to ve spojitosti s weby jako je Sputnik nebo Aeronet. Někteří říkají, že tady tyto weby zastávají na našem území ruský zájem a šíří ruskou propagandu. Co si o tom myslíte?

V: Tak já si myslím, že povinností každé země je šířit svoji propagandu. Na tom není nic špatného. Já si myslím, že když stát se snaží nějak vysvětlit a prezentovat svoje kroky, šířit třeba i zkreslené nebo nepravdivé informace, tak je to legitimní právo státu a dělají to všichni. Co dělají naše média ve vztahu k vlastnímu obyvatelstvu? Myslím si ale, že jejich vliv je skutečně minimální. Já samozřejmě vnímám některé excesy ve Sputniku nebo kde jinde, že tam jsou ty velkoruské nálady. My si ale děláme iluze o sobě, ale na nás kdyby se někdo díval, tak si taky řekne, že jsme se zbláznili. Tak samozřejmě, že v té ruské mediální sféře ta sebelítost, až sebezprosazování se tam najde. Ale to snad dokáže normální člověk odfiltrovat ne?

Zde pak Valenčík zachází ještě dál, když říká, že rozšiřování ruské propagandy je v pořádku a že je to logický krok, přičemž tato činnost je zde marginalizována tvrzením, že my jako země děláme to samé. Rozšiřování ruské propagandy je krok logický z hlediska Ruska, ale je v přímém rozporu s českými bezpečnostními zájmy. Na druhou stranu je zde poměrně dobré si všimnout i toho, že hovoří přímo o Sputniku jako nástroji ruské propagandy, což zmíním při hodnocení Sputniku.

J: Já se tedy ještě zeptám, částečně jsme na to již narazili, ale pro ujištění. Vy říkáte, že na propagandě není nic špatného. A řekl byste, že některá z těch tzv. alternativních médií mohou být cíleně propagandistická?

V: No to určitě mohou být. Vždyť do toho někdo peníze určitě dává, do některých patrně i stát. Já nevím, jak se ten kanál jmenuje, Russian-něco, ale otázka je, jak jsou účinná. Podle mě, u nás je silná rezistence i u těch, kteří mají pozitivní vztah [nejspíše k Rusku], tak rezistence k tomu, aby se nechali zblbnout.

Zde pak přímo uznává, že u nás může fungovat ruská propaganda, přímo placená a řízená Ruskem, přičemž jako příklad chtěl nejspíše uvést kanál RT, ale to je pouze můj odhad. Myslím ale, že se sem poměrně dobře dá zařadit i zmíněný Sputnik, který Valenčík jmenoval v předcházející odpovědi. Za povšimnutí pak opět stojí, že ačkoliv tuto skutečnost uznává, tak její význam zlehčuje.

J: Jen abychom si rozuměli, já teď nemyslel přímo ruská média, ale právě ta alternativní média na českém území. Myslíte si, že jsou nezávislá a dělají to z vlastního přesvědčení?

V: Určitě tam není vazba na Rusko. Jestli vezmu Parlamentní listy, Novou republiku, Vaše věc, tak u nich si myslím, že to je spíše ten vzdor vůči blbostem a jednostrannostem, které

jsou servírovány. Tedy ten pocit, který jsem se na svém vlastním příkladu pokusil popsat. Ale neviděl bych za tím víc.

U zde zmíněných médií pak ale popírá vazbu na Rusko, čímž je konzistentní se svým názorem v úvodu tohoto rozhovoru, a tedy se dá říci, že obecně se kloní spíše k tomu, že alternativní mediální činnost v ČR je vedena ideovým přesvědčením.

J: Takže je to individuální projekt těch daných lidí, kteří to dělají? A jak se díváte na to, že tento individuální projekt může být využit v rámci té ruské propagandy? Zapadá do ní?

V: Myslím, že ano, ale myslím, že to taky není účinné. Svalovat to, že si tu sami děláme blbosti na Rusko je podle mě alibismus.

Zde pak uznává, že činnost alternativních médií může být zneužita ruskou propagandou, čímž potvrzuje, že si toho musí být vědom i u své vlastní činnosti. Tím také potvrzuje, že mu to nevadí, což je logické, pokud je sám proruský orientovaný.

J: Já vám děkuji za rozhovor.

V: Tak jo, zdar Vaší práci.

Co se týče shrnutí tohoto rozhovoru, tak Radim Valenčík začal tím, že se snažil tvářit jako objektivní vědec, který nechce být přímo spojován s revizionistickými a dezinformačními médii, a který se snaží ukázat, že představuje alternativu k mainstreamovým médiím, ale ne k systému. Na druhou stranu mu však očividně nevadí, že publikuje i právě v dezinformačních a revizionistických médiích, kterých se zastává, což už samo o sobě indikuje, že s nimi v podstatě žádný problém nemá, ale nejspíše se snaží chránit svůj vlastní obraz.

Během rozhovoru se pak snažil působit umírněně, nejspíše aby nevyvolal pocit, že je revizionistou, přičemž si nedovoluje přímo tvrdit, že jím je. Nehlásí se ke snaze změnit poměry v ČR, ani ke snaze zajistit vystoupení naší země z EU a NATO, ale na druhou stranu vede dlouhodobou, poměrně ostrou a zároveň i manipulativní kritiku jak vůči NATO, tak vůči mainstreamovým médiím, které můžeme považovat za součást systému ČR. Netvrdím, že jen na základě tohoto jej lze označit za revizionistu, ale na druhou stranu je dobré brát v potaz, že se nemusí sám hlásit k revizionismu a zároveň může publikovat názory, které v konečném důsledku mohou k revizionismu vést. Jak již bylo řečeno, snaží se působit jako alternativa ve smyslu opozice vůči mainstreamovým médiím, ovšem nelze zapomenout na fakt, že jeho kritika systému často postrádá relevantní argumenty, a naopak pracuje s nepravdivými či zkreslenými údaji.

Zcela jasný je pak Valenčíkův přístup k Rusku, kdy je celkem jednoznačně zastávána proruská propagandistická linka vykreslující Rusko jako oběť zlého Západu a zároveň je otevřeně hájeno právo Ruska na šíření vlastní propagandy. V tomto bodě pak Valenčík uznává, že tato propaganda může na našem území existovat v přímé formě, kdy

třeba web Sputnik je i dle jeho názoru řízen a placen z Ruska. Zároveň uznává, že činnost české alternativní mediální scény, kterou ovšem považuje za pracující samostatně, na základě vlastního ideologického přesvědčení, může být ruskou propagandou zneužita, v čemž ale prakticky nevidí problém. Toto pak opět zpochybňuje jeho sebe prezentaci jakožto nerevizionistické alternativy, neboť očividně nemá problém s tím pokud má revizionistické sklony někdo jiný, přičemž taková dezinformační média podporuje tím, že jim umožňuje publikovat jeho texty.

Pokud bych to měl shrnout, tak Radim Valenčík není otevřený revizionista, ačkoliv k určitému revizionismu může tendovat, ale rozhodně je proruský orientovaný jedinec, který napomáhá šíření proruské propagandy, kdy i v jeho textech lze najít manipulace a lži. Nejde sice o čistého dezinformátora srovnatelného s některými příklady uvedenými výše v této práci, neboť jeho činnost se zdá být sofistikovanější, ale zároveň nemá problém se spoluprací s některými čistými dezinformátory.

Co se týče motivací Radima Valenčíka, tak je dobré vyzdvihnout, že on sám považuje za největší motivaci české alternativní mediální scény ideologické přesvědčení, přičemž tato motivace by se dala nejspíše aplikovat i na něj, neboť z jeho přístupu k Rusku a ruské činnosti lze usuzovat, že skutečně věří propagandě, kterou šíří. Na druhou stranu je ale také nutné připomenout, že z jeho odpovědi o vlastních motivacích se lze celkem důvodně domnívat, že svou roli hraje i ego, tedy určitá snaha zajistit si postavení a seberealizaci i po odchodu do důchodu. Ačkoliv bych si dovilil tvrdit, že tento důvod není tak velký jako ideologické přesvědčení, tak rozhodně jsou zde prvky této individuální motivace patrné.

3.3. Jan Rychetský – Parlamentní listy

J: Já jen na záznam uvedu, že rozhovor bude nahráván a bude použit jen pro účely mé diplomové práce. Nebude zveřejněn nikde jinde a bude zveřejněn ve své původní podobě. Vy jste řekl [mimo záznam], že byste mohl považovat Parlamentní listy za mainstream z hlediska čtenosti, ale z hlediska toho, o čem jsme se bavili mimo záznam, nepovažujete je za alternativní v tom smyslu, že by se vymezovala vůči establishmentu?

R: Ne, to určitě považuji. Ale co je dnes v ČR establishment? Je to Praha se svými elitami, se svými názory? Praha volí, no dobře, ANO, Praha volí Piráty, Praha volí ODS, Praha volí, dejme tomu, STAN a TOP09, ale zbytek České republiky? Mně to přijde, jako bychom měli dva státy. Prahu a zbytek republiky. A když se podíváte na podporu Zemana, byť mu klesla v těchto volbách, tak u nás [myšleno v PL], ne že bychom to vytrubovali do světa, ale ta podpora prezidenta Zemana u nás prostě je, a když si to člověk přečte, když to budete číst dejme tomu dva týdny pozorně, tak je zcela evidentní. A z toho pohledu my ten mainstream nejsme, protože Zemana máme prezidentem, s Babišem taky nemáme až takové problémy atd. Jiná věc je, že já tam sice pracuji, ale moje názory jsou dost odlišné a mě tam fascinuje, že já jsem tam zatím dostával dost velkou svobodu.

Zde je hned na začátku patrné, že Jan Rychetský k rozhovoru přistupuje otevřeně, přičemž potvrzuje mou tezi, že Parlamentní listy nejsou objektivní, ale že razí jistou ideovou linii. Zároveň je dobré si všimnout, že se staví do určité opozice vůči svým kolegům, přičemž ale nemám pocit, že by tak činil z důvodu, aby si vylepšil vlastní obraz, což je pocit, který jsem měl z Radima Valenčíka, ale protože skutečně nesdílí všechny postoje s redakcí Parlamentních listů.

J: Takže Vy tam píšete proto, protože, když to řeknu zjednodušeně, můžete psát co chcete?

R: Je to víc důvodů. Já, když jsem do Parlamentních listů přicházel, tak zrovna skončil takový podivný projekt firmy PPF „Naše adresa“. Já tam vydržel nejdéle, já jsem byl členem centrální pražské redakce, tak jsem dostal nějaké peníze a co dělat dál? Mě ta redakční práce baví, tak jsem hledal možnost. A byly upoutávky na Parlamentní listy tehdejšího velkomajitele, dnes již malomajitele Michala Voráčka, toho jsem znal, já už jsem pro něj dělal v takových těch bulvárních novinách Super, tak jsem ho oslovil, slovo dalo slovo, a jsem tam doteď.

J: A jak jste zmínil, Vy sám nevnímáte Parlamentní listy jako úplně objektivní, že?

R: Objektivita je pojem, který já dost dobře nechápu. Celkem dobře chápu vyváženost, byť je dost často pokřivována a zneužívána, ale co je objektivní?

J: Já jsem narážel na to, jak jste říkal, že Parlamentní listy mají poměrně kladný vztah k prezidentu Zemanovi a dá se tam vysledovat určitý...

R: Tak se podívejte na současnou mediální scénu. Mladá fronta, Lidové noviny mají poměrně hezký vztah k premiéru Babišovi, Hospodářské noviny a Respekt mají poměrně hezký vztah k tomu, Zemanem nenáviděnému Bakalovi, který se stal v ČR druhým Sorosem, kterého nenávidí skoro všichni. A nevím kdo dál, ale vždyť jsme všichni party, které někdo platí. Samozřejmě je otázka, jakou míru svobody tam ti novináři dostanou a já mluvím jen za sebe, ale já jsem dostal míru svobody velkou, a když vyjde článek, tak mám radost že vyjde, mám radost z odvedené práce. A to já jsem tady [v PL] viděl, ale můžu s otevřeným hledím říci, že tam vidím i mnoho nešvarů. Objektivita podle mě začíná a končí s tím, kdo ty novináře živí, byť nikdo to moc nechce přiznat. Někteří novináři si vydupou víc svobody, někteří méně, ale to už je potom na každém.

J: Já se zeptám možná trochu drze, ale když už jste to nakouzl, tak se zeptám napřímo. Pracujete tam abyste se realizoval, jak jsem pochopil, ale do jaké míry tam hraje roli vaše přesvědčení o světě a do jaké jsou to peníze?

R: Já to řeknu taky napřímo. Já tam mám třicet tisíc, což v Praze není nějaký valný plat. Abych to ale upřesnil, tak ještě řeknu, že jsem cestovní typ a dělám hodně v zahraničí. Dělal jsem tam rozhovor s šéfem Nočních vlků, dělal jsem rozhovor s šéfem ruských komunistů, dělal jsem rozhovor s pravou rukou britských labouristů atd. A oni mi to platí. A tohle je pro mě strašně důležité. Oni mi samozřejmě nezaplatí, kdybych chtěl na Papuu Novou Guineu, ale když jim vysvětlím, jaký to bude mít přínos a dám jim přibližnou cenu, tak to tam není problém. Ono je dobrý si všimnout, na to jste se ještě nezeptal, Parlamentní listy nejsou klasické médium, které přináší co minulý den dal. Ony nejsou ani klasický bulvár. To byste tam přece nepřečetl rozhovor s Fukuyamou. Ti, co to spustili, to ještě nebylo tenkrát alternativní médium, z toho chtěli mít český politický Facebook. On to vlastně z části je. Každý politik si tam může nacancat co chce. Takže je to taková všehochuť. A co tam vidím za tu redakční část, tak já bych to nazval „názorová platforma lidového typu“.

Z předcházejících odpovědí lze myslím vyčíst několik zajímavých věcí. Zaprvé zde Rychetský potvrzuje, že Parlamentní listy nejsou klasické dezinformační ani mainstreamové médium a že se zde dá najít poměrně široká paleta příspěvků. Co je ale důležitější je skutečnost, že se zde začíná rýsovat motivace pro práci Jana Rychetského. Ta podobně jako u Valenčíka má zřejmě dvě složky, kdy tou jednou se zdá být ego, a tedy touha tvořit a publikovat, zatímco tou druhou není dle mého názoru v tomto případě ideologie, ale jsou to peníze, respektive peníze plus další benefity.

J: A co přesně znamená to lidového typu?

R: „Lidového typu“ znamená, že tam prostě se mixuje ten bulvár s tím ne tak kvalitním, ale normálním typem žurnalistického psaní. Vždyť se podívejte na ty titulky. Máte titulek, že si myslíte, že se tam popisují čtyři vraždy a vevnitř si přečtete rozhovor s nějakým politikem.

Na tomto místě Rychetský potvrzuje další můj postřeh ohledně Parlamentních listů, že se zde často vyskytují zavádějící titulky, přičemž ale z této odpovědi nevyplývá, že by šlo o snahu manipulovat s veřejným míněním.

J: Když jsme na to teď narazili, tak jste si vědom tady té problematiky, kterou často vyčítají Parlamentním listům, že mají tady ty clicbaitové titulky, které jsou mnohdy zavádějící oproti tomu, co pak člověk najde uvnitř toho článku.

R: Jsem si toho vědom a dokonce mi to i vadí. Já jsem tam jediný, kdo se začal bít s editory, protože naši editoři mají právo nám měnit titulky. Když mi udělali titulek k rozhovoru s Kocábem, kterého si vážím, ačkoliv s ním v některých věcech nesouhlasím, kterým se mu chtěli pomstít, tak jsem to dal na Facebook, protože jsem to s nimi řešil tři měsíce a nemáte se jak bránit. A já bych se pak nedivil, kdyby mi ten Kocáb řekl, že co jsme to tam dali, že v tom rozhovoru, který byl úplně v pohodě, to tak není. Tak jsem se s nimi teď domluvil, že u věcí, kde vím, že opatrnosti nezbývá, jim napíšu před svůj titulek, že změnu je nutné konzultovat. Já jsem v bulváru pracoval. Mně bulvární titulky nevadí. Vadí mi, když v titulku je něco jiného než v textu, nebo když je titulek zavádějící nebo dehonestující.

J: Jedna věc jsou titulky, ale chtěl bych se zeptat, jak se díváte na určitou tendenčnost. Hned vysvětlím co tím myslím. Jsou témata, která když hledám, tak z Parlamentních listů na mě vyskakuje určitá názorová platforma. Třeba téma NATO. Když hledám téma NATO, tak z Parlamentních listů na mě vyskakují názory lidí z KSČM, SPD, pan Wagner z EXANPRO, takže když se podívám na to, co mi zprostředkují Parlamentní listy, tak je to z nějakých 80 - 90% negativní vnímání NATO. Pak je tam třeba nějaká oficiální převzatá tisková zpráva z Ministerstva obrany. Druhý příklad. Před volbami, když se řešila kandidatura Jiřího Drahoše, tak byly rozhovory s panem Kurasem, panem Hamplem, paní Sykovou. Všechny poměrně ostře proti panu Drahošovi, který tam v podstatě žádný prostor neměl, a když už tam byla zmíněna nějaká jeho odpověď zveřejněná jinde, tak to většinou byla jedna věta ve spodní části článku. Jak vnímáte tady toto?

R: Já si myslím, že Parlamentní listy se postupem času trochu zhůvěřily. Já jsem podepsaný pod každým svým článkem. Některé jsou hrozné, některé jsou lepší, ale když u řady článků máte nějakou značku, třeba „mp“, pak je tam spousta pseudonymů, tak toto je taková neprofesionalita v novinářské praxi. A tady ta tendenčnost vychází z určitého zaměření, pro koho my děláme. Máme nad sebou nějaké majitele. Ti si vybrali nějaké podšéfy a já jsem šesté kolo u vozu. Ale řeknu vám, že mi to vadí.

Zde je opět patrné vymezování se Jana Rychetského vůči fungování Parlamentních listů, ačkoliv lze samozřejmě uvažovat, do jaké míry mu to skutečně vadí a do jaké se chce zbavit spoluzodpovědnosti za tuto praxi, přičemž se dá argumentovat, že by mohl médium opustit. Pokud tak učinit nechce, tak z toho lze vyvozovat buď to, že mu tato praxe tolik nevadí, anebo že jsou jeho motivace silnější. V tomto případě by to asi nahrávalo spíše

otázce peněz než ega, neboť realizovat by se nejspíš mohl i v jiném médiu, ačkoliv nechci spekulovat, jaké jsou současné pracovní možnosti v mediální sféře. Zároveň je zde dobré si všimnout, že zmiňuje další skutečnost, kterou se Parlamentní listy přibližují alternativním médiím, a tou je fakt, že je zde celá řada anonymních textů. Neodpovídá tím ale zcela přesně na mou otázku.

J: Takže tam určitou ideovou linku vnímáte? A když jsme se na začátku bavili o určitém klastru médií, která se sama označují jako alternativní, třeba Nová republika, Protiproud, Aeronet, tak vnímáte Parlamentní listy jako součást tohoto klastru? Nebo stojí ještě úplně mimo? Protože dost lidí, kteří píšou pro tato média nebo jejichž názory jsou v nich zveřejňovány, zároveň píšou nebo jsou zveřejňováni v Parlamentních listech - pan Hampl, paní Spencerová, pan Kuras.

R: Ano, ta propojenost tam je. To je pravda. Vy jste jmenoval Protiproud, Aeronet...

J: ...Nová republika, Sputnik. Ono by se dalo jmenovat docela dost.

R: Já je nečtu. Nějakým způsobem je znám, sem tam si něco přečtu. Ve Sputniku jsem měl dokonce rozhovor. Sputnik já v podstatě vnímám jako těžce proputinovský, Novou republiku v podstatě neznám a Aeronet je taky něco takového ruského, že? O tom dělal Respekt ne?

Zde stojí za povšimnutí, že podobně jako Valenčík, i Rychetský automaticky spojuje Sputnik s ruskou propagandou, a pak také to, že přiznává, že Parlamentní listy jsou skrze konkrétní lidi propojeny s revizionistickými a dezinformačními weby.

J: Ano dělal. On to byl původně Aeronet, dnes se to jmenuje AENews, ale v odkazu [myšlena html adresa] je stále Aeronet.

R: Tak Sputnik a Aeronet, nevím jestli Nová republika, jsou přesně ta média, kde ti lidi nejsou podepsaní. Tak jak tomu mám věřit? Já jsem novinář staré školy. Když já jsem začal, tak když člověk psal, tak to musel vydat pod svým jménem, protože za to má odpovědnost. Dnes s Facebookem a vším tímto slova devalvovala tak, že za ně nikdo necítí zodpovědnost. Takže Sputnik i Aeronet, občas se tam podívám, ale jde to mimo mou rozlišovací schopnost. Já nevím, kde ty noviny sídlí, nevím, co mají za lubem, nevím, kdo je šéfredaktor. Vy jste ještě jmenoval Protiproud. Ti s námi nejvíc [asi spolupracují], ale Protiproud má ten bývalý Klausův Hájek. Hájka já moc neznám, mluvil jsem s ním asi dvakrát, ale ten rozvíjí nějakým způsobem své podivné teorie a mně se to zdá přitažené za vlasy.

Zde se opět vymezuje vůči revizionistickým alternativním webům, ačkoliv uznává, že jsou v nějakém kontaktu s Parlamentními listy. Parlamentní listy jsou tedy, podobně jako Literární noviny, alternativním médiem ve smyslu opozice vůči médiím mainstreamovým, ale jak se opět ukazuje, jejich otevřenost různým názorovým proudům vytváří prostor i pro revizionisty a dezinformátory.

J: Když se vrátím k té původní otázce. Myslíte si, že Parlamentní listy spadají do tohoto klastru?

R: Já si myslím, že se tam trochu řítí. Parlamentní listy udělaly spoustu chyb, to nepopírám. A jestli tam bude psát stále víc mladých lidí, kteří neví co je to novinařina a budou tam pořád dávat svoje znaménka „mp“ nebo neví co, tak samozřejmě se tam řítí.

Zde pak Rychetský přiznává, že Parlamentní listy mohou být v budoucnu dezinformačním médiem, přičemž se dá říci, že je opět dosti kritický, ale zároveň Parlamentní listy do jisté míry brání tvrzením, že do této skupiny ještě nepatří.

J: Když jsme teď narazili na tu skupinu alternativních médií, tak se zeptám obecněji. Vnímáte nějakou informační válku v tomto prostředí? Protože na jednu stranu alternativní média obviňují ta tzv. mainstreamová, že jsou probruselská a proamerická, zatímco naopak slyšíme, že ta alternativní jsou proruská. Vnímáte to prostředí jako konfliktní?

R: Ale jo. Je to v podstatě takový souboj. Já jsem vždy vyčítal kritikům Parlamentních listů, že ten komerční úspěch Parlamentních listů halí do toho, že jsme takoví a takoví. Oni možná nechápou ten způsob toho média, protože to spojení politického Facebooku, redakce a názorové platformy tu vlastně nikdy nebylo. Ale vnímám, že ta alternativní média jsou zaměřená víc proti tomu statusu quo. Proti tomu, že USA a EU jsou spojenci. Jo, to nemůžu popřít.

Toto je velmi zajímavá část, neboť Rychetský zde uznává, že určitá alternativní média jsou revizionistická a rovněž říká, že Parlamentní listy takové nejsou. Obě tato tvrzení v podstatě potvrzují teze mé práce, kdy to první naznačuje rozdělení alternativních médií na základě strukturální motivace a to druhé označuje Parlamentní listy jako součást nerevizionistické alternativní mediální scény.

J: A tady to zaměření, které jste teď zmínil, cítíte tak, že může být součástí nějaké ruské propagandy?

R: Samozřejmě že může, ale když se řekne ruská propaganda, tak když řeknete A, musíte říct i B. Máme propagandu Evropské unie, máme americkou propagandu atd. Mainstreamová i alternativní média napíší velmi často to, co jim dodají agentury. Když Tony Blair mluvil o tom, že jsou chemické zbraně v Iráku, tak to byla lež. Když Putin tvrdil, že na Krymu žádný ruský voják není, tak to byla lež. A když si to vezmete, tak to všichni přebírají a píše se o tom. A dnes je ta doba ještě horší, protože se to tam valí hned. V tomhle souhlasím, a nemám ho zas tak rád, s prezidentem Klausem, a ono to říká víc lidí, že dnes ty informace nelze přijímat hned, ale je třeba je vnímat s odstupem, protože všechny ty lži vyplývají najevo. Já si myslím, že bych se Ruska nebál, ale byl bych před ním ostražitý. Když se Ruska budete bát, tak děláte chybu, protože oni to vycítí. Ale zase podle mě nelze být rusobijec na plný úvazek, jako pan Janda z Evropských hodnot. To už

je trošku karikatura. Ale samozřejmě Rusko má řadu problémů, není to demokracie evropského typu. Ostatně dnes řada politologů píše, že se ta demokratická doba převrací do postdemokratické doby, takže je to složité.

Na tomto místě Rychetský potvrzuje další můj názor, že činnost alternativních médií může být zneužita ruskou propagandou, ale na druhou stranu tuto propagandu zlehčuje podobným způsobem jako Valenčík, což je nejspíše první takové vyjádření, které v tomto rozhovoru zaznělo.

J: Už jsme narazili na to, že Parlamentní listy rámují některé věci s určitou intencí. Třeba to NATO nebo EU. Je to podle Vás osobní přesvědčení Vašich kolegů nebo tam může být tlak zvenku? Ačkoliv to byste mi asi neřekl.

R: Já si myslím, a fakt si to myslím, mluvím pravdu, že tam žádný tlak není. Ale Parlamentní listy jsou hodně zaměřené na čtenost. Proto ty šílené titulky. Nás čtou hodně důchodci a podle nějaké studie jsou to bohužel důchodci, kdo nejčastěji sdílí různé poplašné zprávy. Neřekl bych, že bychom masově šířili dezinformace, ale máme čtenářstvo, což má každé médium, které chce s tím názorem listu souhlasit nebo ho musíte totálně nasrat.

Toto je další zajímavý moment, kdy Rychetský zaprvé popírá možnost vnějšího vlivu na zaměření Parlamentních listů a zároveň objasňuje, co může být příčinou toho, že Parlamentní listy fungují tak jak fungují, přičemž za tu hlavní motivaci označil peníze. Zde si dovolím tvrdit, že toto tvrzení má svou logiku, přičemž k podobnému závěru jsme došli i v rámci monitorování senátních voleb v roce 2018, kterého jsem se účastnil v rámci mé stáže v The Prague Security Studies Institute, z něhož vyplynulo, že cílem Parlamentních listů v předvolebním období nebylo manipulovat s veřejným míněním a ovlivnit výsledky, ale že cílem bylo zvýšit vlastní čtenost [Syravátka et al, 2018a].

J: Takže jestli to správně chápu, Váš názor je to, že je možné, že někteří Vaši kolegové ani nevěří tomu co píší, ale píší to proto, aby to přitáhlo sledovanost a v konečném důsledku i peníze z inzerce?

R: Tak to ale dělají všechny noviny. To dělá i ten Váš mainstream.

J: Ale myslíte si, že to dělají i média jako Protiproud? Jde jim o peníze nebo jim jde o něco jiného?

R: No, tam si myslím, že bude něco jiného.

J: A co?

R: U Protiproudu přesně nevím.

J: Tak třeba Sputnik?

R: Tam je to jasné. Tam je to proputinovská záležitost. Mně když tenkrát volali, byla to nějaká paní, která celkem uměla česky, a začala se ptát na názory o Rusku, tak jsem samozřejmě začal být ostražitý. A proč sem jí to dal? No, protože jsem si chtěl udělat inzerci na knihu. To je přece úplně normální.

Na těchto několika odpovědích lze opět vidět několik zajímavých momentů. Zaprvé zde opět zaznělo, že Parlamentní listy píší tímto způsobem pro peníze, ovšem zároveň zde existují alternativní média, konkrétně třeba Sputnik, která fungují z jiných pohnutek. Osobně bych k tomuto dodal, že Sputnik zřejmě taky funguje spíše kvůli penězům než kvůli ideologii, ale nikoliv v tom smyslu, že by chtěl zvyšovat svoji čtenost jako Parlamentní listy, ale protože byl zřízen a je placen proto, aby šířil ruskou propagandu, což dokládá jak studie, kterou jsem výše citoval, tak prakticky všechny rozhovory, které zde doposud zazněly. Poslední zajímavostí této části pak je, že sám Rychetský se zde hlásí k tomu, že poskytl rozhovor propagandistickému médiu z neideologických pohnutek, u nichž lze spekulovat, zda se jedná spíše o ego nebo peníze, ale v podstatě jsou to zřejmě tyto dva motivátory, které jsem s Janem Rychetským asocioval již výše.

J: Přesně jste mi teď odpověděl na mou další otázku. Takže jste to udělal jako reklamu na svoji knihu.

R: Z čeho jsem byl ještě rozpačitý, a teď už jim dávat nebudu, protože ona to chtěla česky, ale potom mi to připadalo, když jsem si to přečetl na tom českém Sputniku, jako že se to překládalo do ruštiny a pak se to zpátky překládalo do češtiny. Protože to bylo napsané jak kopytem.

J: Takže jste to udělal pro tu reklamu, ale nevadilo Vám, že to dáváte do média, o kterém Vy sám říkáte, že je proruský propagandistické?

R: Oni ode mě nechtěli žádný názor. Ani na Putina, ani na Krym nebo Ukrajinu.

J: S dovolením Vám do toho skočím. Je tam jeden názor, kdy říkáte, že Rusko je hybridní režim, že je to autoritativní demokracie a že Rusové si to zvolili, takže mají právo mít takovou vládu, tedy poloautoritářskou.

R: To jsem asi řekl. Ale to si myslím.

J: Já vám to neberu, ale s vědomím toho, že to je proruské médium, jak jste řekl, tak toto vyjádření, na které máte plné právo, Vám nevadilo, že může být v kontextu tohoto média použito k propagandistickým účelům?

R: Kdybych se tím zabýval takto hluboce, tak přece nemůžu říct nikomu nic. Přece nemůžeme takto promýšlet každou větu. Vždyť jsme lidi. To přece nejde. Já jsem to prostě řekl, protože si to myslím. To bych přece nemohl říct svůj názor. Kdybych nemohl říct

svůj názor, tak proč jste dělali v devětaosmdesátém ty bouře? To jsme mohli zůstat za komunismu.

J: Já to nehodnotím. Ale pokud bych šel dělat rozhovor do média, o kterém vím, že razí nějakou linii, tak bych asi zvažoval, že pokud budu mluvit o svém názoru na Rusko, tak to může být nějak použito. Právě v tomto konkrétním médiu. Kdybyste to dělal, co já vím, třeba do Lidových novin, tak tam by to asi bylo jenom o té knížce. Ale tady, oni se Vás třeba ptají, jak se Vám Rusko líbilo. Vlastně půlka toho rozhovoru není ani tak o té knížce, jako o tom, jak se Vám líbilo v Rusku, jak Vás vnímali lidi, jak Vy jste vnímal je. Na mě to působilo tak, že chtěli ukázat na Vaší výpovědi, že je Rusko hezké a že to co třeba v českých médiích říkají jiní lidi prostě není pravda. A já to nehodnotím. Jen říkám, že to na mě působilo tak, že to není o Vaší knížce ale o zpropagování Ruska.

R: Já s Vámi souhlasím. Asi jo, ale Rusko je krásná země a já ji budu rád propagovat. Nebudu propagovat Putina nebo Noční vlky, ale rozhovor s nimi udělám. To mi vůbec nevadí. Já se nebudu omezovat podle toho, co komu vadí.

Tyto otázky se týkají rozhovoru, který Rychetský poskytl Sputniku, přičemž již při jeho představování jsem uvedl, že se jedná o problematický moment, zvláště, když si byl vědom toho, komu rozhovor poskytuje. Zároveň pak přiznal, že byl v rámci daného rozhovoru směřován k určitým odpovědím, které i poskytl, ovšem za nimiž si stojí. Nedovoluji si tvrdit, že na základě tohoto rozhovoru lze Rychetského hodnotit jako propagandistu, navíc, když tento rozhovor dělal z neideologických důvodů, ovšem nelze popřít, že tento rozhovor existuje a že jej lze ze strany Sputniku interpretovat jako obhajobu Ruska, tedy jako proruskou propagandu.

J: Asi už to zaznělo, ale ještě pro jistotu se zeptám. Zmínil jste, že ten Sputnik je proputinovský. Myslíte si, že to je osobní zájem lidí, kteří to vedou nebo jsou to přímo snahy Ruska? Má Rusko v našem prostoru nějaké aktivity šíření propagandy? Nebo je to o intencích lidí, co dělají Sputnik?

R: Teď nejste objektivní Vy. Proč se ptáte na Rusko? Proč se neptáte na Ameriku? Proč se neptáte na EU? Takže jste neobjektivní. Samozřejmě každá země má svou propagandu. Samozřejmě Rusko má nějakou historii, z KGB je FSV, a samozřejmě ty postupy mají promyšlenější než některé jiné země. Teď, protože jsme v nějaké té postmoderní době, tak si uvědomili, a jsou v tom dobří, že důležitá je informační válka. Ale co třeba dělá [dlouhá pauza], třeba v Británii před Brexitem byla obrovská masáž obyvatelstva ohledně EU. A to není propaganda? Samozřejmě já bych tu nechtěl mít Rusy. Já jsem na debatě v Ruském centru otevřeně řekl, že mi vadí rusofobie a že jsou tu tři takové zdroje. Třetinu tvoří média, kde je ta rusofobie silně zakořeněná, potom naše historická zkušenost, ale největší míru tvoří chování těch, co jsou u nás. Já to nechci zobecňovat, ale hodně z nich se chová namyšleně a namachrovaně.

Zde v podstatě zaznívá znovu to, co již zaznělo výše. Rychetský uznává, že zde existuje ruská propaganda, jejíž součástí je i Sputnik, ale zároveň tuto propagandu bagatelizuje a poukazuje na to, že tak činí i Západ. Tuto skutečnost nelze přehlédnout, přičemž se jedná o něco, co je dosti typické pro představitele proruský orientovaných alternativních médií, a co bylo patrné i výše. Znovu opakuji, že tím netvrdím, že by byl Rychetský čistý proruský propagandista, neboť si myslím, že ačkoliv s některými narativy může souhlasit, tak není ideologicky přesvědčeným revizionistou, ale zároveň se nedá říci, že by pracoval čistě pro peníze, kdy by s tím, co dělá nebo kde dělá, zásadně nesouhlasil.

J: Já vám řeknu, proč jsem se ptal na to Rusko. Tady ta alternativní média v podstatě jsou všechna proruská. Proto se ptám na ruskou propagandu. Nezpochybňuji Váš názor, že je tu i nějaká jiná, ale prostě ten klastr, který mě zajímá, je zaměřený nějakým způsobem. A mě na tom zajímají dvě věci. Jestli to dělají z vlastního přesvědčení, protože si myslí, že to, co kritizují je špatně, a druhá věc je, pokud to dělají z vlastního přesvědčení, tak jak vnímají to, že to může být zneužito v nějakém, když to tak nazvu, vyšším boji, který přesahuje hranice této země.

R: Tohle já nevím, to se musíte zeptat v Aeronetu a ve Sputniku. Ale ano, u nich si myslím, ale vždyť jsou za to placení. Vždyť Sputnik je státní médium. Já nechci uhybat. Ale já to chápu tak, že to není klasická demokracie a že ty média tam ovládá ta vládnoucí elita. Nicméně v těch demokratických státech to ovládá ta ekonomická elita. Takže já se toho pojmu objektivita docela bojím.

Opět zcela jednoznačné vyjádření, že Sputnik je součástí ruské státní propagandy, jejíž podstata je zde ale bagatelizována existencí propagandy jinde.

J: Tak mám tedy ještě poslední otázku konkrétně na Vás. Vy jste se v tom rozhovoru ve Sputniku označil za kritického rusofila a tady celkově se bavíme, jak to vnímám, že nejste příklad těch alternativních představitelů, o kterých jsme se bavili, kteří jsou prostě proruští.

R. Já mám rád alternativu, ale nevnímám ji v tom slova smyslu jako Vy. Vy jste nás hodil do jednoho ranku se Sputnikem.

J: Ne, já jsem se Vás zeptal, jestli se tam řadíte. A vy jste řekl, že to tam může směřovat. Ale, když jsme u té alternativy, tak se zeptám. Vy chcete nějakou revizi systému, který tady v ČR funguje?

R: Já vnímám alternativu jako máte ve Sněmovně opozici. Vždyť opozice je zdravá.

Zde je patrné, že Rychetský se chápe podobně jako Štolba, tedy jako alternativa ve smyslu doplňku k veřejné diskusi, ale podle všeho není revizionistou.

J: Takže pokud o sobě mluvíte jako o alternativě ve smyslu opozice, tak chcete přinášet jiný pohled v rámci fungujícího systému. Protože, když vezmu příklad Nové republiky,

tak ta přímo ve svých stanovách píše, že ten systém chce demontovat a nahradit něčím, co jí přijde přijatelnější.

R: Pozor, já říkám své názory, ale naše redakce je názorová zoologická zahrada. Tam máte člověka, co byl strašný pravičák až skinhead, máte tam člověka, který dělal zástupce předsedy Konzervativní strany, měl jste tam holku, která pracovala v Haló novinách. A já jsem kritický rusofil a kritický havlista.

Z této odpovědi pak dle mého názoru vyplývá, že Parlamentní listy nejsou jednotný ideový proud, který by razil jednu konkrétní linii jako jiná alternativní média, a proto je opravdu možné, že zde rozhodující motivační roli hrají peníze a nikoliv ideologie.

J: Tak ta poslední otázka, ke které už jsem před chvílí směřoval. Vy sám, popřípadě i redakce Parlamentních listů, jak vnímáte zahraničně politickou orientaci ČR? Naše směřování k západním státům a NATO?

R: Nechci mluvit za ostatní, protože jsme fakt zoologická zahrada, jak jsem řekl. Ale myslím si, že NATO je v pořádku. Myslím si, že Trump volá správně, že by evropské země měly více přispívat, ale na druhou stranu musím říct, že určitá bipolarnost ve světě je zdravá, a proto nejsem ten, co by měl doma na zahradě americkou vlajku. Neměl bych tam teda ani ruskou. Ale EU, když to vezmu, tam mi některá uskupení jako Evropská komise vadí. Je to naddimenzovaný a je to strašný byrokratický moloch. To mi vadí. Myslím si, že Senát v ČR ano, ale měl by být menší. Teď ale bojuje EU hospodářsky s Amerikou, takže je ten svět složitý.

J: Takže s naší západní zahraničně politickou orientací problém nemáte.

R: Nemám, ale mám problém s tím, že tady spousta lidí dělá z Ruska náš největší problém a škůdce. Nic není tak černobílé, jak to někteří hlásají.

Z těchto odpovědí pak lze rovněž vyvozovat, že Rychetský není revizionistou, přičemž jeho přihlášení se k EU a NATO, ačkoliv v případě EU poněkud kritické, vyznělo na rozdíl od Valenčíka přesvědčivě. Jeho kladný vztah k Rusku, který zde již byl zmíněn, z něj ovšem dělá do jisté míry potenciální součást proruské propagandy, ačkoliv tento vztah není tak radikální, jako u některých jiných, které jsem v této práci jmenoval.

J: Já vám děkuji za rozhovor.

R: V pohodě.

Pokud bych to měl shrnout, tak tento rozhovor má dvě roviny, kdy v té jedné je předmětem zájmu Jan Rychetský jako člověk, a v té druhé jsou to Parlamentní listy jakožto médium. Tento rozhovor se tedy zabývá individuálními i strukturálními motivacemi, přičemž si dovoluji tvrdit, že v obou těchto rovinách hovořil Jan Rychetský dle mého názoru otevřeně a upřímně, kdy popsal celou řadu zajímavých skutečností.

Zcela obecně se dá říci, že potvrdil řadu tezí této práce, včetně toho, že zde existují nějaká revizionistická alternativní média, která jsou proruská, že Sputnik je nástrojem oficiální ruské propagandy a že Parlamentní listy nelze jednoznačně zařadit ani mezi dezinformační, ani mezi klasická média, neboť se vymykají jak svým konceptem široké názorové plurality, tak tím, že je zde řada anonymních přispěvatelů a fungují zde zavádějící titulky.

Dle Rychetského nejsou Parlamentní listy klasické dezinformační médium, které by fungovalo z ideologického přesvědčení a chtělo by manipulovat se svými čtenáři, což má být dáno i názorovou skladbou redakce, ale je poháněno zejména snahou zaujmout čtenáře a maximalizovat zisk. Na tomto místě je myslím dobré připomenout, že v úvodu rozhovoru sám Rychetský souhlasí, že v rámci Parlamentních listů existuje určitá ideová linie a že toto médium tedy není objektivní, protože podporuje určité osoby. Tato vyjádření jsou tedy v jistém rozporu a je otázka, jak to tedy je.

Na základě toho, co v této práci již zaznělo o Parlamentních listech, lze říci, že zde významnou roli, zřejmě významnější než v případě jiných alternativních médií, hrají peníze, tedy snaha maximalizovat zisk, která může být skutečně silnější než ideologické přesvědčení. V protikladu k tomuto pak stojí skutečnost, že Parlamentní listy prokazatelně rámuji některé problematiky určitým manipulativním způsobem a dávkováním zpráv vytváří konkrétní narativy, ovšem zde je otázka, zda je to cílená snaha manipulativně ovlivňovat a šířit propagandu nebo zda se jedná jen o snahu zaujmout svou čtenářskou základnu. Stejně tak je otázka, zdali široký prostor, kterého se zde dostává lidem prokazatelně šířícím dezinformace, je součástí snahy Parlamentních listů napomoci k šíření tohoto druhu alternativních zpráv nebo zda se za tím skrývá kalkul operující s tím, že tyto texty budou hojně čtené.

Ať již by byl ale důvod jakýkoliv, přičemž na rozdíl třeba od Blogu Radima Valenčíka zde význam peněz skutečně nelze popřít, tak obě varianty pořád vedou k tomu, že je zde publikován určitý obsah, který může zapadat do ruské hybridní kampaně, čímž lze Parlamentní listy hodnotit velmi podobně jako Literární noviny. Je tedy fakt, že zde publikují dezinformátoři a že k titulcům a dávkování zpráv se přistupuje určitým subjektivním způsobem. Parlamentní listy tedy mohou plnit roli dezinformačního média, ačkoliv jejich deklarovaným cílem může být alternativa ve smyslu opozice vůči mainstreamovým médiím.

Lze tedy konstatovat, že na základě toho, co v tomto rozhovoru zaznělo, se zdá jako nejpravděpodobnější, že z výše zmíněné typologie motivací naplňují Parlamentní listy nejvíce kritérium peněz. Nelze však říci, že by zde nebyl zcela žádný ideologický záměr. Tím se Parlamentní listy liší do jisté míry od Literárních novin, u nichž se podle všeho opravdu nedá hovořit o nějakém centrálním záměru subjektivně vytvářet narativy, takže tam je přítomnost článků od dezinformátorů praktickým dopadem svobodného prostředí, daného snahou nabízet alternativu vůči mainstreamu, v němž se realizují konkrétní

osobnosti s revizionistickými sklony, které inklinují k vytváření dezinformací. Oproti tomu Parlamentní listy cíleně vytváří určité narativy a nejspíše tak z důvodu honby za ziskem nepřímo podporují zájmy ruské hybridní strategie.

Co se pak týče Jana Rychetského, tak na základě tohoto rozhovoru si dovoluji tvrdit, že jeho řídicí motivací se zdají být ego a peníze, přičemž se nejedná o klasického dezinformátora. Na druhou stranu ale nelze přehlížet jeho výroky hájící ruskou propagandu, které naznačují, že tento člověk, ačkoliv se vůči revizionistickým médiím ostře vymezuje, tak může nepřímo napomáhat revizionistickému fungování ruské hybridní kampaně.

3.4. Sputnik

I. *Jak chápete sebe a své médium*

J: Je podle vás vaše médium alternativní ve smyslu, že stojí v opozici vůči jiným médiím a obecně systému v ČR?

S: Zpravidla všechna mainstreamová média představují události z jednoho úhlu pohledu. My se snažíme čtenářům poskytovat jiný úhel. Sputnik nijak nevzdoruje společenskému systému ČR a nesnaží se ho měnit.

Zde stojí za povšimnutí, že Sputnik se označuje za alternativní médium ve smyslu opozice vůči mainstreamovému pohledu a zároveň se vymezuje vůči revizionismu. Vzhledem k tomu, co zaznělo doposud v této práci, kde byly prezentovány důkazy, že Sputnik je přímo ruské propagandistické médium, je možné, že jde o předem připravený obraz, v jehož rámci chce Sputnik působit na své čtenáře či kohokoliv, kdo o něj má zájem. Na tomto místě je rovněž třeba zdůraznit, že Sputnik připustil pouze možnost písemné odpovědi na otázky, která tomu, kdo tyto otázky zodpovídal, poskytla značný čas a prostor, aby je formuloval tak jak přesně chce, aby byly formulovány.

J: Jste informační agentura, zřízená z vyššího celku, což uvádíte na své stránce. Píšete pro toto médium čistě protože to je práce a jste za to placen/a, nebo v tom vidíte nějaký hlubší smysl? Souhlasíte s obsahem textů na vašem webu?

S: Většina publikací na našem webu vychází ve formě zpráv, v nichž se prakticky nenachází hodnotící názor, a proto k ní nemám žádný vztah. S některými analytickými materiály na našem webu souhlasím, s některými zase ne – u takových obvykle uvádíme, že se názor autora nemusí shodovat s názorem redakce. Zdá se mi, že mainstreamová média často zatajují některé informace, proto jsem ráda, že pracuji v médiu, které zastupuje alternativní názor. Finanční aspekt má samozřejmě také svůj vliv.

Na tomto místě je nutné zmínit, že je pravda, že web Sputnik se u svých článků skutečně zbavuje tímto způsobem odpovědnosti za jejich obsah, ovšem to nic nemění na faktu, že jde o alternativní propagandistické médium, jehož činnost přispívá k revizionistickým cílům ruské hybridní kampaně. Jak bylo ukázáno výše, web Sputnik vybírá informace, narativy a osobnosti do rozhovorů tak, aby to odpovídalo ruským zájmům, přičemž nezřídka používá manipulativní titulky či návodné otázky, což je něco, co nelze popřít výše zmíněným způsobem. Zároveň je pravda, že je zde řada neutrálně pojatých zpráv, které jsou víceméně objektivní, ale rovněž platí, že zde prakticky absentuje obsah, který by byl v opozici vůči ruským postojům. Platí tak to, co zaznělo v odpovědi, že Sputnik je alternativní médium, ovšem nedá se říci, že by to platilo jen ve smyslu alternativy jakožto doplňku, což je to, jak se tyto odpovědi snaží tvářit. Nakonec je

ještě třeba upozornit, že je zde zmíněn význam finančního aspektu, stejně jako to, že odpovídající osoba nemusí souhlasit s veškerým obsahem na webu Sputnik. Může jít o další snahu zbavit se odpovědnosti, ale vzhledem k tomu, že jiné odpovědi jsou v podstatě loajální vůči zaměstnavateli, tak se zdá být pravděpodobnější, že peníze zde hrají větší roli než ideologické přesvědčení.

J: Myslíte si, že je vaše médium objektivní? Podle čeho vybíráte a jak ověřujete informace? Jak můžete vysvětlit třeba text, ve kterém bez důkazů obviňujete Jiřího Drahoše a neziskové organizace z vymývání mozků?
[\(https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201809108044356-drahos-senat-volby-media-dezinformace/\)](https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201809108044356-drahos-senat-volby-media-dezinformace/)

Zde nechávám odkaz na článek tak, jak byl uveden v otázce, abych zachoval její podobu, přičemž zmíněný text považuji za příklad skutečně manipulativního výpadu.

S: Vybíráme informace na základě toho, co nejvíce zajímá naše čtenáře. Prověřujeme informace kontrolou prvotního zdroje nebo se snažíme spojit s lidmi/organizacemi, o kterých se v materiálu pojednává. Jiná věc je, že s námi často nechtějí mluvit.

Ve vámi uvedené zprávě je zveřejněn originální výrok pana Drahoše. Svoboda šíření informací je jedním z hlavních principů demokracie, ale vytváření různých výborů a komisí, které mají studentům vysvětlovat, jaká média jsou pravdivá a jaká dezinformační, už s demokracií nemá nic společného a podobá se to spíše praktikám totalitních režimů.

Co se týče výběru informací, tak zde nelze říci, zdali je spíše Sputnik ovlivněn čtenáři či naopak, ovšem co se týká kontroly původních zdrojů, tak zde stojí za zmínku, že Sputnik považuje za relevantní zdroj i velitele ozbrojených sil Doněcké lidové republiky Beznosova [sputniknews.cz, 2018d], který byl již výše zmíněn v souvislosti s šířením dezinformace ohledně lidského safari na východě Ukrajiny. Co se týče reakce na zmíněný článek o Drahošovi, tak se asi nedalo čekat, že by Sputnik uznal, že tento text je subjektivní, natož manipulativní, ovšem nelze říci, že by se mu podařilo toto vyvrátit. Navíc se dá říci, že jej tato odpověď ještě vyhrotila míru subjektivnosti a útočnosti tím, že snahu čelit dezinformacím označila za praktiky totalitních režimů.

J: Jaký je zdroj příjmů vašeho média? A kolik lidí tvoří jeho obsah?

S: Naše činnost je financována ze státního rozpočtu a na webu pracuje jednotný mezinárodní tým.

Zde je další důkaz toho, že provoz Sputniku je placen z peněz Ruské federace.

J: Jaký máte vztah se zástupci jiných alternativních médií? (př. Aeronet, AC24, Nová republika, Protiproud etc.) Jste s některými v kontaktu? Spolupracujete?

S: S některými alternativními médii spolupracujeme, některé publikují naše materiály. Chtěli jsme se s některými médii domluvit na výměně příspěvků na facebookových stránkách, ale tato myšlenka zatím nebyla realizována.

Skutečnost, že Sputnik s některými ryze dezinformačními médii spolupracuje a má zájem tuto spolupráci prohlubovat, může rovněž něco vypovídat o tomto webu jako takovém, přičemž je zajímavé, že na rozdíl od řady jiných alternativních webů nemá Sputnik problém ani s Aeronetem.

J: Cítíte se jako součást informační války? Myslíte si, že něco jako informační válka mezi státy a médii probíhá?

S: Myslím si, že probíhá válka o rozum, pozornost a sympatii čtenářů. V tomto smyslu skutečně probíhá krutý boj. Tento boj probíhá i na státní úrovni ze strany některých našich evropských a zaoceánských partnerů. Jiná média o našem portálu často píší nepravdivé informace a hlásají přitom principy žurnalistiky, zároveň nás však nikdo neřádá o komentáře. Jak se tedy pracovníci takových médií mohou považovat za skutečné novináře?

Na tomto místě nelze zcela jasně vyhodnotit jak číst část, že válka o rozum, pozornost a sympatii čtenářů probíhá i ze strany partnerů Sputniku, přičemž není jisté, kdo přesně je tím myšlen. Lze se pouze domnívat, že slovo „partneři“ je v tomto případě nechtěné vyjádření, nebo že se jedná o cizojazyčné redakce Sputniku, ale důležité je, že se Sputnik chápe jako součást určitého informačního střetu, přičemž je v této odpovědi naznačeno, že tento střet není veden jen na úrovni médií, ale mezi státy. Sputnik tím tedy přiznává, že dochází k šíření propagandy, ačkoliv se staví do role oběti.

J: Máte problém se současným politickým uspořádáním v ČR? Třeba web Nová republika si vytkl za cíl liberálně demokratický systém revidovat ve smyslu změnit jej. Máte podobnou ambici?

S: Jediným naším cílem je poskytování maximálně objektivních informací našim čtenářům. Opakuji, Sputnik žádným způsobem nevzdoruje politickému systému ČR a nesnaží se ho změnit.

Zde se jedná o podobné prohlášení jako v úvodu, přičemž, jak již bylo výše několikrát dokázáno, nelze říci, že Sputnik je objektivní médium. Pokud uvážíme, že Sputnik je nástrojem Ruska, které je revizionistická mocnost, pak lze myslím pochybovat i o tvrzení, že Sputnik není revizionistické médium.

II. Jak vnímáte mezinárodní prostředí

J: Co si myslíte o orientaci ČR na Západ? Měla by se nějak změnit?

S: Orientace ČR na Západ se mi v kontextu historického rozvoje zdá přirozená. O tom, jestli je třeba něco změnit, musí rozhodnout čeští občané.

Je dobré si všimnout, že se zde připouští možnost změny. Ta je sice prisouzena českým občanům, což je logické vyjádření, ovšem pokud vidíme, jak se Sputnik snaží manipulovat s názory českých občanů, lze pak uvažovat o tom, zda Sputnik chápe české občany jen jako nástroj ke změně tohoto systému. To, že se Sputniku zdá česká inklinace k Západu přirozená neznamená, že se mu zdá žádoucí, protože to odporuje ruským strategickým zájmům. Proto nejspíše i ta zmínka o možnosti změny.

J: Co si myslíte o NATO a členství ČR v něm? Měla by se tato situace změnit? Pokud ano, tak jak si představujete zajištění bezpečnosti ČR bez NATO?

S: Domnívám se, že o členství Česka v jakýchkoliv mezinárodních organizacích, včetně NATO, by měli rozhodovat pouze občané ČR. V tomto kontextu soukromé názory, včetně mého, nehrají prakticky žádnou roli. Co se týče přímo NATO, myslím si, že Aliance by se měla změnit a ve větší části se zabývat zajištěním bezpečnosti členských států, nikoliv misemi v zahraničí, jejichž cíle jsou za poslední desetiletí stále nejasnější.

U této odpovědi platí v podstatě to samé, co jsem zmínil již v předchozím komentáři, přičemž je zde navíc obsažena velmi mírná kritika NATO, která ale vzhledem k výše zmíněnému nepřekvapí, spíše její razance vypovídá o tom, že je snahou nejspíše působit nekonfliktně a bezproblémově.

J: Jak vnímáte vztah Ruska a NATO? Máte pocit, že o NATO informujete objektivně? Narážím na to, že většina vašich textů o NATO je kritická.

S: V mainstreamových médiích prakticky nenajdete publikace s kritikou NATO, i když jako každá jiná organizace má i NATO své nedostatky. U nás na webu si tuto kritiku přečíst můžete, a to i přesto, že o tom ostatní média mlčí.

Zde je dobré všimnout si několika bodů. Zaprvé, že Sputnik nepopírá, že většina jeho textů o NATO je kritická. Zadruhé je zde pak přítomna kritika nejen NATO, ale zvláště mainstreamových médií, které jsou obviňovány z toho, že zamlčují nedostatky NATO. Obě dvě tyto skutečnosti dobře korespondují s obvyklou podobou proruské propagandy, tak jak byla i v této práci představena.

J: Jste součástí ruské mediální skupiny, proto se vás nyní budu ptát na Rusko. Jak reagujete na to, že vás spousta lidí a médií označuje za šířitele ruské propagandy? Chápete se jako zastánce Ruska v ČR? Myslíte si, že informujete o věcech týkajících se Ruska objektivně?

S: Opět v mainstreamových médiích prakticky nenajdete pozitivní (a často ani pravdivé) zprávy o Rusku. Snažíme se ukázat, že situace není často a někdy ani trochu tak, jak ji hlavní média prezentují.

Zde rovněž platí, to, co v předcházejícím případě. Odpověď je využita k útoku na mainstreamová média, přičemž Rusko je zde prezentováno jako ublížený subjekt, který je třeba chránit. Sputnik přitom nevyvrací to, že by byl zastáncem Ruska v ČR, což je ovšem v podstatě logické, když je placen ze státních peněz Ruské federace.

J: Jaké jsou podle vás zájmy Ruska ve vztahu k ČR?

S: Rozvoj politických, ekonomických, kulturních a průmyslových vztahů.

Tato odpověď je velmi diplomatická a nelze z ní vyvozovat více, než že má zřejmě cíleně působit nekonfliktně. Samozřejmě je zde i možnost toho, že autorka této odpovědi nezná ruskou bezpečnostní strategii, ale spíše mi přijde pravděpodobné, že napětí mezi Ruskem a Českem, jakožto členskou zemí NATO a EU není zmíněno záměrně.

J: Jste si vědom/a toho, že vaše texty odráží v některých případech ruské zájmy (třeba Rusko je otevřeně proti NATO, které pravidelně kritizujete), ale mohou být v konfliktu s oficiálně stanovenými zájmy ČR? Jste přesvědčen/a o správnosti takového postupu?

S: Oficiálně stanovené zájmy RF žádným způsobem neprotiřečí oficiálně oznámeným zájmům Česka. Pouze představujeme alternativní pohled mainstreamovým médiím, aby lidé mohli hodnotit situaci z různých pohledů. Zdá se mi, že ano, jedná se správně.

Jak bylo výše několikrát patrné, není pravda, že by si ruské a české zájmy neprotiřečily. Ruské a české strategické a bezpečnostní zájmy jsou protikladné, přičemž z tohoto hlediska lze číst tuto odpověď buď jako neznalost nebo jako snahu o manipulaci.

Tento rozhovor lze shrnout, že vzhledem k tomu, co zde již o Sputniku zaznělo, není pochyb, že se jedná o proruské propagandistické médium, což uznávají v podstatě i ostatní osoby, s nimiž byly pořízeny rozhovory pro tuto práci. Ze samotného rozhovoru pak tato skutečnost taktéž vyplynula, a to v několika směrech. Zaprvé zde bylo uznáno, že Sputnik je součástí ruské mediální skupiny, která je placena ze státních peněz, taktéž zde byla zopakována některá manipulativní prohlášení, která jsou typickou součástí ruské propagandy, včetně výpadů vůči NATO a mainstreamovým médiím, a rovněž se Sputnik přihlásil ke spolupráci s některými proruskými dezinformačními weby.

Zaslané odpovědi v podstatě působí tak, že se buď cíleně vyhýbají konfrontaci a snaží se působit seriózně, nebo že byly psány člověkem neinformovaným. Vzhledem k formě tohoto rozhovoru však lze spíše souhlasit s první možností, neboť tento způsob interview je vhodný pro vypracování důkladně promyšlených odpovědí, které mají působit určitým způsobem. Druhá věc pak je, jestli výše poskytnuté odpovědi skutečně působily tak jak bylo autorem zamýšleno, neboť minimálně v některých momentech, ve kterých jsem psal o inklinaci k revizionismu, se o tom dá pochybovat.

Co se pak týče motivací, tak ačkoliv pisatel přiznává, že se s některými názory shoduje, tak na základě rozhovoru se jeví jako platné to, co zaznělo v předcházejících

rozhovorech, tedy že pro toto médium budou nejspíše stěžejní motivací peníze. Sám pisatel přiznává, že peníze také hrají jistou roli, přičemž jak zaznělo, tak tyto peníze přichází od ruského státu, což nás vrací ke slovům Jana Štolby, který zmínil české přísloví: „koho chleba jíš, toho píseň zpívej“.

Sputnik tak na základě výše zmíněného nepatří mezi ideologicky motivované weby, o nichž píše BIS, ale jde čistě o placenou prokremelskou státní propagandu, která píše na objednávku a přímo zapadá do ruské hybridní strategie.

3.5. Jiří Wagner – EXANPRO

J: Na začátek uvedu, že rozhovor je nahráván a bude použit jen pro potřeby mé diplomové práce. Vy jste bývalý zpravodajský důstojník, který odešel a založil nebo spoluzaložil soukromou agenturu EXANPRO, která se zabývá profesionální zpravodajskou analýzou a zároveň Vaše výstupy či články vychází v řadě médií, která by se dala nazvat jako alternativní v tom smyslu, že se staví do opozice vůči jiným médiím nebo vůči systému, který v České republice funguje. Hovořím o člancích v Nové republice, Parlamentních listech apod. Moje otázka na Vás je ta, zda chápete své médium, svou činnost a sám sebe jako součást alternativní scény?

W: Než budu odpovídat na otázky, tak bych rád něco uvedl. Zaprvé, aby bylo srozuměno, já nemám potřebu se obhajovat, jak si někteří myslí, že ten, kdo patří k alternativním médiím, že dělá něco. Ještě ta alternativa, já to slovo nemám rád. Samozřejmě je to jako další možnost, ale taky to může být ve významu něco náhradního. Máme tady hlavní sdělovací prostředky a potom ta další média, která vyplňují ten prostor. A ta tam patří. Ony nikdy nebudou jen ty hlavní a pak nic, ale vždycky budou ještě i další sdělovací prostředky a já bych je nenazýval alternativní. Já vím, že ono se to vžilo.

V této odpovědi si lze všimnout několika prvků typických pro celý rozhovor. Zaprvé, Jiří Wagner je dost iniciativní a často odváděl téma rozhovoru jinam. Dalším prvkem pak je, že se často uchýloval ke slovíčkaření a projevům jemné manipulace na základě pohrávání si s pojmy. Konkrétně zde je vidět, že na jednu stranu nemá problém se označit za alternativu, což někteří výše zmínění měli, ale zároveň tento pojem kritizuje, ačkoliv v důsledku vlastně spíše obhájuje existenci alternativních médií.

J: Jestli to mohu přiblížit, tak já vycházím hlavně z toho, jak se sebedefinuje web Nová republika, který sdílí některé Vaše články, a který má přímo stanovky či nějaký manifest, kde se píše, že se [Nová republika] staví do přímé opozice vůči systému, který vidí jako špatný a že ho chce něčím nahradit, nebo že chce vyvíjet činnost, která by vedla k revizi toho systému. A takto jsem to myslel.

W: Jasně, to je Nová republika. Já nemůžu vystupovat za Novou republiku. Jinak agentura EXANPRO je volná komunita. Není to firma, není to akciová společnost a už to slovo agentura vychází ze zpravodajské terminologie, kdy jde o jakýsi prvek, může to být jednotlivec, skupina nebo celá organizace, která shromažďuje informace. A to, že se někdo staví [asi do opozice], tak já jsem si vzpomněl na ten článek, možná jste ho četl, byl na tom Aktuálně, že odešli z armády a nyní bojují proti NATO nebo něco takového. Já jsem to sám nevyhledával, mě na to někdo upozornil když to vyšlo, tak jsem si to přečetl. Ta opozice nebo s někým bojovat, no já odešel z armády, protože politika, ke které jsem se přiblížil byla jedna velká faš. Byl jsem na různých misích, to, co jsem viděl, co jsem slyšel, s kým jsem se setkal, tak jsem viděl, jak probíhá celý ten mechanismus. Zkrátka

odbornost, co se týče zpravodajských služeb i dalších státních institucí, je až druhá v pořadí. První je vyhovět politickému trendu, který je nastaven. My jsme malá republika, tak my se prostě podřídíme zájmům, co mají ostatní. Jestliže někdo řekne, že tam se něco stalo, ti jsou vinní, je potřeba někoho vyhostit, tak Česká republika se zachová takovým způsobem, aniž by se třeba ptala vlastních služeb, jak oni to hodnotí. To už prozradil i sám Babiš, když uvedl tu svou knihu „O čem sním, když náhodou spím“, tak tam odhalil, že vlastně ani neví, kdo řídí zpravodajské služby. On tam píše něco ve smyslu, že vojenskou rozvědku řídí ministr obrany, že člověka do ÚZSI jmenuje zase ministr vnitra atd., což není úplně pravda. On ho navrhne, ale musí to schválit vláda. Když to neschválí vláda jako celek, nebo aspoň většina, tak ho ministr nemůže jmenovat. Ministr obrany neřídí zpravodajskou službu. Všechny tři služby v republice řídí vláda. A ten zákon platí už asi dvacet let. A na závěr pan Babiš píše, že by bylo nejlépe, kdyby je mohla řídit vláda jako celek. Tam se vlastně odhalil, že ty zákony nezná. [následuje rozebírání Babiše a problému s Čapím hnízdem] Podívejte se. Jsme stát, který se snaží dodržovat mezinárodní právo nebo podporovat dodržování mezinárodního práva? Jsme stát, který se snaží, abychom neeskalovali napětí? Tady je problém v tom, že cokoliv se děje v Sýrii, teď tam byl ten poslední úder Američanů, kteří tam vystřelili několik raket, bylo to porušení mezinárodního práva, protože ten incident nebo co to tam bylo, jsem zjistil, že to nechtěli ani vyšetřovat, ani nečekali, až se to vyšetří. Prostě taková ta záminka a Američani provedli úder. Byl to jednostranný akt. Na půdě OSN to schváleno nebylo. Co udělal pan Babiš? Ten to schválil. Řekl, že ten úder podporuje. To znamená, že podpořil porušování mezinárodního práva. Já třeba absolutně nesouhlasím s tím, že jsme poslali vojáky do Pobaltí. Proč? Stropnický tady horoval, že je tam velká hrozba a neustále Rusové. Ano, Rusové mají své zájmy, ale já chci, aby se Česká republika dokázala prosadit, aby měla svou zahraniční politiku. To bych rád, to bych uvítal. Já nechci, abychom byli proruští, proameričtí. Já chci, abychom byli v tom kruhu 360 stupňů, obchodovali se všemi, ale takové to strašení, že Rusové chtějí zaútočit. Rusové by byli blázni, kdyby chtěli zničit Evropu. Jejich síla je v obchodování. Si vezměte, že 50 % nerostných surovin je na území Ruské federace. Proto ta izolace a ty sankce proti Rusku. Sankce proti Rusku za Krym. Nikdo tam neumřel, jako já souhlasím s tím, že to byla anexe. Zase někdo tvrdí, že Putin lhal o tom, že tam nebyli jeho vojáci. To Putin takto nikdy neřekl. Protože ti vojáci tam byli už od roku 1990-91. Už od roku, kdy se Ukrajina stala nezávislou. Oni tam měli smlouvy s Ukrajinou a mohli tam mít až 28 000 svých vojáků. A ta smlouva měla platit snad až do roku 2049. Takže ti vojáci už tam byli, samozřejmě tam poslali i další speciální skupiny, obsadili úřady, základny, důležitá místa atd. Ano, byla to anexe a až potom bylo referendum. Ale nikdo nezahynul. A když se podíváme třeba na Irák, tak agrese proti Iráku, zase bez mandátu Rady bezpečnosti OSN, byla agrese vůči jinému státu a porušení mezinárodního práva. A byly tam nějaké sankce? Nebyly. A co destabilizace Libye? Tam byl sice mandát OSN, ale na určitou věc. Na ochranu civilního obyvatelstva. Ten byl hluboce překročen. Někaké sankce? Nic. Bombardování Srbska? To bylo zase porušení. Jako dobře. Já říkám, uvalme sankce na Rusko, ale pak musíme uvalit sankce sami na sebe.

A to se nám všechno jednou vrátí. Vezměte si, že jedna z největších dezinformací, která tu je, je článek 5 Severoatlantické smlouvy. Pokud jste ho četl, tak musíte vědět, že ten článek není žádným závazkem. On nedává žádné bezpečnostní záruky. To, co tam je psáno je jen jedna z možností, ale nechává na všech členských zemích, jestli se rozhodnou, jak na to vlastně budou reagovat. Takže pošlou balíky vody, pošlou kabáty nebo jenom vynesou protestní nótu na půdě OSN. A tím zareagovaly. Ono to začíná, když to zjednoduším, že útok na jeden členský stát budou ostatní státy považovat jako by to byl útok proti nim. Ale to není žádný závazek. To je jedna z velkých dezinformací. A pokud by chtěli, třeba Petr Pavel byl ve vysokých funkcích NATO, mohli to opravit. Vždyť v té smlouvě je napsáno, že kterýkoliv členský stát může vznést návrh. Ale oni to nevnesou. Protože by na to poukázali a byli by pranýřováni, že ukazují slabost té smlouvy. Závazky tam jsou dva. Článek jedna a článek tři. Když to shrnu, tak článek jedna je dodržování mezinárodního míru podle charty OSN a vyvarovat se hrozby silou, což neděláme. Posíláme vojáky do Pobaltí zbytečně. Já vím, že tam probíhají zpravodajské hry a zpravodajská činnost, to je jasné, ale konvenční síly jsou zbytečné.

Zde si lze hned na první pohled všimnout další skutečnosti typické pro rozhovor s Jiřím Wagnerem, tedy že jeho odpovědi jsou enormně dlouhé, a to i přesto, že jsem již vyselekoval některé zcela nesouvisející části. Na jednu stranu je to nejspíše ukázka ne zcela zvládnutého vedení rozhovoru, což uznávám, ale na druhou stranu to může poukazovat na určitou roli ega u Jiřího Wagnera. Co se pak týče obsahu této odpovědi, tak ta pochopitelně přináší celou řadu skutečností. Jednak je vidět, že se Wagner neustále snaží stavět do pozice odborníka, z níž může poučovat a kritizovat ostatní, což může opět být chápáno jako přítomnost ega, jakožto motivace, ale zároveň je zde vidět několik narativů, které pravidelně opakuje a které mohou indikovat, že nemalou roli u něj hraje i ideologie. Mluvím konkrétně o přesvědčení, že státní sféra postupuje špatně, že NATO je zločinecká organizace ve smyslu porušování mezinárodního práva a že české tajné služby nepracují dobře. Za pozornost zde stojí i jeho nenápadné zlehčování ruské anexe Krymu, u které se sice snaží působit objektivně, ale ve skutečnosti ji marginalizuje narážkou ve smyslu, proč se řeší Rusko, když se neřeší XY. To všechno jsou prohlášení, která velmi dobře zapadají do ruské propagandy, čehož si Wagner, jakožto bývalý zpravodajec, musí být vědom, ale zároveň se jedná o jeho dlouhodobé postoje, kterým tedy nejspíše skutečně věří, takže zřejmě nejde o nahodilé výroky.

J: Vy jste zmínil Pobaltí a ještě před tím jste řekl, že situaci na Krymu chápete jako anexi, kdy tam byli nějakí vojáci, plus se tam objevily nějaké speciální síly. Nepřijde Vám proto logické, že se Pobaltí, které sousedí s Ruskem, které si několikrát verbálně dělalo nároky na toto území, necítí v bezpečí, a proto požádalo o vojenskou přítomnost NATO?

W: Ne. Krym, když se podíváte, tak populace je vesměs ruská a vedení Krymu je taky vesměs ruské. Na Krymu je už historicky i několik ruských základů, takže je to strategické místo. Je to významný výběžek do Černého moře. A přímo na Krymu je ruská

námořní základna černomořského loďstva. Tam kdyby to padlo a zůstalo Ukrajině, tak tam samozřejmě budou za chvíli zahraniční jednotky NATO. To by Rusům významně omezilo vstup do Černého moře. Navíc z Krymu proudí zásobovací lodě do Sýrie. Ano, byla to anexe, ale já říkám, že to nebyla akce, ale že Rusové provedli reakci. Protože to, co se stalo na Ukrajině, to byl politický převrat. Všichni tvrdí, že to byla vůle lidu, ale jaká? Vždyť se na to podívejte. Byla tam nějaká stávka? Jaké jsou možnosti demokraticky změnit vládu? Volbami nebo pak ta stávka. Stávkou se ochromí chod země a vláda rezignuje. Ale to tam nebylo. Tam to jediné, co bylo, to byl ten Majdan, to náměstí v Kyjevě, a to se neustále udržovalo. A tam bylo pár lidí, pár takových těch radikálů z Pravého sektoru, kteří byli ozbrojení. Nikdo doposud nevyšetřoval tu střelbu, kterou mají zdokumentovanou i novináři z BBC a nechtějí to řešit. Tam se střílelo z několika budov a ty budovy byly pod kontrolou demonstrantů. A střílelo se na policisty, to nikdo neřeší, že tam zahynulo třináct policistů střelnou zbraní a několik desítek dalších policistů bylo zraněno střelnou zbraní. Navíc ty střely neodpovídají zbraním, které měla k dispozici policie. Takže to byla snaha tam vyprovokovat nějaký střet a policie by byla blázen, kdyby začala střílet do demonstrantů. Vždyť by je nezastavili. Navíc jsou záznamy, kde je vidět, že ta střelba přichází z boku. Byl to prostě politický převrat a oni Američani říkali už dřív, že pokud získají Ukrajinu, tak je to pro ně vstupní brána do Ruska a Američani ani nezastírají, že jejich cílem je změnit politický režim v Rusku. Chtějí tam dostat svoje firmy a Amerika nemůže teď obchodovat s Ruskem, protože by je Rusko uobchodovalo. Amerika nemá tolik nerostných surovin a má obrovský problém co se týče přírodních pohrom. Je to nejnebezpečnější země na světě ohledně přírodních pohrom. A kam přijdou Američani, tam chtějí zůstat. Není pravda, že by chtěli odejít z Afghánistánu nebo Blízkého východu. Sice z Iráku se jako kdyby stáhli, ale okamžitě připravili plán a snaží se tam vrátit přes Sýrii. A Rusové, z jejich pohledu, ten Donbas a podpora Jižní Osetie a Abcházie, tak tam je hlavní důvod ten, že pokud Ukrajina a Gruzie nebudou celistvé, tak nemůžou vstoupit do NATO. A to Rusům vyhovuje. Já nazývám věci pravými jmény. A problém vidím v tom, že tady jsou lidi buď jen čistě prozápadní, přičemž je nesmysl, jak se říká, že každý má svou pravdu. Pravda je jen jedna a je otázka kdo se k ní přibližuje a kdo se od ní oddaluje. No a jsou tu lidi, co jsou čistě pro Západ, a samozřejmě tu jsou lidi, co jsou možná až moc prorůstí. To uznávám, ale je málo lidí, kteří by byli pročeští nebo pro tu Evropu. Nejlepší léta v armádě byla v devadesátých letech, kdy jsme devět let nebyli v žádném paktu a bylo to tu v pořádku. Někdo říká, že když vystoupíme z NATO, tak že tu bude bezpečnostní vakuum. To je nesmysl. Bezpečnostní vakuum může být v zemi jako je Libye, kde je konflikt. Úřady a armáda by fungovaly dál.

Zde lze vidět opět tři zajímavé okamžiky. Wagnerovy výroky skutečně mohou pomáhat šířit ruskou propagandu ohledně Krymu, kdy sice začal relativně neutrální analýzou, ale následně přešel do výše několikrát zmiňované roviny proruských propagandistů, podle nichž je Rusko ublížený stát, který se jen brání vnějším vlivům. Zároveň stojí za povšimnutí, že revoluci na Ukrajině označil za převrat, přičemž naznačil,

že za ním stojí USA, které chtějí změnit politický režim v Rusku, což je další oblíbená myšlenka českých dezinformátorů. Zároveň se Wagner opět snažil stavět do role nezávislého odborníka, který zcela otevřeně zastává revizionistickou pozici v tom, že by Česká republika měla opustit NATO.

J: Na druhou stranu, ze strategického hlediska, pokud bychom vystoupili z NATO, tak vzhledem k naší geografické poloze bychom byli obklopeni státy NATO.

W: No a co? Co třeba Rakousko nebo Švýcarsko? Ti jsou taky obklopeni. My máme pozitivní vztahy s okolními státy a ty vztahy mohou na bilaterální úrovni zůstat. Tady jde jen o ten vojenský pakt. Nikdo nemůže popřít, ačkoliv o tom nikdo nechce mluvit, že členské státy v čele s USA se dopustily zločinů proti lidskosti. Tím, že bombardovaly Srbsko. My jsme se na tom podíleli tím, že jsme jim poskytli vzdušný prostor. To bylo porušení mezinárodního práva. Tam byla spousta mrtvých civilistů a nikdo to nevyšetřoval.

V této části došlo na argument, který byl již naznačen výše v této práci, tedy že můžeme vystoupit z NATO a být ze strategického hlediska ve větším bezpečí než nyní. Problém této argumentace spočívá v tom, že Wagner uvažuje v dimenzi tří možností, kdy lze být buď s NATO, s Ruskem nebo zcela samostatně. I na základě toho, co padlo výše v této práci, zejména v kontextu mezinárodních vztahů Rusko-Západ a naší bezpečnostní a strategické politiky, se však zmíněná třetí možnost nezdá být pro stát naší velikosti a našeho umístění realistickou. Z toho tedy vyplývá, že lze být buď na jedné či na druhé straně, přičemž v rozhovoru opět stojí za povšimnutí, že Wagner velmi ostře napadá NATO i USA, což by mohlo naznačovat, že se u něj jedná o otázku ideologického přesvědčení.

J: Dobře, já se vrátím zpět ke své osnově, ale je pravda, že jste na některé otázky částečně odpověděl už dopředu. Abych si to ujasnil. Sebe a EXANPRO nechápete jako alternativní médium ve smyslu, že byste stál v opozici. Říkáte, že doplňujete prostor.

W: Nepovažuji se za opozici. Proč bych měl být opozice? Já se snažím vysvětlit se svými kolegy co se děje, proč se to děje a jaký to má význam nebo prostě jakou to má souvislost. Dnes se řekne spousta věcí. Drahoš, když kandidoval na prezidenta, tak řekl, že Rusové považují Spojené státy nebo NATO za nepřítel a že to tak mají ve své vojenské doktríně. To není pravda. A redaktoři na to nereagují. Oni reagují jen, když někdo řekne něco na Američany, tam se je snaží bránit, ale nesnaží se to vyvážit. Když si přečtete vojenskou doktrínu Ruské federace, tak tam není ani slovo nepřítel. Je tam napsáno, že NATO je vnější vojenské ohrožení. Že je to bezpečnostní hrozba, ale ne nepřítel. A to je rozdíl. Stejně tak hybridní války. Slovo hybridní tam nenajdete. Když se říkalo, že to vymyslel náčelník generálního štábu Gerasimov a začlenil to do vojenské doktríny, tak to není pravda.

Zde se sice Wagner neoznačuje za opozici, ale očividně je pro revizi naší bezpečnostní politiky a je silným kritikem struktur, do nichž náležíme. Zároveň je zde vidět, jak pracuje se slovy, když kritizuje záměnu slov hrozba a nepřítel. Je však otázkou, zda má toto slovíčkaření reálný dopad, neboť z praxe je patrné, že čelíme projevům ruské hybridní strategie nezávisle na tom, zda jsme pro Rusko hrozbou či nepřítelem.

J: Já jsem Gerasimovu doktrínu četl. On píše, že hybridní války vymysleli Američani a že Rusko ten koncept má uchopit a použít lépe.

W: Přesně. Gerasimov to slovo použil jen ve spojitosti se Spojenými státy. A skutečně. Američani to slovo znají. Oni [Rusové] to slovo nadnesli, ale v současné době to nechtějí používat. Protože to je nesmyslný termín. Já se musím smát, když někteří říkají, že hybridní válka začala. Ale pozor. Hybrid má dvě složky. A pokud to označíme jako hybridní válku, tak ta má dvě části. Tu konvenční, a pak taky nějaké to psychologické působení. A pokud někdo řekne, že musela začít hybridní válka, tak musely začít obě dvě složky. Já tu ale nevidím konvenční síly. Můžeme říct, že tu funguje nějaká informační válka, ale to je jen jedna složka.

Zde Wagner absolutně nereflktuje můj komentář a jeho odpověď není zcela pravdivá. Zaprvé je fakt, že Gerasimova doktrína říká, že Američané používají hybridní válku již dlouhou dobu, ale zároveň se zde píše, že Rusko si tento koncept musí osvojit a musí jej začít používat [Gerasimov, 2016]. Pak je dobré si všimnout, jak se Wagner snaží hájit Rusko proti argumentům, že Rusko používá prvky hybridní války. Činí tak tím, že útočí na koncept hybridní války jako takový. Je to přesně ten argument, jehož existenci jsem naznačil již výše, tedy - aby hybridní válka byla hybridní válkou, musí probíhat současně konvenční i nekonvenční či standardní a nestandardní složka. Z textu Lanoszky ale očividně vyplývá, že to tak být nemusí.

J: Ale podle definice hybridní války jedna složka předchází té druhé.

W: To je špatná definice.

J: Proč myslíte?

W: Protože když řekneme, že je hybridní válka, tak ta se skládá ze dvou složek. Ono fungovalo vždy, že když byla válka, tak do toho bylo zataženo více složek. Psychologické působení, organizovaný zločin atd. Nebylo to nikdy ve sterilním prostoru. Vždy se uvažovalo, jak působit na civilní obyvatelstvo. Používají to Američané i Rusové, ale Rusové je dotahují. Američané byli první, kdo začal používat ty soukromé agentury, které posílají místo oficiálních ozbrojených sil. To je v Iráku, v Sýrii. Jsou všude. Takže když se řekne Donbas, tak já říkám ano, Rusové ho podporují, mají tam své lidi a snaží se to dělat v rámci těch různých soukromých agentur.

Zde je celkem patrné, jak Wagner odborně diskutuje. Pokud se mu koncept nelíbí, tak ho bez diskuse smete ze stolu jako koncept špatný. Následně si pak v odpovědi

protiřečí, když říká, že nejen Američané, ale i Rusové používají ve válce nekonvenční metody. To se pak snaží ještě převrátit tím, že zdůrazňuje roli Američanů v tomto přístupu. Jedná se tak o obdobný přístup jako na začátku, kdy se snažil vykreslit Rusko jako to reaktivní, jež se jen snaží přežít, zatímco USA jsou agresor.

J: Tak Rusko má třeba v Sýrii tu Wagner Group, že. Takže jestli jsem Vás pochopil správně, tak Vy jste ten projekt založil, protože jste byl nespokojený ve státní sféře. Proto jste založil soukromou agenturu, kterou jste chtěl koncipovat, jak píšete na webu, jako nezávislou a neutrální.

W: Ano. Není to alternativa, ale je to prostě odborný web, který hledá aktuální témata a snaží se některé věci vysvětlit.

Zde je opět patrná snaha stylizovat se do role nestranného odborníka, což ale podle všeho není skutečná podstata webu EXANPRO, jak jsem se již při představování tohoto projektu pokusil ukázat na manipulativních textech založených na domněnkách a emocionálních výpadech, které mají k objektivitě dosti daleko.

J: Já jsem se díval, ona část toho obsahu je placená. Když se vás zeptám, tak ten web se financuje skrze ten placený přístup? Protože tam nejsou reklamy.

W: Nejsou tam reklamy, protože já osobně si myslím, že ty to kazí. Je to odborný web, tak aby to mělo nějakou odbornou úroveň. Já jsem chtěl hlavně dělat odbornou práci a ze své zkušenosti vím, že ve státní sféře se odborná práce dělat nedá. I když tam jsou různé schůzky a konference, tak ty lidi jsou vždycky něčím ovlivnění. Jsou ovlivnění tím státním trendem, který tam prostě je. I co já jsem zažil, tak vláda nedělá nic jiného, než že transformuje politiku NATO a EU. A je nesmysl, když se říká, že v NATO se rozhoduje konsenzuálně. Všechny mise vymysleli Američané a všichni ostatní to jen odkývali a pak tvrdili, že to byl konsenzus. Oni si to myslí, ale přišli s tím Američané. No a když tohle chce člověk nazvat pravým jménem, tak se ve státní správě setká s tím, že tohle oni [asi Američané] nebudou chtít slyšet, že se jim to nebude líbit. To je moje osobní zkušenost. Ale přece není otázka, co se jim bude líbit nebo ne.

Zde je patrný další útok na české instituce včetně Vojenského zpravodajství, z jehož prostředí Wagner odešel, a rovněž další snaha propagovat sebe sama jakožto odborníka. Wagnerova zmínka o absenci reklam na webu může opět vyvolávat dojem, že jde o projekt motivovaný egem, v němž nehrají nejdůležitější roli peníze, a kde je snaha skutečně působit profesionálně, ale zároveň to lze vykládat tak, že spíše, než pro motivace egem může hrát roli snaha o větší důvěryhodnost při šíření názorů, které nesou stopy ideologické motivace. Lze zde ovšem vidět i třetí motivátor, který u Wagnera může hrát roli, a tím jsou právě peníze. Nelze totiž zcela ignorovat, že většina obsahu na tomto webu je placená, což i do jisté míry omezuje potenciál pro šíření propagandy. Na druhou stranu se ale dá argumentovat, že Wagner musí z něčeho žít, zdá se pravděpodobné, že není placen přímo Ruskem, pro které by byl cennější, kdyby zůstal ve Vojenském

zpravodajství, a proto část obsahu prodává, což mu současně napomáhá budovat obraz profesionality a zároveň může prosazovat své myšlenky. Lze to vidět i na skutečnosti, že nepublikuje pouze na stránkách EXANPRO, ale i v jiných alternativních médiích, včetně těch, která jsou čistě dezinformační. Motivaci penězi tak lze podle všeho v jeho případě skutečně hodnotit jako marginální.

J: Na druhou stranu, Vy píšete i na těch Vašich stránkách a říkáte to i tady, že chcete produkovat objektivní obsah, ale když se na Vás člověk dívá a hledá si Vaše články, tak nějakých 90 % těch textů, ačkoliv Vy říkáte, že se různé věci dějí na obou stranách, tak těch asi 90 % publikovaných textů je prostě proti EU, NATO a Americe. I přesto si tedy myslíte, že ta Vaše činnost je skutečně objektivní?

W: No, a to je přesně ono. Jsou tam i články, ty jsou teda pro předplatitele, kde je hodnoceno třeba i Rusko, třeba ohledně Turecka. Ale těch je samozřejmě málo. Ono se tady říká, že ty špatné věci páchá Rusko. Ale to není pravda. Když se to zhodnotí reálně, tak ano, Rusko provádí nějaké dezinformace, zejména jejich nějaké tiskové agentury a někteří politici. Jenže, pokud to porovnáme, tak na naší straně to přesahuje 50 - 60 %. Kdyby tady dokázali nazvat některé věci pravými jmény, tak je to v pořádku. Ale tady je pořád tolik falše. A proto, když na území EU a NATO je tolik věcí falešných, nepravdivých a úmyslně dezinterpretovaných, tak já se svými kolegy se to snažíme nazvat a ono to pak vypadá, že haníme EU. Ale ono to jinak nejde. My jsme se skutečně ocitli v prostoru takových těch dezinformací. Ale říká se, že to, co říká EU je všechno pravda a dezinformace že jdou z Ruska. Hybridní války, NATO jako nepřítel. To jsou všechno lži. Článek 5, kolektivní obrana. Mluví o tom Česká televize, mluví o tom generál Pavel, mluví o tom i další. V Severoatlantické smlouvě nic o kolektivní obraně není. To je lež. [dlouhá přednáška o problematice mezinárodního terorismu]. Proto jsem i odešel. Protože jsem tu práci chtěl dělat odborně a co nejvíc nezávisle. Člověk se nějak vyvíjí a snaží se jít poté středově pěšinou, aby viděl jak doleva, tak doprava.

Na tomto místě Wagner používá podobnou argumentaci jako Sputnik, když říká, že o zločinech Západu se mlčí a že on se snaží mediální prostor narovnávat, přičemž své ideové nepřátele, zejména Českou televizi, obviňuje z šíření dezinformací. Opět zde pak razí narativ, že Západ je mnohem horší než Rusko, a proto nemá smysl se Ruskem zabývat, ačkoliv přiznává, že Rusko, které se podle něj nemá chtít uchýlovat k hybridní strategii, může šířit dezinformace, což je v tomto kontextu ale silně marginalizováno. Co se týče Článku 5, tak zde má Wagner nejspíše pravdu, že Severoatlantickou smlouvu lze v tomto ohledu vyložit různě [nato.int, 2008], ale již výše zmíněná praxe, jako je třeba vyslání aliančních vojáků do Pobaltí, což Wagner rovněž kritizoval, ukazuje, že zde vojenská spolupráce funguje. Wagner si v tomto bodě celkově protiřečí, když na jednu stranu odmítá, aby se Česko vojensky angažovalo a kritizuje, pokud se nějaké státy NATO vojensky angažují, byť na území spojence. Zároveň říká, že Článek 5 je lež, neboť se nedá čekat, že by se někdo chtěl vojensky angažovat ve prospěch spojenců. Obvinění Článku 5

ze lži pak v tomto světle působí spíše jako manipulace a cílený útok na NATO než jako fakty podepřená kritika.

J: Teď jste zopakoval, že se snažíte být objektivní a mluvil jste o těch dezinformacích, že většina jde ze Západu. Vzhledem k tomu, že ty Vaše texty jsou často přebírány Novou Republikou, která spolupracuje se Sputnikem, a u které lze vysledovat velmi silnou proruskou linku včetně dezinformací, které lze snadno vyvrátit, tak nemáte problém s tím, že tady ta Vaše činnost, kterou Vy chápete jako objektivní, může být zneužívána jinými subjekty k nějaké proruské propagandě? Na Rusko se ptám z toho důvodu, že většina těch subjektů, které já popisuji, nebo s jejichž zástupci jsem i hovořil, je prostě proruská. Ta linka tam prostě je a ti lidé se tím ani netají.

W: Rozumím. Mně jako vůbec nevádí, kdo ty články přebírá, pokud ten článek zůstane v původní verzi. Pokud to nějak upravují, což občas dělají trošku Parlamentní listy, tak tam pak může vzniknout problém. Ale co vím, tak Nová republika si nedovolí nic upravovat. A pak už je to věc čtenářů, jakým způsobem si to vyhodnotí. Já se tomu nebráním. A to je zase rozdělování na ty dva tábory. To je jako když mi někdo řekne, že jsem mohl chodit do České televize, kdybych mluvil trochu jinak. Já bych se měl snížit k tomu, abych zastával nějaké názory, které jsou trošku mimo realitu, jenom proto, abych chodil do České televize? Já klidně přijmu pozvání do České televize. Já klidně přijmu pozvání klidně i od Dělnické strany a dalších. Protože Dělnická strana, jsou to zločinci? Zatkl je někdo nebo jsou souzeni? Ano, možná odvádí politiku jinak, ale takových lidí je tu spousta. Já se ničemu nebráním. S každým si promluví. Já bych byl úplně nejradší, kdyby i ta Česká televize vždycky pozvala někoho ze státní správy nebo nějakého politika, a pak nějakého, jak Vy říkáte, alternativce. To by bylo ideální! Ať řeknou ty své názory a diváci ať rozhodnou. Tak to ale nechodí. Tam i když má někdo v uvozovkách opačné názory, tak to opačné názory nejsou. Tam prostě chybí, že ti lidé, kteří jsou dávání do té alternativy, tak nejsou do těch hlavních médií zváni. Proč? Čeho se bojí? Bojí se, že by se ukázalo, že ty dezinformace jsou i ze Západu, včetně české strany? Já se nikam vyloženě necpu, že bych někam posílal své články, ale snažím se dělat svou práci a dělat ji kvalitně. Spousta dalších se snaží, aby byli známí, aby se to hodně šířilo, ale když je toho až příliš, tak to někdy zaniká.

Zde se nachází celá řada zajímavých bodů, přičemž se rozhovor začal dostávat do fáze, kdy Wagner několikrát prokazatelně uvedl nepravdivý údaj. Dalo by se samozřejmě argumentovat, že se jen spletl, ale u takto odborně erudovaného bývalého zpravodajského důstojníka to není zcela pravděpodobné, zvláště při vysoké míře podrobnosti těchto výroků, takže tyto nepravdy lze považovat spíše za snahu o manipulaci. Dále je zde patrné, že Wagner podle všeho nemá problém publikovat v revizionistických alternativních médiích, včetně těch dezinformačních, a ačkoliv sám říká, že nestojí v opozici, tak kladně hodnotí Novou republiku, která v opozici vůči statusu quo zcela jistě stojí. Prokazatelně nepravdivý výrok pak přichází u neonacistické Dělnické strany, která reálně souzena byla,

respektive byla na základě soudního rozhodnutí zrušena, jakožto zločinná organizace [idnes.cz, 2010]. Jen těžko lze věřit tomu, že by o této skutečnosti bývalý zpravodajský důstojník nevěděl, a o to zvláště jeho postoj působí. Je dost možné, že měl na mysli nástupnický subjekt po Dělnické straně, tedy Dělnickou stranu sociální spravedlnosti, ale ačkoliv ta souzena nebyla, tak z hlediska kontinuity jde o v podstatě podobně pochybný subjekt. Následně pak Wagner vyslovuje myšlenku, že by Česká televize měla zvat lidi z alternativního mediálního prostředí, což lze rozporovat tím, že by to byla legitimizace šíření dezinformací, ale na druhou stranu je nejspíše pravda, že určitou logiku by to mohlo mít v tom smyslu, že jako součást veřejné debaty by tito lidé mohli přijít o svou mučednickou auru bojovníků proti systému, kterou si snaží budovat. I proto se ale lze domnívat, že by na to nejspíše nepřistoupili.

J: Na druhou stranu, já teda nevidím do toho, jak si Česká televize zve lidi, ale ze zkušenosti s přípravou tady na tu diplomovou práci vím, že jsem oslovil nějaké penzum lidí, kdy někteří se mi neozvali, někteří mi napsali, že nemají čas nebo zájem a někteří mi řekli, že se se mnou sejdou, ale když si pak o mně vyhledali informace a zjistili, že nemusím úplně souhlasit se všemi jejich názory, tak mi řekli, že se se mnou nesejdou a ještě mě obvinili z šíření propagandy. Myslíte si, že je vůbec možné některé ty lidi dostat? Pokud Česká televize pozve někoho, příkladně pana Davida, který mě odmítl, tak jaká je šance, že takový člověk by tam vůbec přišel?

W: Já Vás chápou. Ale Česká televize by měla mít prostě ke každému tématu skupinu lidí na každé straně. A když ji někdo odmítne, tak tam má deset nebo dvacet dalších. Všichni to neodmítnou. Já neříkám, že dělá všechno špatně. Jsou tam některé zajímavé pořady, ale když dojde na politické zpravodajství, tak tam něco chybí. A je tam spousta zavádějících věcí. Třeba když si vzpomenu, tak teď, že použili sarin v Sýrii. V pořadu 168 hodin byla reportáž, jak v Sýrii mluvili lidé o tom, že tam byl použit sarin. Říkali, že viděli žlutý kouř, ale sarin je bez barvy a bez zápachu. Ucítil zápach, šel pomáhat lidem na ulici a najednou upadl do bezvědomí. Po několika minutách se probudil, to je přímo v té reportáži, a vběhl zpátky do svého domu. Pokud by to byl sarin, tak člověk upadne do bezvědomí a už se neprobudí. Sarin působí celkem rychle. Z toho vyplývá, že to nebyl sarin, ale to Česká televize neuvědla. Ona uvede reportáž, jak byl použit sarin, uvede tam tady to svědectví, což je úplně špatně, to jen prokazuje ty lži, a pak tam na konci brečí otec, který ztratil dítě a říká, proč na nás shazují sarin. Jak věděl, že to byl sarin? To mu musel někdo říct. A teď bychom se mohli bavit o Skripalovi. Tam je takových věcí. Ano, Rusové provádí špionáž, provádí ji i Američané. Já jsem už před tím vysvětloval na stránkách EXANPRO, proč ti dva Rusové patřili ke GRU, ale proč nemohli tu akci spáchat jak je popisováno. Tam šlo o něco jiného. Není pravda, že Rusové byli jediní, kteří měli motiv. Nikdo nechce rozebírat, že mohl pracovat zpátky pro Rusy, že navštěvoval pravidelně ruskou ambasádu v Londýně, to tvrdí Britové, a takové ty řeči našich novinářů, že byl v Praze a pomáhal tu rozkrýt agenturní síť je prostě nesmysl. On pracoval v devadesátých letech v Madridu, tak to mohl něco vědět. Navíc oni jim pořád říkají agenti. Agent je někdo, kdo s tou službou

spolupracuje externě. Ten, kdo je příslušníkem, je prostě zpravodajec nebo zpravodajský důstojník a zpravodajská činnost nemusí být hned špionáž. Takže Skripal, pokud byl v Madridu, tak tam mohl něco znát, ale za ta léta se všechno změnilo. Navíc když ho odhalili, tak vše co mohl znát se musí překopat a zničit. On pak pracoval jako personalista a naši novináři tvrdí, že když pracoval jako personalista, tak věděl o agentech v zahraničí. To je nesmysl. Já nevím, proč to ti novináři, když na tom tak dlouho pracují, proč to neví. On mohl maximálně vysvětlovat, jak GRU funguje a co on tam zažil. A to je další dezinformace a nikdo na to nereaguje. [dlouze rozebírá fungování tajných služeb, deklarované a nedeklarované zpravodajce a fakt, že všechny státy mají zpravodajce na cizím území]. Já absolutně nechápu práci BIS. Ta je tak rozporuplná. To, co všude vykládají a to co píší v těch zprávách. Oni nikdy nepsali o špionech, i když do angličtiny to přeložili jako espionage, což je špatně, protože pokud něco nazvou špionáží, tak by museli v té zprávě říct, že tolik a tolik lidí bylo vyhoštěno za špionáž, ale to v té zprávě za poslední léta nebylo. Ale Česká televize pak stejně tvrdí, že podle BIS je tu nejvíc špionů z Číny a Ruska. Ale v té zprávě není napsané, že by byl někdo vyhoštěn za špionáž. Tak jak to je? On je tu ten diplomatický sbor a ten dělá zpravodajskou činnost. Sbírají informace třeba i z otevřených zdrojů. To ale dělají všichni. I Američané v Rusku. [následují dva další příklady zpochybňující práci BIS].

Zde nastalo zcela očividně to, že Wagner opět přistoupil k prezentaci nepravdivých tvrzení, přičemž s nimi pracoval takovým způsobem, až to v určitém okamžiku přestalo být přehledné. Pokud bychom tento bod rozhovoru chtěli rozebrat, tak hned z kraje je třeba říci, že úvodní prohlášení o dezinformacích v ČT není pravdivé. Reportáž jsem našel [ceskatelevize.cz, 2017] a mluví se v ní o použití chemických zbraní, ale nikoliv konkrétně o sarinu, přičemž tato konkrétní látka je zde zmíněna pouze v souvislosti s tím, že se v Sýrii v minulosti objevila, ale s případem, jenž je v této reportáži popisován, není sarin spojován. Neříká to ani reportér, ani nikdo z dotazovaných svědků, přičemž vzhledem k tomu, do jaké míry Wagner tuto reportáž popsal se zdá, že jsem zaprvé našel správnou reportáž, neboť určité momenty v ní skutečně jsou, jen se v nich nemluví o tom, co popisuje Wagner, a zadruhé z toho vyplývá, že nejspíše nejde o pouhý omyl, ale o promyšlený manipulativní narativ, o kterém buď Wagner přesvědčil sám sebe nebo se snažil přesvědčit mě a doufal, že jeho tvrzení nebudu ověřovat. Následně se věnuje kauze Skripal, kde obviňuje novináře z neznalosti, snaží se prokázat vlastní zpravodajskou erudici a svou kritiku novinářů zakončuje kritikou civilní kontrarozvědky, což opět dokazuje, že očividně stojí v opozici vůči systému ČR a jeho institucím.

J: Tak, posledních pár otázek. Některých jsme se dotkli, ale aby to zaznělo přímo. Co se týče NATO, tak jak jsem pochopil, tak z NATO byste vystoupil a s politikou NATO nesouhlasíte.

W: První věc je ta, že NATO neposkytuje bezpečnostní záruky. Severoatlantická smlouva je vojenský pakt, ale je napsaná spíše jako mezi ministry zahraničních věcí. Nedodržuje se

Článek číslo jedna. To je závazek. Článek tři je taky závazek Ale Článek pět, který se tu pořád protřásá, závazkem není. A nikdo neřekne, co je tou hrozbou. A za ta léta, když se to nikdo ani nepokoušel změnit, aby tam ta kolektivní obrana, která tam není, tak aby fungovala, tak mi něco říká, že je něco špatně. Že tam je nějaký záměr a nějaký úplně jiný úmysl. Proč to nezměnili, aby tam byla povinnost členských zemí ostatním zemím pomoci? Ta povinnost tam není [hovoří o tom, jak to generál Pavel mohl změnit, kdyby chtěl, a potom odbočuje k tématu válečných veteránů]. Jak ještě jednou zněla ta Vaše otázka?

J: Já jsem se jen ptal, zda byste byl pro vystoupení z NATO.

W: Ano. Tak první věc, jak jsem říkal je to, že tu nejsou bezpečnostní záruky. Tam je vidět ten jiný záměr. A já říkám, že USA jsou majitelem NATO. Oni tomu nechtějí věřit, ale ono se to stejně všechno časem prokáže. Takže NATO už teď hájí zájmy jen mimo prostor členských zemí. To jsou ty mise. Afghánistán, Pobaltí, to je jiná mise, ale to je eskalace napětí. Další věc je, že se říká, že když vystoupíme z NATO, tak spácháme sebevraždu. Čím? Podívejte se na Rakousko. Já nemluvím o neutralitě. Protože je dobře, že se chceme vyjadřovat k mezinárodní situaci. A říkám, co je tou hrozbou, když musíme být v NATO, které stejně neposkytuje bezpečnostní záruky. Rusko? Irán? NATO řeší konvenční síly. A jaké bude to napadení konvenčními silami? V první řadě se řeší okolní země. Ty už jste zmínil. Mají ten záměr nás napadnout? Rakousko a Slovensko na to nemají ani vojensky, ani nemají ten záměr. Vojensky na to má Německo a Polsko, ale ty jsou členskou zemí NATO. V druhém pořadí se řeší ty státy, které jsou dál. Ale ty, aby nás mohly napadnout, tak musí překročit ty naše sousední státy. Tím už se ale vyčerpají a vyvolají odezvu. Takže z toho vychází, že je jedno, jestli bude ČR v NATO nebo ne. Pokud bude rozpoutáno něco v Evropě, tak my nikdy nebudeme hlavním cílem, ale jen součástí. Ale jsme takový ostrůvek zrovna uprostřed, a pokud bude něco rozpoutáno, tak do toho budeme vtaženi, ať už budeme v nějakém paktu nebo ne. A vezměte si historické zkušenosti. Západ nás stejně vždycky zradil. Stejně pak Velká Británie a USA budou jednat s Ruskem o nějakých věcech a zase to bude bez nás, jak to bylo v roce 38, jak to bylo v roce 45, konference na Jaltě [rozebírá spory Turecka a Řecka jako členských zemí NATO a problematiku KLDR]. Když se podíváme na posledních 25 let [mluví o vojenských misích v zahraničí], tak je vše negativní na straně Američanů. Protože Rusové nikde nezasahovali. Něco bylo na jejich území, Čechensko třeba, ale to zase byla jejich vnitřní záležitost.

Na předchozích odpovědích je zaprvé opět velmi dobře vidět Wagnerovo odbočování od tématu, ale co je pro tuto práci důležitější, tak jeho odpor k NATO, kde ale opět operuje s tím, že pokud v NATO nebudeme, tak nás stále bude chránit skutečnost, že kolem nás jsou státy NATO. Jak ale bylo výše zmíněno, Wagner očividně nezvažuje, možná záměrně, skutečnost, že pokud nás alternativní weby a někteří politici tlačí směrem k Rusku, tak opuštění NATO nebude v současném rozložení znamenat, že budeme vycházet se všemi mocnostmi. Zvláště, pokud se máme vyjadřovat

k mezinárodnímu dění, jak o tom mluví Wagner, což implikuje, že nemůžeme jako Česká republika být neutrální. Oblíbené narativy alternativních webů pak jsou i útoky na generála Pavla, který je touto sférou brán jako veřejný nepřítel, a pak také opakování myšlenky, že nás Západ vždy zradil, a proto nás zradí i v budoucnu, takže nemá cenu s ním spolupracovat. To lze opět považovat za důkaz Wagnerovy snahy revidovat české postavení v mezinárodním prostoru.

J: Co Gruzie?

W: Gruzie? To nevedli válku oni. To je zase mylná informace. Vždyť Gruzie napadla Jižní Osetii. To jsou fakta. Tenkrát se Saakašvili chvástal, že jeden gruzínský voják vydá za padesát ruských. Ale oni byli podporováni i Amerikou, která chtěla otestovat Rusy, co udělají. Nebo tam chtěli řešit tu celistvost, protože už dávno chtěli Gruzii přijmout do NATO. Ale bohužel to nevyšlo. Nebo teda naštěstí, protože já nevidím důvod, proč by se NATO mělo rozšiřovat. Měl by být zachován určitý status quo, určitá rovnováha sil. Takže oni zaútočili na Jižní Osetii, spáchali tam taky řadu zvěrstev. Samozřejmě Rusové taky něco připravovali, ale takové ty řeči, že Rusové něco vyprovokovali, je nesmysl. To je trestní zákon. Když mi někdo bude nadávat a já mu dám pěstí, tak jsem vinný já. To, že mi někdo nadává, tak to mě neohrožuje na životě ani na zdraví. Takže když někdo tvrdí, že je Rusové vyprovokovali, tak stejně je to chyba gruzínské vlády. Oni zaútočili. Teprve pak do toho Rusové vstoupili. Přešli i do Gruzie, ale pak se hned dohodli a ustoupili. Nechtěli ji okupovat. Ale samozřejmě teď mají své jednotky v Jižní Osetii a Abcházii. A když se podíváte i na vyjádření některých občanů Gruzie, tak někteří taky tvrdí, že to vidí tak, že to nebylo nejlepší ze strany Gruzie. Že když Gruzie chtěla svou nezávislost a dostala ji, tak teď brání jiným. I v Jižní Osetii a Abcházii uznávají a jsou rádi, že tam mají ruské jednotky. Jistě, že nejlepší by bylo, kdyby tam nebyly, ale kdyby tam nebyly, tak by mohl být problém. Protože to napětí tam je.

Zde lze vidět klasický realistický argument proti rozšiřování NATO, že je potřeba udržet status quo, ale zároveň zde máme další proruské propagandistické narativy. Kupříkladu to, že Gruzie napadla Osetii a prováděla zde zvěrstva a že Rusko v tom bylo zcela nevinně. Není účelem této práce hodnotit dění v Gruzii, ale je potřeba pro úplnost zmínit, že existuje i ta verze, podle níž separatisté z Jižní Osetie, součásti Gruzie, zaútočili na Gruzii, čímž vyprovokovali konflikt, do něhož se následně vložilo Rusko [Richey, 2018, 108]. Jak je tedy vidět, Wagnerovo autoritativní pojetí této události má i odlišnou verzi, která rozhodně nenaplňuje Wagnerovo připodobnění k nadávkám a ráně pěstí, neboť Jižní Osetie dost možná sama provedla vojenský úder. Vyjádření o postojích některých občanů Gruzie pak vidím jako jasnou a ničím nepodloženou manipulaci, která ale může znovu dokazovat, že Wagner skutečně věří tomu, co říká.

J: Takže podle Vás je prostě ta ruská role ve světě reaktivní a obranná?

W: V současné době ano. Jako Rusové se nesnaží oplácet stejně jako Američané. Oni neporušují mezinárodní právo. Oni se snaží jednat v souladu. V Sýrii jsou na pozvání legitimní vlády. Na to se nedá nic namítat. Stejně jako Američané mají své základny jinde. Třeba v Afghánistánu. To schválili všichni členové Rady bezpečnosti OSN včetně Ruska, protože ti sami s tím mají problém.

Zde se opět zastává Ruska oblíbeným narativem dezinformátorů, že Rusko je utlačované a pouze se brání. Přítomnost Ruska v Sýrii pak obhájí pozváním od legitimní vlády, ale jak bylo patrné výše, tak má problém, pokud se někde na území NATO navyšuje vojenská přítomnost NATO na žádost legitimní vlády. Co se týče výroku, že Rusko je lepší než USA, protože neporušuje mezinárodní právo a neoplácí stejnou mincí, tak je potřeba zmínit jeden fakt. Podle všeho Rusko používalo v Sýrii kazetové bomby, což je zbraň, jejíž používání většina zemí zavrhl, přičemž výjimkou jsou USA a Rusko [Marcus, 2016].

J: Když jsme na začátku ještě zmínili tady ta alternativní média, která jsou poměrně silně proruská, tak vidíte to jako jejich vlastní iniciativu nebo je to nějaký ruský zájem? Je tu třeba Sputnik, který je součástí větší skupiny vlastněné z Ruska. Říkal jste, že ten termín nemáte rád, takže neříkám hybridní válka, ale je tu nějaký hybridní konflikt? Někaké informační působení z Ruska? A je to součást té reaktivní strategie?

W: Já se vrátím k té hybridní válce. Pokud máme nějaký hybrid, tak ho musíme mít s těmi dvěma složkami. A pokud je tu jen ta informační složka, tak hybridní válka jako celek ještě nezačala. Informační operace tu budou pořád. A jak někdo říká, že to je začátek té války, tak ta tu bude kdy? Za rok? Za dva? Je možné, že tu bude, ale to, že tu jsou nějaké informační operace, které tu byly ještě dřív než existovaly počítače, tak to neznamená hned, že chce někdo někoho napadnout. Rusové ne. Oni by třeba působili stejně agresivně jako Američané, ale oni jsou ve výhodnějším postavení. Kvůli svým nerostným surovinám. Oni mají výhodu relativně klidného prostředí oproti Američanům s těmi jejich živelnými pohromami. Mají tam i spoustu dalších věcí, takže mohou jenom vyčkávat a hlídat si to svoje. Svoji sféru vlivu a svoji zemi. Oni nemusí porušovat právo, ale musí si hlídat svůj stát. Oni tam mají nějakou politickou opozici, která je ovlivňována a podporována ze Západu. Když v Rusku padne politický režim a bude tam režim nakloněný Západu, tak se to Rusko otevře a ten vstup západních firem pro ně bude problém. A to, co tam byly ty aféry, Chodorkovskij, tak to byli lidé, kteří se chtěli paktovat se západními zeměmi atd., což ruská vláda samozřejmě okamžitě zadržela. Neříkám, že to bylo všechno podle zákona, něco mohlo být na hraně zákona, ale tímhle způsobem si hájí ten svůj prostor. A Američané musí konat. Protože když konat nebudou, tak budou ztrácet. Už teď ztrácejí. A Rusové pořád mají žolíka v rukávu. Nerostné suroviny a národní hrdost, což v Americe není. To je stát vzniklý z mnoha národností a i ty sociální problémy tam jsou. Pořád tam ty rasistické věci existují i další věci, takže tam Rusové ani neusilují o nějakou změnu režimu. Tam kdyby se změnil režim, tak tam nepadá stát. Tam je to stavěné trošku jinak. Ale Amerika se v tomto ničí trošku sama.

Zde je zcela jasně patrná neobjektivnost, s níž Wagner postupuje, a to v případě argumentace ohledně vnitřní opozice v Rusku. Zde Wagner sice přiznává, že něco nemuselo být v souladu se zákonem, ale zdá se, že to v podstatě obhajuje tím, že to z hlediska Putina bylo racionální a nutné. V kontextu toho, co zde již zaznělo, je nepředstavitelné, že obdobně hodnotil dění v USA nebo EU, což může opět dokazovat jeho názorovou zaujatost a ideologickou motivaci.

J: Pokud se ještě vrátím k té původní otázce. Já bych rád věděl ten Váš názor. Web Nová republika má nějakou linii. Podle Vás ta linie vychází z nějakého přesvědčení těch lidí nebo tam vidíte nějakou vnější pobídku z toho Ruska?

W: Já nemohu odpovídat za ně. O mně taky někdo píše [mluví o výše zmíněném článku v Aktuálně], že jsem odešel zhrzený a naštvaný, ale jak to může vědět? Já jsem odešel v naprostém klidu. To nebylo, že bych byl nějaký zapšklý nebo tak. Ale jak jsem uvedl. Tam ne že by nebyla spousta odborníků, ale pracovali by mnohem lépe, kdyby měli ten prostor a kdyby pracovali skutečně svobodně. Já jsem odešel, abych mohl svobodně žít a svobodně odborně pracovat.

Zde Wagner opakuje své argumenty ohledně opuštění Vojenského zpravodajství, přičemž se snaží dokázat, že v tom nehrálo roli ego. Ačkoliv se z řady momentů v rozhovoru může zdát, že u Jiřího Wagnera do jisté míry ego hraje roli motivace, tak významnější individuální motivací se stále zdá být ideologie.

J: Já se zeptám jinak. Nechci abyste mluvil za někoho jiného. Já jsem si dělal rešerši a našel jsem přes 50 webů, které jsou buď někým označované jako alternativní, nebo které se samy označují jako alternativní, většinou se z jednoho webu dostanete na dvacet dalších webů, protože na sebe vzájemně odkazují. Abych nekecal, tak řeknu, že tak v 90% je na nich ta linka silně proruská. Znamená to podle Vás, že přes padesát webů vedených více než padesáti lidmi, přičemž v těch redakcích bude těch lidí zřejmě více, sdílí jeden takový pohled na svět nebo to může být součást něčeho většího? Vy jste odborník tady na tuto oblast. Jak to prostředí vnímáte?

W: Já nechci hodnotit kdo co píše. Já mám svůj osobní názor na to. Něco je dobrý, něco je tendenční, ale je dobře, že tady ten prostor je. Jak se ukazuje, tak některým institucím včetně EU to vadí, když chtějí dělat určitou kontrolu a cenzuru. Ale pokud ti lidé neporušují zákony, tak ať píší. A lidi ať si vyberou. Mě jen trošku mrzí, že tam je ta snaha, že tady ty weby, i když ty články jsou tam dobré. Zase si musíte uvědomit, že Nová republika a další prezentují názory různých lidí. Tam nemůžete hned říct, že to je něco, ale ty názory různých lidí mohou být různé.

Jak je vidět, objevuje se zde i obvinění EU z pokusů o cenzuru, a rovněž další obhajoba revizionistických alternativních webů, včetně těch, které doložitelně šíří dezinformace. Wagner tedy zcela očividně nemá problém jen s NATO a zároveň jeho objektivita končí tam, kde začíná prostor jeho ideologických spojenců.

J: Jsou tam názory určité skupiny lidí.

W: Dobře. To ano. Ale jak jsem říkal, tak mě mrzí, že je to až příliš rozdělováno na ty dva tábory. Tady není skupina, která by chtěla pokrýt zájmy České republiky nebo se přibližovat ke všem stejně. Já mám své přátele i na Západě, ale tady je snaha vidět, že já spolupracuji jen s někým na východě. A ty naše názory se samozřejmě taky různí na něco. Ale těžko se mi to jinak popisuje. Nechci hodnotit ostatní. Máme tu v České republice nějakých 1,2 milionu webů s doménou cz. Tam samozřejmě patří i různé firmy atd., ale mezi tím jsou i tady ty weby a je jich spousta. Spousta čtenářů je ani všechny nezná a ani já nestíhám všechny číst. Něco si sem tam přečtu, ale aby člověk procházel všechny weby. A tady ta alternativa by se krásně mohla rozmělnit i tím, kdyby, jak jsem říkal, ta Česká televize zvala i ty lidi z té alternativy. Jsou tu třeba internetová rádia. Svobodné rádio a Svobodný vysílač. Mně se třeba nelíbí příliš ty výstupy na Aeronetu, protože je za tak odborné nepovažuji, byť tam jsou některé zajímavé věci, myšlenky a témata, ale někdy tam ta fakta zaostávají. Už jsem jednou poukazoval, když pan VK tvrdil, že naši vojáci v Afghánistánu jsou bez mandátu OSN. To je absolutně špatně, ten mandát tam je. Takže když už něco čtu, tak tam musí být ta fakta. Pak tam jsou samozřejmě ty domněnky, ale ty nesmí převýšit ta fakta. Pokud někdo tvrdí něco, co se tak nestalo nebo tak není, tak už to je signál k tomu, že i ten závěr a to hodnocení bude špatně. Ale to dělají i v České televizi nebo i jiná hlavní média. No a když tu jsou lidi, kteří vidí, že ten prostor v hlavních médiích nemají, tak se taky chtějí prosadit a něčím prezentovat, tak zakládají tyto spolky. Což není na škodu. Problém je, že i ty alternativy mezi sebou se třeba na něčem neshodnou. Ale to vidíme všude. A takové problémy já nemám. Já dělám svou odbornou práci a neřeším, jestli je v popředí nebo ne. Kdo chce, ten si to přečte.

Zde stojí za povšimnutí, že se Wagner opět snaží tvářit jako objektivní odborník opírající se o fakta, a to tím, že se distancuje od Aeronetu, který očividně stojí v rámci české alternativní komunity na samém okraji. Zajímavý je pak i jeho argument, že alternativci mají alternativní média, protože nemají prostor v České televizi. To by do jisté míry mohlo poukazovat na motivaci v podobě ega, ale zřejmě to nebude případ samotného Wagnera.

J: K tomu, co jste říkal, mě napadla jedna věc. Říkal jste, že tu jsou alternativní média a že třeba na Aeronetu jsou jak zajímavé texty, tak tam lze narazit na nějaké případy, jak jste uvedl to s tím Afghánistánem, což je nějaké zkreslení reality, ale potom třeba na té Nové republice, kterou mám projitou celkem dobře, ale ono se to neobjevilo jen na Nové republice, byl text, který byl o tom, že ukrajinská armáda v Doněcku provozuje lidské safari a vozí tam boháče ze Západu, aby stříleli po doněckých civilistech. Jediným zdrojem k tomu je mluvčí Doněcké lidové republiky plukovník Beznosov, který je zřejmě napojen na místní tajné služby. Jak vnímáte to, že se mezi těmi, dejme tomu, názorovými zprávami, což na ty má každý svůj názor, objevují tady ty zprávy, které jsem se snažil ověřovat a vycházím z toho, že toto je prostě vysloveně lež.

W: Popravdě já nemám moc čas sledovat tyto zprávy. Takže nevím, jestli se neukáže, že to třeba vychází z nějakého faktu. Věnuji se těm záležitostem, které mají nějaký smysl. Tady je takových věcí. Myslíte safari, jakože někdo z Donbasu tvrdí o Ukrajincích, že provádí to safari?

J: Ano. Že ukrajinská armáda tam za peníze sváží boháče ze západních zemí, kteří si tam můžou zastřelit civilistu. Tak byla koncipována ta zpráva a vyšla tuším na Nové republice, Vaší věci a v anglicky psaném Sputniku.

W: Já jsem zrovna toto nečetl, ale ony už dřív tyto věci byly známé. Třeba i u nás v armádě byly snahy vozit za peníze lidi v MiGu 29, aby si vydělávali. Ale pak to právníci utnuli.

J: Tak svézt někoho v MiGu je něco jiného než zastřelit civilistu.

W: Já vím, ale vezměte si, že je spousta bohatých lidí, kteří chtějí zažívat tyto věci. Já nevím, jak daleko tam až zacházejí, ale teď jsem viděl Horizont, tak čtyři dny starý, kde ukazují, jak Ukrajinci cvičí děti, že tam byl nějaký už osmiletý chlapec. Že pro ně organizují kurzy, kde je učí zacházet se zbraní. Tam ukazovali přímo záběry, kde ten chudák malý kluk nesl kalašnikov, ani nedokázal natáhnout ten závěr, ale už tam prostě cvičili, už jim vštěpovali do hlavy, že ruští zelení mužáci jsou nepřátelé atd. A tohle tam probíhalo. To byli samozřejmě ti radikálové myslím z Pravého sektoru, ale tvrdili tam, že tady ty kurzy sponzoruje stát. Takže pokud je tam toto, tak tam mohou být i další věci. [hovoří o tom, že boháči mohou mít zájem získat různé kontakty výměnou za investice]. Když se vrátím k tomu Horizontu, tak ten výcvik, to je samozřejmě divný, aby děcka, osmileté, dvanáctileté, a pak to srovnávali, když řekli, že stejný výcvik probíhá i v Rusku. A ukázali, tam byl jen nějaký den nebo něco, jako den otevřených dveří, kde jim profesionální vojsko ukazovalo různé miny nebo tak, ale to se tady organizuje taky. To dělají i Američani. Ale oni [ČT] to tam dávali na stejnou úroveň jako ten výcvik dětí na Ukrajině, což bylo něco absolutně jiného. To nebyli ani příslušníci oficiální armády, ale jen nějaká polomilitantní organizace, která teda dostává příspěvky od státu. Ale to bylo trošku něco jiného. To snad uznáte i Vy. Takže to jsem zase na České televizi nepochopil tu podstatu. Oni měli reportáž, co se děje na Ukrajině, ale hned museli říct, že něco stejného se děje v Rusku. Ale to nebylo stejné. Pak se k tomu vyjadřovala jedna Ukrajinka, která tady žije v Čechách, ale tady ty lidi jsou prostě zaujatí. Ano, Rusové nedělají na Donbasu všechno dobře, ale je třeba nazývat ty věci pravými jmény. Navíc když tam ta Ukrajinka mluvila, co to Rusko dělá špatně, tak v pozadí pořád běžel záběr z toho ukrajinského výcviku. Takže to zase nesouviselo s těmi slovy, co ona říkala. Divák co přišel pozdě si mohl myslet, že to na co kouká je z Ruska. Takže to jsou tyhle věci, a to že tam ti boháči mohou být, tak asi ano. [mluví o působení USA na Ukrajině a o Minských dohodách. Zmiňuje, že na Ukrajině se před pádem Janukovyče žilo lépe, že to potvrzují i někteří Ukrajinci a že nyní je Ukrajina chaos, kde existují jen jednotlivé partikulární zájmy. Rovněž uvádí, že Američané na Ukrajině cvičili ukrajinskou armádu, včetně

neonacistického praporu Azov. O tomto cvičení údajně nikdo neinformoval, a ani o tom, že se konalo na den Hitlerových narozenin. Dostává se pak oklikou zpět k tématu terorismu, následně ke KLR a problematice Izraele a nakonec ještě přechází k další nesouvisející kritice USA].

Zde se ukazuje jako první důležitý fakt, že Wagner zpochybňuje i tak očividnou dezinformaci, jako je lidské safari na východě Ukrajiny, a to navíc argumenty, které v podstatě stojí jen na dojmech a emocích. Tento moment opět nahrává argumentaci, že Wagnerova činnost nese stopy vlivu ideologického přesvědčení jakožto motivace, přičemž tento motivátor je u něj nejspíše dominantní. Co se týče zmíněné reportáže v České televizi, ta skutečně proběhla [ceskatelevize.cz, 2018], ale opět je její vyznění Wagnerem manipulativně posunuto mimo pravdivý rámec. V pořadu se skutečně mluví o tom, že ukrajinští nacionalisté s finanční podporou státu pořádají vojenské tábory pro děti, stejně jako o tom, že vojenská cvičení pro děti organizuje i ruská armáda na Krymu. Zpráva však nevyznívá tak, že by tyto dvě věci byly kladeny na roveň, a zároveň neplatí Wagnerovo tvrzení, že by při popisu ruského vojenského cvičení pro děti Česká televize promítala záběry z ukrajinského vojenského tábora. Jde tedy o další manipulativní výpad vůči České televizi.

Pozn. – byla vypuštěna dlouhá pasáž [cca 13 minut], kde Wagner odbočuje od tématu a dostává se i k zájmům Američanů v Sýrii. Zde ale přichází zajímavý moment.

W: Ještě Vám musím zmínit, abych byl korektní, že jsem byl teď v Sýrii. Dostal jsem se tam přes asociaci Vojáci proti válce. Tam je předsedou plukovník ve výslužbě Jiří Bureš. On mi nabídl, respektive mě požádal, protože jsem jim trošku pomohl s nějakými věcmi, co se týče překladu do angličtiny, ale oni i v asociaci používají některé analýzy ze strany EXANPRO, takže já jsem tuto nabídku přijal a bylo to pro mě celkem zajímavé. A můžete si přečíst co se tam stalo, první příspěvek je z mítinku s Bašárem Assadem. Na Svobodném vysílači, když jsem teď hovořil, tak tam jsem uvedl věci, jak se snažím být ze zásady upřímný a nazývat věci pravým jménem, tak jsem uvedl, že mě tam pár věcí překvapilo. Za českou stranu jsme tam byli my dva, plus tam byl předseda Českého mírového hnutí. Já jsem do teď nevěděl co to je, ona to financuje komunistická strana.

Tento moment může být zajímavý tím, že se zde Wagner hlásí ke spolupráci se Svobodným vysílačem, což je dle seznamů zmíněných v první kapitole další dezinformační médium, a rovněž ke spolupráci s organizací Vojáci proti válce, což je uskupení spolupracující s KSČM, které je silně zaujato vůči NATO a USA [vojaciprotivalce.cz, 2018]. Zdá se tak, že Wagner je ochoten spolupracovat víceméně s kýmkoliv kdo sdílí jeho přesvědčení, což jen posiluje argumenty pro roli ideologie v jeho chování.

[Další část této odbočky není příliš důležitá. Wagner jen vyvrací článek v Czech Free Press, který vyšel i v Parlamentních listech a Sputniku, kde předseda Českého mírového

hnutí Krajča hovoří o tom, že se setkal s Assadem [Sputnik, 2018e], ale ve skutečnosti měl Assad pouze přijmout řadu delegací, mezi jinými i tu českou, s jejímiž zástupci si jen potřásl rukou. Následně kritizuje přístup a vedení KSČM, která verbálně odsuzuje imperialismus, ale podporuje vládu hnutí ANO, které schvaluje mise NATO. Wagner sám uvádí, že sám nikdy nebyl členem žádné strany, ačkoliv prý dostal nějaké nabídky. Chce si ale udržet nezávislost.]

J: Úplně poslední otázka, která mě teď napadla, ačkoliv měla padnout už před tím. Vy jste zmínil, že některé ty weby přebírají Vaše články z EXANPRO. Vy s těmi lidmi jste nějak v kontaktu? S lidmi tady z těch různých webů. Spolupracujete s nimi nějak? Platí to? Nebo jak to funguje?

W: Jak platí? Že mi za to něco dávají? Ne.

J: Jestli to jsou předplatitelé toho obsahu.

W: To já nevím, protože to není postaveno na tom, že by někdo poskytoval osobní údaje. Tam si při registraci napíšou libovolné jméno nebo název, můžou i falešné. Jediný email je osobní údaj, a ten já s nikým nemůžu ztotožnit.

J: A na nějaké jiné bázi jste s těmi lidmi v kontaktu?

W: Já to ještě vysvětlím teda. Ono se to liší, jak moc jsou ty články přebírány a záleží to na tom, jak jsou ty stránky EXANPRO dostupné. Dostupné jsou vždy, ale někdy je tam zaplá ochrana proti kopírování. Takže někdy s tím má někdo problém. Poslední dobou ale už tolik nekopírují, co jsem si všiml, ale tak já se na to tolik nedívám. Nevím proč. Možná mají zdroje, které považují za lepší nebo chtějí působit jinak. Jak říkám, ty stránky jsou odborné, takže to není nějaká politická platforma za něco. Nelze tam pokrýt všechny události, články ani nejsou prezentovány denně a jsou bez toho subjektivního, jak si občas někdo vylívá něco, ve smyslu co na srdci, to na jazyku. Není to jak ty názory, které někdo napíše, jak to cítí. Co se týče těch lidí, tak třeba Nová republika, když jsem zjistil, že některé stránky kopírují, tak jsem se přišel občas podívat, oni organizují, teď už to možná skončilo, Klub Nová republika. To bylo veřejné, tak jsem považoval za vhodné se tam podívat, a tam jsem některé lidi poznal. To ale neznamena, že jsem s nimi v nějaké užší spolupráci, ale bylo to na různá témata a já jsem tam k některým tématům i vystoupil, ale mluvil jsem tam tak, jak mluvím tady s Vámi. Snažil jsem se uvést věci na pravou míru, něco o věcech, o kterých ani nevěděli, nebo i o věcech v rámci NATO, protože já jsem pracoval několik let i v zahraničních strukturách NATO, než jsem odešel. Takže to je jen v rámci tohoto. Ale oslovil mě třeba i reportér Suchan z Blesku a udělal se mnou rozhovor, ale ten nikdy nevyšel. Asi byl tak silný nebo s tím nadřizení nesouhlasili. Takže to je asi tak co mohu říct.

Zde je patrné, že Wagner sice nespolupracuje nějak aktivně se zbytkem české alternativní mediální scény, přičemž se dá říci, že tato scéna je v podstatě dosti

fragmentovaná, ale zároveň je minimálně s některými lidmi v kontaktu, takže od tohoto prostoru není zcela odtržen, což rovněž může naznačovat, že nejspíše nebude zcela objektivní a nezaujatý.

J: Dobře, já Vám děkuji.

Z rozhovoru s Jiřím Wagnerem se dá poměrně jasně odvodit, že se jedná o revizionistu, který chce změnit status quo, a to minimálně vystoupením České republiky z NATO a EU. Zároveň je zde patrné, že kromě těchto institucí nemá kladný vztah ani k českým zpravodajským službám a mainstreamovým médiím a všechny tyto aktéry dlouhodobě kritizuje, a to často i za použití manipulací a lží. Je zde přitom jasně vyvrácena jeho argumentace, že agentura EXANPRO stojí na nestrannosti a profesionalitě, neboť řada jeho argumentů není podpořena validními důkazy a jde o domněnky s emocionálním nábojem, které jsou prakticky nekritické vůči Rusku. Právě Rusko je ve Wagnerových argumentech často bráněno, přičemž narativy, k nimž se Wagner uchyluje, prakticky doslovně kopírují obvyklé narativy ruské a proruské propagandy, které byly naznačeny výše v této práci.

Co se týče motivací, relevantní mohou být hypoteticky tři, tedy peníze, ego a ideologie. Jako nejslabší individuální motivace se přitom jeví být peníze, pro které hovoří částečné zpoplatnění webu EXANPRO. Vzhledem k tomu, že Wagnerovy analýzy nejsou nestranné a objektivní, tak se nezdá být pravděpodobné, že by si chtěl vydělávat prodejem své profesionální činnosti, přičemž z hlediska šíření propagandy nedává zpoplatnění textů příliš smysl. Na druhou stranu, zpoplatnění části textů může hypoteticky stačit Wagnerovi k obživě a zároveň to může pomáhat budovat zdání profesionality.

Faktem se zdá být, že Wagner není placen Ruskem, neboť pro Rusko by byl nejspíše hodnotnější jako skrytý informátor uvnitř Vojenského zpravodajství, a zároveň, jak je vidět na příkladu Sputniku, ruská propaganda preferuje méně nápadné způsoby informačního vlivu. Wagner se v tomto smyslu jeví jako příliš radikální a otevřený.

Co se týče ega jakožto individuální motivace, tak to u Jiřího Wagnera rovněž hraje podle výše zmíněných bodů určitou roli. Minimálně jeho stylizace do profesionálního zpravodajce napovídá, že si na tomto obrazu do jisté míry zakládá a že je pro něj aktivita, kterou vykonává, relevantní životní náplní. Tomuto dojmu nahrává i jeho vystupování, které nese znaky jisté dominance, jež se projevuje snahou poučovat a sdělovat své názory jako objektivní pravdu, o níž lze jen těžko diskutovat.

Nejvýznamnějším motivátorem pro činnost Jiřího Wagnera se ale zdá být ideologie. Jak jsem již v průběhu analýzy rozhovoru několikrát poznamenal, řada důkazů svědčí o tom, že tento muž je opravdu silně přesvědčen o pohledu na svět, který šíří a že jeho útoky vůči různým institucím nejsou vedeny z pozice snahy o vlastní obohacení, ale z hlediska ideového přesvědčení o jejich špatnosti. Jen těžko si přitom lze představit, že by

tento člověk mohl propagovat některé argumenty, které v rozhovoru výše uvedl, pokud by o nich nebyl reálně přesvědčen.

Zdá se tedy, že ideologie je jeho hlavním motivátorem, čemuž nasvědčuje i to, že je ochoten proti svým ideologickým nepřítelům spolupracovat jak s vysloveně dezinformačními weby, tak s radikálními subjekty napříč politickou osou, kdy na jedné straně spolupracuje s prokomunistickými Vojáky proti válce a na druhou stranu nemá problém hájit Dělnickou stranu, kterou by bylo možné označit minimálně za radikálně populistickou pravicovou stranu.

Stručně shrnuto, výše uvedené argumenty napovídají, že Jiří Wagner je ideologicky motivovaný revizionista šířící propagandu a občas i dezinformace, u něhož minoritní motivační roli hraje ego, ovšem stěžejním motivátorem je pro něj jeho ideologické přesvědčení.

3.6. Shrnutí výzkumu

Ve výše uvedených podkapitolách této kapitoly jsou představeny jednotlivé rozhovory, které byly pořízeny jako empirický výzkum mé práce. Na jejich základě pak byla snaha identifikovat, jaké motivátory z typologie MICE pohánějí zmíněné tvůrce alternativního a dezinformačního obsahu, a zda se jedná o alternativní média, jejichž snahou je být v opozici vůči médiím mainstreamovým či zda je jejich cílem revize statusu quo.

Co se týče strukturálních motivací výše analyzovaných médií, zde se dá říci, že z pěti médií, která jsem měl možnost analyzovat, pouze dvě (Blog Radima Valenčíka a EXANPRO) plně odpovídají představě českého alternativního média s revizionistickými sklony, v němž se v nějaké podobě objevují proruská propaganda a dezinformace.

Weby Literární noviny a Parlamentní listy jsou alternativními médii v tom smyslu, že se definují jako opozice vůči médiím mainstreamovým a sdílí texty představitelů různých názorových proudů, včetně textů manipulativních až dezinformačních. V případě Literárních novin pak jde hovořit o větší míře redakční neutrality, zatímco Parlamentní listy tendují k určitému rámování reality, které místy působí jako subjektivní snaha vytvářet narativy, jež mohou sloužit k manipulaci se čtenáři. Jak již výše zaznělo, nelze zcela jasně říci, že by tyto weby cíleně šířily dezinformace či propagandu ve snaze revidovat politické uspořádání v České republice. Na druhou stranu je ovšem nutné mít stále na paměti onu nepřímou souvislost, která byla v této práci opakovaně zmiňována, tedy že i samotné poskytování prostoru dezinformátorům, ačkoliv není motivováno snahou dezinformovat, může podporovat prvky ruské hybridní kampaně, jež mohou mít mezinárodní přesah.

Posledním analyzovaným médiem, které jsem na tomto místě ještě nezmínil, pak byl Sputnik, který lze sice na základě výše předložených argumentů označit v podstatě za revizionistické a propagandistické médium, ale nejde o médium české, neboť je součástí ruské společnosti a je placeno z peněz Ruské federace.

Významnou otázkou této kapitoly pak byla otázka individuálních motivací jednotlivých představitelů výše zmíněných médií, přičemž ty byly do jisté míry analyzovány v příslušných podkapitolách, a proto zde předložím pouze stručné shrnutí.

V případě Literárních novin se objevily dvě samostatné roviny, kdy tou první jsou motivace samotného Jana Štolby, který v nich pracuje, a druhou rovinou pak je jeho názor obecně na motivace tvůrců dezinformačního obsahu. Co se týče motivací Jana Štolby, tak v této rovině z rozhovoru vyplynulo, že jeho motivace nese znaky ega, jakožto motivátoru z typologie MICE, tedy touhu psát a tvořit. Jeho názor na motivace tvůrců alternativního obsahu obecně pak je ten, že hlavní roli hrají peníze toho, kdo si tyto texty objedná.

Jak jsem již v analýze uvedl, Jan Štolba v tomto svém názoru na tvůrce alternativního a dezinformačního obsahu vychází jen z informací z otevřených zdrojů, které se navíc týkají konkrétního webu (Aeronet), a proto je otázka, na kolik je tento názor relevantní. Jde nicméně o vyjádření člověka, který se v mediálním prostředí dlouhodobě pohybuje, takže se s tímto názorem dá do jisté míry operovat. Na druhou je však dobré si uvědomit, že pokud by většina alternativního mediálního obsahu opravdu vznikala na objednávku nějaké zájmové skupiny, ať již z Česka nebo z Ruska, tak by tyto weby nežádaly o finanční podporu své čtenáře, jak to bylo patrné výše v této práci.

Motivace egem se pak v jisté míře projevila i v případě druhého respondenta, jímž byl Radim Valenčík. Zde ale již je podle zmíněných indicií nakombinována s motivátorem ideologie, neboť se zdá být velmi pravděpodobné, že Radim Valenčík tvoří z vlastního přesvědčení a ve svých manipulativně laděných textech vyjadřuje názory, kterým nejspíše skutečně věří. Znaky ideologie jakožto motivátoru pak u něj lze hodnotit jako mírně převažující, a to i v souvislosti s tím, že on sám ji označuje jako významný motivátor představitelů české alternativní scény.

Mnohem větší míra ega jakožto motivátoru, v kombinaci s penězi, pak podle citovaného rozhovoru hraje roli u Jana Rychetského, který podle všeho tvoří hlavně kvůli hmotným benefitům, které mu práce přináší, a rovněž kvůli seberealizaci. Zdá se být u něj sice přítomna jistá míra ideové motivace, neboť se podle všeho nedá říci, že by čistě pro peníze psal věci, kterým nevěří, ovšem nezdá se pravděpodobné, že by tyto věci psal za účelem šířit své ideové přesvědčení. Jeho činnost by se tak víceméně dala hodnotit jako snaha spojit svůj hmotný zájem s tím, s čím se dokáže vnitřně identifikovat.

Zajímavé pak byly Rychetského informace ohledně fungování Parlamentních listů jako takových. Z nich vyplynulo, že redakce je příliš názorově fragmentována na to, aby cíleně šířila jednotnou konzistentní ideovou linii, ačkoliv na určitých tématech se shoda podle všeho najde, což se odráží ve skutečnosti, že některá témata jsou redakčně zpracovávána neobjektivně a tendenčně. Tento fakt lze označit za určitou míru ideologické motivace, ale jak se zdá na základě provedené analýzy, tak v případě Parlamentních listů jako takových jsou významnou motivací zejména peníze, respektive snaha maximalizovat čtenost. Tato skutečnost se pak může odrážet v tendenci publikovat šokující a zároveň zavádějící až manipulativní titulky, a rovněž v tom, že médium poskytuje prostor kontroverzním osobám spojeným s jednoznačně ideologickými postoji, které jsou nezdárcově vyjadřovány pomocí lží a manipulací. Tyto ideologické postoje, které mohou reálně konvenovat proruské propagandě, tak sice nemají přímou souvislost s Parlamentními listy, ale jsou nejspíše důsledkem jejich neodpovědné, leč racionální snahy navyšovat zisk, který může být zneužit ruskou hybridní kampaní.

Co se týče Sputniku, jak již bylo několikrát uvedeno, zde dle dostupných zdrojů hrají hlavní roli peníze. V tomto případě by tak mohl platit výrok Jana Štolby, že tato revizionistická alternativa odráží zájmy svého chlebováře. Ačkoliv se zástupce Sputniku

snažil působit tak, že Sputnik je objektivní médium, tak jeho podstatu lze na základě výše citovaných důkazů označit jako propagandu, což uznávají i ostatní mnou oslovení zástupci alternativní mediální scény. Tato propagandistická podstata je pak zvláště viditelná v kontextu toho, že Sputnik je vlastněn a placen Ruskem.

Posledním zpovídaným zástupcem pak byla agentura EXANPRO, respektive Jiří Wagner. Ve spojitosti s ním již několikrát zaznělo, že z výše prezentovaných údajů se zdá být patrné, že roli individuální motivace může hrát ideologie, ego i peníze. Na základě uvedené analýzy se pak lze domnívat, že dominantní roli v tomto případě hraje ideové přesvědčení, doplněné do jisté míry i egem. Co se týče vlivu peněz, tak ten nelze zcela popřít, ale z již uvedených důvodů jej lze považovat za minoritní.

Na první pohled je pak patrné, že u zástupců české alternativní mediální scény, včetně jednoho subjektu, který je z hlediska vlastnické struktury ruský, není podle všeho přítomen prvek zastrašování či donucení, označovaný v typologii MICE písmenem C. Všechny subjekty tedy tuto aktivitu provozují dobrovolně, ať již kvůli ziskům, kvůli seberealizaci nebo kvůli ideologickému přesvědčení.

Z výše provedené analýzy pak obecně vyplývá, že pro zde citovaný vzorek hrají obdobně velkou roli peníze a ego, přičemž ideologie je jen v těsném závěsu. Hovoříme zde však o naprosto všech zmíněných motivacích, včetně případů, kdy se jednotliví respondenti vyjadřovali k jiným než vlastním alternativním médiím. Pokud bychom se zaměřili jen na to, co z analýzy individuálních motivací vychází primárně, pak bychom získali jako hlavní motivátor ideologii. Tento závěr by tedy potvrzoval dříve citované závěry Výroční správy BIS za rok 2017, ovšem je potřeba si uvědomit, že vzhledem k velikosti vzorku i malá změna interpretace může citelně ovlivnit výsledek, což v konečném důsledku značně komplikuje vytvoření relevantního obecného závěru.

Přesto se dá říci, že výše prezentovaný materiál představuje určitý vhled do celé problematiky, na jehož základě se lze přiklonit k závěru, že ideologie je skutečně stěžejním motivátorem pro české tvůrce alternativního a dezinformačního mediálního obsahu. K tomuto závěru lze navíc dojít i na základě textů, které jsem uváděl v této práci jako příklady, včetně rozhovorů s Ondřejem Geršlem a Ivanem Davidem, jež sice nejsou součástí mého empirického výzkumu, neboť nebyly vedeny mnou podle mé osnovy, ale lze z nich rovněž vyvozovat určité odpovědi, přičemž Geršl i David patří, na základě výše prezentovaných důkazů, k čistým ideologickým dezinformátorům.

Na této skutečnosti je pak patrné, že i skladba analyzovaného vzorku mohla ovlivnit do značné míry výsledky empirického výzkumu, v němž argumentace pro ideologické působení nemusí být chápána jako zcela jednoznačná, ovšem je třeba si uvědomit, že v mém relativně malém vzorku se nachází hned několik příkladů ne zcela typických revizionistických a dezinformačních médií, o čemž bude ještě pojednáno v rozpravě o metodě.

Nelze nicméně ignorovat ani fakt, že na českém území nepůsobí jen ideologicky motivované dezinformační weby, ale že zde placenou propagandu šíří i česká pobočka ruského propagandistického média, nebo že zde existují weby, pro něž je finanční zisk více než objektivnost a standardy novinářské etiky, což vede k publikování manipulativních až lživých textů, jež se v konečném důsledku mohou rovněž stát součástí ruské hybridní kampaně.

U řady tvůrců se pak jeví jako relevantní motivátor i ego, tedy snaha o seberealizaci, prosazení se a touha po prostém publikování, ale z hlediska šíření alternativního a dezinformačního obsahu jde spíše o doplněk, který se kombinuje s jinými faktory, což bylo asi nejlépe vidět u Radima Valenčíka s Jiřím Wagnerem.

Na závěr této podkapitoly bych chtěl zmínit ještě jednu skutečnost, která vyplynula z výše provedené analýzy. Tou je propojenost jednotlivých subjektů a jejich spolupráce, což je problematika naznačená i v úvodu mé práce.

Je zřejmé, že česká alternativní a dezinformační scéna je relativně roztržštěná a skládá se z celé řady různě velkých subjektů, přičemž jejich náplň se rovněž výrazně liší v tom smyslu, že na jedné straně máme více či méně zdařilé pokusy imitovat seriózní zpravodajství, zatímco na druhé máme očividně bizarní konspirační weby typu NWO. Spolupráce na tomto poli probíhá podle všeho jen omezeně, a to pouze mezi užším okruhem webů, a pouze na omezené úrovni. Jak přitom vyplynulo z výše analyzovaných rozhovorů, tvůrci tohoto obsahu se osobně příliš neznají a nestýkají, přičemž spolupracují jen velmi omezeně a navíc zde existují weby, od kterých se řada tvůrců alternativního obsahu snaží distancovat, což je třeba Aeronet, ale i Sputnik. Českou alternativní a dezinformační scénu tak spíše spojuje ideologie a vytýčení nepřátelů, než nějaká reálná koordinace a vzájemná pomoc.

4. Závěr

4.1. Shrnutí obsahu práce

Ve své diplomové práci jsem se pokusil objasnit motivace, které vedou k vytváření a šíření manipulativního, propagandistického a dezinformačního obsahu na českých alternativních webech, přičemž si dovoluji tvrdit, že i navzdory omezenému vzorku rozhovorů, jejichž obsah jsem po textové analýze komparoval, se mi podařilo dospět k určitým závěrům.

V první kapitole byl vytýčen politicko-bezpečnostní kontext, v němž bylo dále v této práci postupováno, a který celou problematiku dezinformací a alternativních webů rámuje.

Přístup této práce k celé výše probírané problematice se opírá o objektivně prokazatelnou hypotézu, že strategické zájmy České republiky, která je členem NATO, jež je považováno za základ naší bezpečnosti, jsou absolutně kontradiktorní ke strategickým zájmům Ruska, které považuje NATO za hrozbu. Zároveň pak lze na základě výše použitých důkazů rovněž říci, že Rusko v zájmu svých strategických cílů používá prvky hybridní kampaně dotýkající se i České republiky, která je v kontextu výše uvedeného logickým cílem tohoto působení, ačkoliv existují názory, jak bylo výše ukázáno, že tomu tak není.

První kapitola je pak zakončena diskusí na téma, že české alternativní weby, nehledě na to, zda jsou jejich strukturální motivace revizionistické či nikoliv, mohou být součástí ruského hybridního působení, a to zejména nepřímo. Tato skutečnost je pak výchozím bodem pro další analýzu a zároveň lze tento kontext považovat za natolik závažný, aby šlo tento výzkum označit za relevantní a aktuální.

Nelze totiž ignorovat fakt, který byl v této práci popsán, že aktivity českých alternativních a dezinformačních médií nepřímým způsobem zapadají do ruské hybridní strategie či kampaně, jejíž nevojenskou část Česká republika, jakožto součást NATO, pociťuje. Jak bylo výše ukázáno, propaganda, dezinformace a agitace jsou zásadní prvky ruské hybridní strategie. V tomto kontextu se pak jeví jako logické, že dlouhodobé neobjektivní a manipulativní šíření proruských narativů, šíření dezinformací štěpících společnost a napadání institucí, které jsou strategicky významné pro Českou republiku a zároveň jsou problematické pro Rusko, posiluje a podporuje jakékoliv podobné aktivity ruské hybridní kampaně.

Jsou-li tedy aktivity českých alternativních a dezinformačních médií vedeny tímto směrem, nehledě na to, jaká je reálná motivace tohoto počínání, pak se jedná o nepřímou podporu ruské hybridní kampaně. Jsou-li přitom vedeny z ideologických pohnutek, tak se

dá uvažovat i o tom, že se do jisté míry jedná o pátou kolonu ve smyslu jak o ní hovoří ve svém textu Lanoszka. I proto je důležité se dívat na motivace těchto aktérů, ačkoliv ještě jednou opakuji, že pro samotnou podporu ruské hybridní kampaně ze strany českých alternativních médií není tolik podstatné jaké motivace k ní vedou, ale samotná skutečnost, že nepřímo se tyto dvě problematiky prolínají a doplňují.

Samotná analýza motivací pak proběhla ve dvou rovinách, v nichž byly zkoumány strukturální motivace pro činnost zahrnutých médií a individuální motivace pro činnost jejich tvůrců. Co se týče strukturálních motivací, ty vyplynuly z rámce, v němž byla představena česká alternativní a dezinformační scéna. Z hlediska této motivace pak lze hovořit o médiích revizionistických a nerevizionistických. Individuální motivace pak byly odvozeny z typologie MICE, jež byla zvolena jako nejvhodnější pro účely aplikace na pořízené hloubkové polostrukturované rozhovory.

Z pořízených rozhovorů, které představují hlavní přínos této práce, pak vyplynulo, že největším individuálním motivátorem je podle všeho ideologie, což je závěr, který se shoduje se závěry BIS, ačkoliv je nutné zmínit, že tento výsledek nebyl zcela jasně patrný jen na základě pořízených rozhovorů, ale až po zahrnutí sekundárních zdrojů. Jak ale bylo výše zmíněno, určité zkreslení výsledků samotné analýzy lze nejspíše připsat skladbě a velikosti zkoumaného vzorku. V tom se projevila relativně vysoká míra zastoupení nerevizionistických alternativních médií, ačkoliv se z výše prezentovaných důkazů v této práci dá usuzovat, že významnější část českých alternativních médií je strukturálně motivována revizionismem.

Mezi další individuální motivátor pak podle provedené analýzy patří i ego, které se projevuje touhou tvořit, působit na veřejný prostor a získat určitou pozici v dané komunitě. Nelze opomenout ani peníze, které u některých médií skutečně hrají do jisté míry roli, ačkoliv na základě výše zmíněných poznatků lze tvrdit, že se jedná o menšinovou motivaci.

Dále lze z analýzy vyvozovat, že výše zmíněné motivace se mohou v určitém poměru v jednotlivých případech kombinovat, a že z již zmíněné typologie se ani v jednom z případů neprojevil prvek donucení, což může vést k závěru, že všechny tyto subjekty vykonávají svou činnost dobrovolně.

Jako vedlejší produkt zkoumání pak vyplynulo, že česká alternativní mediální scéna je značně roztříštěná, přičemž mezi jednotlivými weby nefunguje hlubší spolupráce. V omezené míře spolupracuje jen úzký okruh webů, kdy v této rovině není rozdíl mezi revizionistickými a nerevizionistickými alternativními médii.

Toto vše mě tedy dovádí ke stručnému konstatování, jehož určitou problematičností si uvědomuji, že česká alternativní mediální scéna je fragmentovaná, přičemž ji tvoří z velké většiny ideologicky motivované weby, které svou revizionistickou činností

mohou, byť nepřímo, napomáhat ruské hybridní kampani směřující proti českým strategickým a bezpečnostním zájmům.

V úplném závěru této práce je prostor pro zamyšlení jak lze proti této skutečnosti postupovat, přičemž jak bylo naznačeno v úvodu mé práce, není zde ambicí poskytnout vyčerpávající, podrobný a komplexní plán postupu, ale pouze nastínit východiska, která se zdají být racionální a poukázat na některé konkrétní problematiky.

Jako zcela základní pro jakýkoliv postup se zdá být fakt, že je kontraproduktivní se snažit tyto alternativní projevy represivně omezovat. Taková snaha by mohla reálně vést k posilování revizionistické rétoriky těchto subjektů, které by se snažily argumentací o cenzuře budovat svou auru mučednictví. O to se sice do jisté míry snaží již nyní, ale stále se proti nim dá v tomto směru argumentovat.

To ovšem neznamená, že by stát měl jen nečinně přihlížet. Jednoznačně je potřeba toto prostředí sledovat, přičemž určitou možností by mohla být penalizace konkrétních projevů, které jsou v rozporu s platnými zákony. I tento postup sice může přispět k vytvoření mučednické aury, ale na druhou stranu se dá uvažovat tak, že pokud stát vytýčí jasné mantinely pro diskusi, tak by měl prosazovat jejich dodržování, přičemž zde nehovořím o zákazu celého webu kvůli jednomu příspěvku, ale o možnosti prosazovat smazání konkrétních problematických příspěvků nebo o stáhání konkrétních autorů, kteří porušují již dnes platné zákony. Jak lze vidět i na příkladech uvedených v této práci, řada textů na alternativních webech je otevřeně rasistická či antisemitská, což jistě stíhat lze.

Další možností pak je, aby se právní cestou bránily konkrétní dotčené osoby či instituce, což mohou být v českém prostředí politici, média či neziskové organizace jako časté cíle útoků alternativních webů. Stát by měl zajistit takové právní prostředí, aby podobná obrana měla pro dotčené osoby smysl. Zvláště u médií, jejichž motivací jsou peníze, by případné pokuty a nutnost platit odškodné mohly reálně vést ke změně jejich přístupu. V případě ideologicky motivovaných médií se však dá očekávat, že jakékoliv vnější zásahy jen utvrdí jejich antisystémovou a revizionistickou pozici.

Co se týče jiných možností aktivní reakce, tak si dovolím parafrázovat doporučení studie, na níž jsem se podílel během své praxe v The Prague Security Studies Institute [Syrovátka et al, 2018b]. Zde se píše, a platí to i pro zde probíranou problematiku, že je potřeba zlepšit strategickou komunikaci tak, aby stát byl schopen efektivněji vysvětlovat prosazování svých strategických zájmů, přičemž nejde jen o samotný přenos informací, ale i o podobu těchto informací, flexibilitu přenosu a prosazování určitých narativů. Za tuto činnost by měla na úrovni státu odpovídat respektovaná instituce, jejíž činnost by však měla být doplněna spoluprací s nestátním sektorem.

Problémem tohoto postupu však je, že státní i nestátní instituce, které by na tomto mohly participovat, jsou dlouhodobě diskreditovány působením alternativních médií, a proto vyvstává otázka, jak moc může být tato snaha úspěšná vůči těm, kteří již nyní

pravidelně naslouchají manipulacím a dezinformacím z tohoto prostoru. Na druhou stranu ale lze uvažovat tak, že jde o vhodný doplněk, který by mohl hypoteticky napomoci tomu, aby dezinformace měly co nejmenší vliv na tu část populace, jež doposud nebyla alternativními weby oslovena.

Výše popsaný přístup lze považovat za dlouhodobou strategii, která by měla být kombinována s další dlouhodobou strategií spočívající ve zlepšování mediální gramotnosti obyvatelstva, zejména tedy žáků a studentů. Dá se očekávat, že alternativní média v tom budou vidět snahu o indoktrinaci dětí, ale obecně nelze vidět nic špatného na tom, pokud stát zajistí, aby se žáci naučili, jak ověřovat fakta, jak poznat manipulaci či jak kriticky posuzovat zdroje. Z osobní zkušenosti vím, že různá školení tohoto druhu již probíhají, ale jde většinou o dobrovolné projekty zaměřené spíše na studenty vysokých škol, které neprobíhají v masovém měřítku, přičemž by bylo nejspíše vhodné, aby se jednalo o systematickou a celoplošnou výuku i mladších žáků.

Toto jsou nicméně dlouhodobé přístupy, přičemž jak plyne z výše uvedeného, je otázkou, zda lze nějak rychle a efektivně působit již nyní, neboť se zdá, že argumentace holými fakty není dostačující. Strategickou komunikací a systematickým vzděláváním lze v dlouhodobém horizontu možná zabránit tomu, aby se rozrůstala čtenářská základna alternativních a dezinformačních médií, případně aby vznikala nová média tohoto druhu, ovšem již fungující dezinformátory to neovlivní. Výše popsané omezené možnosti právního postihu pak mohou omezit výskyt určitého konkrétního obsahu, ale nevyřeší problém propagandy, dezinformací a lží, takže tak asi nelze v krátkodobém horizontu účinně postupovat proti probíhající ruské hybridní kampani.

V mé úvaze zřejmě nezazněly všechny možnosti, jak postupovat, ovšem výše uvedené lze považovat za určitý základ, ke kterému se mohou postupně přidávat další prvky. Jejich podoba se může odvíjet i od situace, ve které se Česká republika bude nacházet, respektive jak bude vypadat mezinárodní kontext, který tuto problematiku rámuje. Není předmětem této práce hlouběji rozebírat hypotetické scénáře a případné negativní i pozitivní dopady konkrétních řešení, ale z dlouhodobého hlediska se zdá být vhodné, aby se alespoň hypoteticky uvažovalo i nad skutečností, že status quo, v jehož rámci nyní celou problematiku vnímáme a kalkulujeme, nemusí být neměnný.

4.2. Zdroje

ac24.cz [2018a]. Úvod. *AC24* [online] Dostupné z: <https://ac24.cz/uvod> [cit. 1. 12. 2018].

ac24.cz [2018b]. USA znovu poslaly do Číny válečné lodě. *AC24* [online] Dostupné z: https://ac24.cz/-/usa-znovu-poslaly-do-ciny-valecne-lode?redirect=%2Fzpravy-ze-sveta%3Fp_p_id%3Dcom_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_mTznRw8GQsNQ%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_mTznRw8GQsNQ_delta%3D9%26_r_p_resetCur%3Dfalse%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_mTznRw8GQsNQ_cur%3D2 [cit. 1. 12. 2018].

ac24.cz [2018c]. Ruské vojenské síly úspěšně odpálily modernizovanou raketu PRO. *AC24* [online] Dostupné z: https://ac24.cz/-/ruske-vojenske-sily-uspesne-odpalily-modernizovanou-raketu-pro?redirect=%2Fzpravy-ze-sveta%3Fp_p_id%3Dcom_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_mTznRw8GQsNQ%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_mTznRw8GQsNQ_delta%3D9%26_r_p_resetCur%3Dfalse%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_mTznRw8GQsNQ_cur%3D1 [cit. 1. 12. 2018].

ac24.cz [2018d]. Chcete kritizovat migrační politiku? Pak vás budou trestně stíhat aneb demokracie pod vedením EU. *AC24* [online] Dostupné z: https://ac24.cz/-/chcete-kritizovat-migracni-politiku-pak-vas-budou-trestne-stihat-aneb-demokracie-pod-vedenim-eu?redirect=%2Fvud%3Fp_p_id%3Dcom_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_lCnss25eNbm%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_lCnss25eNbm_delta%3D12%26_r_p_resetCur%3Dfalse%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_lCnss25eNbm_cur%3D3 [cit. 1. 12. 2018].

Akin, Andy. [2017] What do we know about Russia's 'Grand Strategy?'. *The Washington Post*. [online] Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/05/02/what-do-we-know-about-russias-grand-strategy/?noredirect=on&utm_term=.65dad4c0a808 [cit. 6. 12. 2018].

aeronet.cz [2018a]. Český turista na Krétě přinesl záběry, jak filmový štáb neziskovky natáčí zinscenované video s arabskými utonulými uprchlíky, které vyplavilo Středozemní moře (...). *AENews* [online] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/video-cesky-turista-na-krete-prinesl-zabery-jak-filmovy-stab-neziskovky-nataci-zinscenovane-video-s-arabskymi-utonulymi-uprchliky-ktere-vyplavilo-stredozemni-more-reziserka-diriguje-herce/> [cit. 3. 11. 2018].

aeronet.cz [2018b]. AE News. *AE News* [online] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/> [cit. 1. 12. 2018].

aeronet.cz [2018c]. Proč chtějí odstranit Babiše: ČEZ již začal v Temelíně testovat nové palivové tyče Westinghouse Nuclear. *AE News* [online] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/proc-chteji-odstranit-babise-cez-jiz-zacal-v-temeline-testovat-nove-palivove-tyce-westinghouse-nuclear-a-doufa-ze-se-nebudou-kroutit-na-rozdil-od-tech-predchozich-ktere-westinghouse-zkousel/> [cit. 1. 12. 2018].

aeronet.cz [2018d]. Kerčský incident: Porošenko vyhlásil na Ukrajině stanné právo poté, co ruská loď taranovala v Kerčské úžině ukrajinský vojenský remorkér pro vlečení minových sítí!. *AE News* [online] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/kercky-incident-porosenko-vyhlasil-na-ukrajine-stanne-pravo-pote-co-ruska-lod-taranovala-v-kercke-uzine-ukrajinsky-vojensky-remorker-pro-vleceni-minovych-siti-rusko-v-reakci-zahajilo-blokadu/> [cit. 1. 12. 2018].

Baťa, Jiří [2017]. „Mírumilovná, přátelská“ vojenská spolupráce na přípravě války. *Nová republika* [online] Dostupné z: <http://www.novarepublika.cz/2017/08/mirumilovna-pratelska-vojenska.html> [cit. 3. 11. 2018].

bbc.com [2018]. Ukraine claims Russia 'rammed our tugboat' off Crimea. *BBC* [online] Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-46333976> [cit. 23. 3. 2019].

BIS [2018]. *Výroční zpráva za rok 2017*. Praha: Bezpečnostní informační služba.

Burkett, Randy [2013] An Alternative Framework for Agent Recruitment From MICE to RASCLS. *Studies in Intelligence*. Vol. 57 No. 1. s: 7-17

Břešťan, Robert [2017]. Bývalý plukovník Vojenského zpravodajství založil vlastní agenturu, nechce Česko v NATO ani v EU. *Hlídací Pes* [online] Dostupné z: <https://hlidacipes.org/byvaly-plukovnik-vojenskeho-zpravodajstvi-zalozil-vlastni-agenturu-nechce-cesko-nato-eu/> [cit. 8. 12. 2018]

ceskatelevize.cz. [2017]. 168 hodin. *Česká Televize* [online] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10117034229-168-hodin/217452801100409/titulky> [cit. 11. 12. 2018]

ceskatelevize.cz. [2018]. Horizont ČT24. *Česká Televize* [online] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10316155327-horizont-ct24/218411058120036/video/657917> [cit. 11. 12. 2018]

Chiviis, Christopher (2017) *Understanding Russian "Hybrid Warfare" And What Can Be Done About it*. Santa Monica: RAND

czechfreepress.cz [2014]. Czech Free Press - SVOBODA INFORMACÍM. *Czech Free Press* [online] Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/redakce/svoboda-informacim.html> [cit. 1. 12. 2018].

czechfreepress.cz [2018a]. Istanbulská úmluva a pedofilie. *Czech Free Press* [online] Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/vase-free-zona/istanbulska-umluva-a-pedofilie.html> [cit. 1. 12. 2018].

czechfreepress.cz [2018b]. Za ukrajinskou námořní provokací stojí Washington. *Czech Free Press* [online] Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/rusko/za-ukrajinskou-namorni-provokaci-stoji-washington.html> [cit. 1. 12. 2018].

dnevnoblog.wordpress.com [2016]. dnevnoblog. *Wordpress* [online] Dostupné z: <https://zpravy.dt24.cz/zahranicni/cenzurovane-video-muslim-priznava-ze-hlavnim-cilem-je-islamizace-evropy/> [cit. 6. 11. 2018].

dt24.cz [2018a]. Cenzurované video: Muslim přiznává, že hlavním cílem je islamizace Evropy. *důležité24* [online] Dostupné z: <https://zpravy.dt24.cz/zahranicni/cenzurovane-video-muslim-priznava-ze-hlavnim-cilem-je-islamizace-evropy/> [cit. 6. 11. 2018].

dt24.cz [2018b]. S tímto návodem si vyčistíte plíce za 3 dny, jako byste nikdy nekouřili! Povinné pro kuřáky. *důležité24* [online] Dostupné z: <https://zpravy.dt24.cz/zdravi/s-timto-navodem-si-vycistite-plice-za-3-dny-jako-byste-nikdy-nekourili-povinne-pro-kuraky/> [cit. 6. 11. 2018].

dt24.cz [2018c]. Bývalá členka Iluminátů promluvila a varuje lidstvo před zlem, které bylo připraveno.... *důležité24* [online] Dostupné z: <https://zpravy.dt24.cz/zahranicni/byvala-clenka-iluminatu-promluvila-a-varuje-lidstvo-pred-zlem-ktere-bylo-pripraveno/> [cit. 6. 11. 2018].

dvtv.cz [2018]. Kandidát SPD David: Rusové Krym zabrali správně, BIS lže a ministerstvo vnitra šíří dezinformace. *DVTV* [online] Dostupné z: <http://www.prvnizpravy.cz/profily.php?id=5ce670fa-a0a2-102c-b869-003048330e04> [cit. 2. 12. 2018].

eavi.eu [2017a]. Disinformation. *EA VI* [online] Dostupné z: <https://eavi.eu/glossary/disinformation/> [cit. 3. 11. 2018].

eavi.eu [2017b]. Beyond Fake News. *EA VI* [online] Dostupné z: <https://eavi.eu/beyond-fake-news-10-types-misleading-info/> [cit. 3. 11. 2018].

Eberle, Jakub; Daniel, Jan [2019] Jak se Česko začalo bát hybridní války a proč na slovech záleží. *Ústav mezinárodních vztahů Praha*. [online] Dostupné z: <https://iir.cz//article/jak-se-cesko-zacalo-bat-hybridni-valky-a-proc-na-sloveh-zalezi> [cit. 22. 3. 2018].

euportal.cz [2018a]. Kdo jsme. *EUportál* [online] Dostupné z: <https://www.euportal.cz/ShowContent.aspx?id=2> [cit. 1. 12. 2018].

euportal.cz [2018b]. euportal. *EUportál* [online] Dostupné z: <https://www.euportal.cz/default.aspx> [cit. 1. 12. 2018].

euportal.cz [2018c]. Bývalý člen americké vlády: Za ukrajinskou námořní provokací stojí Washington. A presstitutky v jedné řadě s ním den po dni zostřují demonizaci Ruska a ukazují Putina jako hrozbu. *EUportál* [online] Dostupné z: <https://www.euportal.cz/Articles/20161-byvaly-clen-americke-vlady-za-ukrajinskou-namorni-provokaci-stoji-washington-a-presstitutky-v-jedne-rade-s-nim-den-po-dni-zostruji-demonizaci-ruska-a-ukazuji-putina-jako-hrozbu.aspx> [cit. 1. 12. 2018].

euvsdisinfor.eu [2018]. Ukrainian army organizes hunting of pro-Russian civilians in Donbas for rich people. *EU vs Disinfo* [online] Dostupné z: <https://euvsdisinfor.eu/report/ukrainian-army-organizes-hunting-of-pro-russian-civilians-in-donbass-for-rich-people/> [cit. 3. 11. 2018].

evropskehodnoty.cz [2016]. Přehled dezinformačních a manipulativních webů. *Evropské hodnoty* [online] Dostupné z: https://www.evropskehodnoty.cz/fungovani-ceskych-dezinformacnich-webu/weby_list/ [cit. 6. 11. 2018].

exanpro.cz [2016a]. O agentuře. *EXANPRO* [online] Dostupné z: <http://www.exanpro.cz/o-agenture> [cit. 8. 12. 2018]

exanpro.cz [2016b]. Propaganda o propagandě. *EXANPRO* [online] Dostupné z: <http://www.exanpro.cz/zavadejici-vystupy-v-mediich/234-propaganda-o-propagande> [cit. 8. 12. 2018]

exanpro.cz [2018a]. Hlavní strana. *EXANPRO* [online] Dostupné z: <http://www.exanpro.cz> [cit. 8. 12. 2018]

exanpro.cz [2018b]. Česká republika na cestě mezi pravdou a lží. *EXANPRO* [online] Dostupné z: <http://www.exanpro.cz/zavadejici-vystupy-v-mediich/381-ceska-republika-na-cestech-mezipravdou-a-lzi> [cit. 8. 12. 2018]

Farkas, Johan; Schou Jannick. [2018] *Fake News as a Floating Signifier: Hegemony, Antagonism and the Politics of Falsehood: Javnost-The Public*

Gerasimov, Valery. (2016) The Value of Science Is in the Foresight: New Challenges Demand Rethinking the Forms and Methods of Carrying out Combat Operations. *Military Review* [online] Dostupné z: http://www.armyupress.army.mil/Portals/7/militaryreview/Archives/English/MilitaryReview_20160228_art001.pdf [cit. 11. 12. 2018].

Harzer, Filip [2018]. 34 stran, které se nelíbí Babišovi, Kurzovi ani Trumpovi. Co přináší globální pakt o migraci?. *iRozhlas* [online] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/globalni-pakt-o-migraci-text-osn-maroko_1811030600_haf [cit. 1. 12. 2018].

Helmus, Todd et al. [2018] *Russian Social Media Influence*. Santa Monica: RAND Corporation

idnes.cz. [2010]. Soud rozpustil Dělnickou stranu. Ovládají ji militantní rasisti. *iDnes* [online] Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/soud-rozpustil-delnickou-stranu-ovladaji-ji-militantni-rasisti-pxn-domaci.aspx?c=A100217_100348_domaci_cen [cit. 11. 12. 2018]

konspiratori.sk [2018a]. Zoznam stránok so sporným obsahom. *Konšpirátori* [online] Dostupné z: <https://www.konspiratori.sk/zoznam-stranok.php> [cit. 6. 11. 2018].

konspiratori.sk [2018b]. Kritériá na zaradenie stránky do databázy. *Konšpirátori* [online] Dostupné z: <https://www.konspiratori.sk/kriteria.php> [cit. 6. 11. 2018].

konspiratori.sk [2018c]. Prečo vznikla táto iniciatíva. *Konšpirátori* [online] Dostupné z: <https://www.konspiratori.sk/dovod-vzniku.php> [cit. 6. 11. 2018].

Krastev, Ivan [2008] What Russia Wants. *Foreign Policy*. No. 166.

Kundra, Ondřej [2017]. Kdo tu píše pro Putina. *Respekt* [online] Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina> [cit. 1. 12. 2018].

Kundra, Ondřej. [2018]. PARLAMENTNÍ LISTY OVLÁDL SENÁTOR IVO VALENTA. *Respekt* [online] Dostupné z <https://www.respekt.cz/politika/parlamentni-listy-ovladl-senator-ivo-valenta> [cit. 8 12. 2018].

Lanoszka, Alexander. [2016] *Russian hybrid warfare and extended deterrence in eastern Europe*. In International Affairs. Oxford: John Wiley & Sons

literarky.cz. [2018]. Literární noviny. *Literární noviny* [online] Dostupné z: <http://literarky.cz> [cit. 8 12. 2018].

manipulatori.cz [2017a]. Dezinformace. *Manipulátoři* [online] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/lexikon/dezinformace/> [cit. 3. 11. 2018].

manipulatori.cz [2017b]. Propaganda. *Manipulátoři* [online] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/lexikon/propaganda/> [cit. 3. 11. 2018].

manipulatori.cz [2017c]. Alternativní média. *Manipulátoři* [online] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/lexikon/> <https://manipulatori.cz/lexikon/alternativni-media/> [cit. 6. 11. 2018].

manipulatori.cz. [2017d]. Mimoszemšťané, ilumináti, židovská lóže, Vatikán, chemtrails aneb 10 bizarních nadpisů z Parlamentních listů. *Manipulátoři.cz* [online] Dostupné z <https://manipulatori.cz/mimoszemstane-iluminati-zidovska-loze-vatikan-chemtrails-aneb-10-bizarnich-nadpisu-parlamentnich-listu/> [cit. 8. 12. 2018].

manipulatori.cz [2018a]. Video českého turisty z Kréty zachycující inscenované topení uprchlíků pro média. *Manipulátoři* [online] Dostupné z: <http://manipulatori.cz/hoax-video-ceskeho-turisty-z-krety-zachycujici-inscenovane-topeni-uprchliku-pro-media/> [cit. 3. 11. 2018].

manipulatori.cz [2018b]. Aeronet opět straší své čtenáře: schyluje se prý k jaderné válce. *Manipulátoři* [online] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/aeronet-opet-strasi-sve-ctenare-schyluje-se-pry-k-jaderne-valce/> [cit. 1. 12. 2018].

manipulatori.cz [2018c]. HOAX: Na pedofily se bude vztahovat ochrana v rámci Istanbulské úmluvy. *Manipulátoři* [online] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/hoax-na-pedofily-se-bude-vztahovat-ochrana-v-ramci-istanbulske-umluvy/> [cit. 1. 12. 2018].

manipulatori.cz [2018d]. Tereza Spencerová, konspirátorka a inspirátorka Václava Klause mladšího, opustila Literární noviny. *Manipulátoři* [online] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/tereza-spencerova-konspiratorka-a-inspiratorka-vaclava-klause-mladsiho-opustila-literarni-noviny/> [cit. 8. 12. 2018].

Marcus, Jonathan. [2016]. Russian cluster munitions: Now you see them, now you don't?. *BBC* [online] Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-36578281> [cit. 12. 12. 2018]

Martens, Bertin et al. [2018]. *The digital transformation of news media and the rise of disinformation and fake news*. Joint Research Centre

Miller, David et al. [2003]. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Brno: Barrister &Principal.

MO [2015]. *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030*. Praha: Ministerstvo obrany.

Morgan, Susan. [2018]. *Fake news, disinformation, manipulation and online tactics to undermine democracy* Journal of Cyber Policy.

Mudde, Cas [2007]. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

mvcr.cz [2018]. Definice dezinformací a propagandy. *Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám* [online] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx> [cit. 3. 11. 2018].

MZV [2015]. *Bezpečnostní strategie České republiky*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí

nato.int [2008]. Severoatlantická Smlouva. *NATO* [online] Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=cs [cit. 11. 12. 2018]

nato.int [2018]. Operations and missions: past and present. *NATO* [online] Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52060.htm [cit. 9. 12. 2018]

neovlivni.cz. [2015]. PARLAMENTNÍ LISTY: OZVĚNY KREMLU V ČR. *Neovlivní* [online] Dostupné z <https://neovlivni.cz/parlamentni-listy-ozveny-kremlu-v-cr/> [cit. 8 12. 2018].

neovlivni.cz [2016]. SVĚT KOLEM NÁS. WEB SPÍŠ O SVĚTĚ POD VLIVEM PROPAGANDY. *Neovlivní* [online] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/svet-kolem-nas-stranky-spis-o-svetu-pod-vlivem-propagandy/> [cit. 1. 12. 2018].

neovlivni.cz [2017]. VNITRO MÁ DATABÁZI DEZINFORMAČNÍCH WEBŮ. KOHO NA NI ZAŘADILO?. *Neovlivní* [online] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/vnitro-ma-databazi-dezinformacnich-webu-koho-na-ni-zaradilo/> [cit. 6. 11. 2018].

novarepublika.cz [2014]. Manifest. *Nová republika* [online] Dostupné z: <http://www.novarepublika.cz/p/manifest.html> [cit. 6. 11. 2018].

novarepublika.cz [2018a]. Ukrajinská armáda organizuje pro boháče na Donbasu lidská safari. *Nová republika* [online] Dostupné z: <http://www.novarepublika.cz/2018/06/ukrajinska-armada-organizuje-pro-bohace.html> [cit. 3. 11. 2018].

novarepublika.cz [2018b]. Glivice, téměř každý den znovu a znovu. *Nová republika* [online] Dostupné z: <http://www.novarepublika.cz/2018/10/glivice-temer-kazdy-den-znovu-znovu.html> [cit. 2. 12. 2018].

novarepublika.cz [2018c]. „Mírumilovná, přátelská“ vojenská spolupráce na přípravě války. *Nová republika* [online] Dostupné z: <http://www.novarepublika.cz/2017/08/mirumilovna-pratelska-vojenska.html> [cit. 2. 12. 2018].

novarepublika.cz [2018d]. "Jakákoliv hrozba bude zlikvidována": na Krymu bude čtvrtý oddíl S-400. *Nová republika* [online] Dostupné z: <http://www.novarepublika.cz/2018/11/jakakoliv-hrozba-bude-zlikvidovana-na.html> [cit. 2. 12. 2018].

Novotný, Stanislav [2018]. Stanislav Novotný: Drahoš, Kolář a jim podobní. *AC24* [online] Dostupné z: https://ac24.cz/-/stanislav-novotny-drahos-kolar-a-jim-podobni?redirect=%2Fzpravy-z-domova%3Fp_p_id%3Dcom_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_ddPSb4sW0Sbe%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_ddPSb4sW0Sbe_delta%3D12%26p_r_p_resetCur%3Dfalse%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_ddPSb4sW0Sbe_cur%3D3 [cit. 1. 12. 2018].

nwoo.org [2011]. O nás. *NWOO* [online] Dostupné z: <http://www.nwoo.org/o-nas/> [cit. 2. 12. 2018].

nwoo.org [2017]. Trojský kůň pro Rothschildy: liberálové, židé a svobodní zednáři. *NWOO* [online] Dostupné z: <http://www.nwoo.org/2017/03/16/trojsky-kun-pro-rothschildy-liberalove-zide-a-svobodni-zednari/> [cit. 2. 12. 2018].

nwoo.org [2018a]. New World Order Opposition. *NWOO* [online] Dostupné z: <http://www.nwoo.org> [cit. 6. 11. 2018].

nwoo.org [2018b]. Přehled zpráv – RusVesna, RusNext 28. 11. 2018. *NWOO* [online] Dostupné z: <http://www.nwoo.org/2018/11/29/prehled-zprav-rusvesna-rusnext-28-11-2018/> [cit. 2. 12. 2018].

Oliker, Olga et al. [2009] Russian Foreign policy. *Russian Foreign Policy*. [online] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg768af.11> [cit. 6. 12. 2018].

parlamentnilisty.cz. [2018a]. Úvod. *Parlamentní listy* [online] Dostupné z <https://www.parlamentnilisty.cz> [cit. 8 12. 2018].

parlamentnilisty.cz. [2018b]. Jiří Drahoš *Parlamentní listy* [online] Dostupné z <https://www.parlamentnilisty.cz/search.aspx?search=jiří%20drahoš> [cit. 8 12. 2018].

Petrova, Jana. [2018]. Rychetský: Rusko, které jsem uviděl, vůbec není říší zla. *Sputnik* [online] Dostupné z <https://cz.sputniknews.com/svet/201804207186429-rusko-rise-cestovani/> [cit. 8 12. 2018].

protiproud.cz [2018a]. Naše demokracie: Proč není plněna vůle lidu?(...). *Protiproud* [online] Dostupné z: <http://www.protiproud.cz/politika/4030-nase-demokracie-proc-neni-plnena-vule-lidu-extremismus-neni-hrozbou-nevymahatelne-pravo-a-poradek-maji-media-pravniky-a-tlupy-aktivistu-cr-neni-demokratickym-statem-je-treba-revoluci-pokud-mozno-nenasilnou.htm> [cit. 3. 11. 2018].

protiproud.cz [2018b]. Protiproud. *Protiproud* [online] Dostupné z: <http://www.protiproud.cz> [cit. 6. 11. 2018].

protiproud.cz [2018c]. Ukrajinská provokace v Azovském moři: Důkazy o teroristickém komandu SBU. *Protiproud* [online] Dostupné z: <http://www.protiproud.cz/politika/4139-ukrajinska-provokace-v-azovskem-mori-dukazy-o-teroristickem-komandu-sbu-chteli-znicit-kercksky-most-predehra-utoku-na-doneck-zapad-lze-jako-obvykle-co-prinese-advent.htm> [cit. 2. 12. 2018].

prvnizpravy.cz [2018]. Ivan David. *První zprávy* [online] Dostupné z: <http://www.prvnizpravy.cz/profily.php?id=5ce670fa-a0a2-102c-b869-003048330e04> [cit. 1. 12. 2018].

radimvalencik.pise.cz. [2018a]. Radim Valenčík. *Radim Valenčík* [online] Dostupné z: <http://radimvalencik.pise.cz/> [cit. 8 12. 2018].

radimvalencik.pise.cz. [2018b]. Anatomie provokací. *Radim Valenčík* [online] Dostupné z: <http://radimvalencik.pise.cz/5698-anatomie-provokaci-s-cenzurou-si-poradime.html> [cit. 8 12. 2018].

radimvalencik.pise.cz. [2018c]. BIS škodí zájmům ČR a našich spojenců. *Radim Valenčík* [online] Dostupné z: <http://radimvalencik.pise.cz/6441-bis-skodi-zajmum-cr-a-nasich-spojencu.html> [cit. 8 12. 2018].

Richey, Mason. [2017] Contemporary Russian revisionism: understanding the Kremlin's hybrid warfare and the strategic and tactical deployment of disinformation. *Asia Europe Journal*. [online] Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10308-017-0482-5> [cit. 6. 12. 2018].

Rostecký, Jiří [2014]. Ondřej Geršl: Na AC24.cz píšeme tak, jak nám dovolí naše současná úroveň vědomí. *Mladý Podnikatel* [online] Dostupné z: <https://mladypodnikatel.cz/ondrej-ger-sl-rozhovor-o-ac24-t11020> [cit. 1. 12. 2018].

rukojmi.cz [2018a]. Rukojmí. *Rukojmí* [online] Dostupné z: <http://www.rukojmi.cz> [cit. 2. 12. 2018].

rukojmi.cz [2018b]. Zemřel George Bush st., válečný zločinec, válečný štváč a jeden z čelních představitelů NWO. *Rukojmí* [online] Dostupné z: <http://www.rukojmi.cz/clanky/zahranicni-politika/7248-zemrel-george-bush-st-valecny-zlocinec-valecny-stvac-a-jeden-z-celnich-predstavitelu-nwo-chybet-mi-nebude> [cit. 2. 12. 2018].

rukojmi.cz [2018c]. Porošenkem vyhlášené stanné právo má co dočinění s chystanými prezidentskými volbami. *Rukojmí* [online] Dostupné z: <http://www.rukojmi.cz/clanky/zahranicni-politika/7230-porosenkem-vyhlasene-stanne-pravo-ma-co-do-cineni-s-nadchazejicimi-prezidentskymi-volbami-a-jeho-desivymi-predvolebnimi-vysledky-nas-cukrar-tak-muze-stannym-pravem-zrusit-volby-planovane-na-31-kvetna-2019-jen-aby-zustat-dale-u-moci> [cit. 2. 12. 2018].

Řehka, Karel. [2017]. *Informační válka*. Praha: Academia.

Salašová, Dana. [2018]. Hlavní zásady vedení hloubkových rozhovorů. *Medium* [online] Dostupné z: <https://medium.com/pabeni/hlavni-zasady-vedeni-hloubkovych-rozhovorů-294abebf190b> [cit. 22. 3. 2018].

Spencerová, Tereza. [2016]. Tereza Spencerová: Strašná pravda o Merkelové. *Literární noviny* [online] Dostupné z: <http://literarky.cz/politika/rozhovory/22630-tereza-spencerova-strana-pravda-o-merkelove> [cit. 8. 12. 2018].

sputniknews.com [2018a]. O projektu. *Sputnik* [online] Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/docs/about/index.html> [cit. 8. 12. 2018].

sputniknews.com [2018b]. Tři lodě ukrajinského námořnictva nelegálně překročily ruské hranice. *Sputnik* [online] Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/svet/201811258548649-lodi-ukrajina-ruske-hranice/> [cit. 8. 12. 2018].

sputniknews.com [2018c]. Opozice chce za pomoci BIS omezit demokracii a svobodu slova? Názor. *Sputnik* [online] Dostupné z <https://cz.sputniknews.com/nazory/201812058634888-vysetrovaci-komise-parlament-rusko-cina-demokracie-svoboda-tajne-sluzby/> [cit. 8 12. 2018].

sputniknews.com. [2018d]. Vojáci DLR odrazili útok ukrajinských ozbrojených sil u Mariupolu. *České volby Sputnik* [online] Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/svet/201806257610433-dlr-mariupol-ukrajina/> [cit. 9. 12. 2018]

sputniknews.com. [2018e]. Milan Krajča: Přivezli jsme Asadovi to, co nejvíc potřebuje. *Sputnik* [online] Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201811108441675-Cesko-Krajca-Syrie-navsteva-zasedani-Asad/> [cit. 12. 12. 2018]

svetkolemnas.info [2018a]. Domovská stránka. *Svět kolem nás* [online] Dostupné z: <http://www.svetkolemnas.info> [cit. 1. 12. 2018].

svetkolemnas.info [2018b]. Kontroverzní realita. *Svět kolem nás* [online] Dostupné z: <http://www.svetkolemnas.info/novinky/kontroverzni-realita> [cit. 1. 12. 2018].

svetkolemnas.info [2018c]. Útoky na školy se daří. Dětem budou vymývat mozky za státní peníze Evropské hodnoty a novináři. *Svět kolem nás* [online] Dostupné z: <http://www.svetkolemnas.info/novinky/domaci/6007-utoky-skola-evropske-hodnoty-statni-penize> [cit. 1. 12. 2018].

Syrovátka, Jonáš et al. [2018a]. Senátní volby 2018. *České volby v éře dezinformací* [online] Dostupné z: http://www.pssi.cz/download/docs/638_senatni-volby-2018-analyza.pdf [cit. 9. 12. 2018]

Syrovátka, Jonáš et al. [2018b]. Vnímání NATO a působení českých vojáků v Pobaltí. *Prague Security Studies Institute* [online] Dostupné z: <http://www.pssi.cz/russia-s-influence-activities-in-cee/natoczechmedia/> [cit. 14. 12. 2018]

Štolba, Jan. [2018]. Literární noviny vycházejí 90 let. *Mediaguru* [online] Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/03/pohled-do-historie-literarni-noviny-vychazeji-90-let/> [cit. 8 12. 2018].

vlasteneckenoviny.cz [2018]. Vlastenecké noviny. *Vlastenecké noviny* [online] Dostupné z: <http://www.vlasteneckenoviny.cz> [cit. 6. 11. 2018].

vláda.cz [2016]. Audit národní bezpečnosti. *MVČR* [online] Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf> [cit. 3. 11. 2018]

vojaciprotivalce.cz. [2016]. Kdo jsme. *Vojáci proti válce* [online] Dostupné z: <http://www.vojaciprotivalce.cz/index.php> [cit. 12. 12. 2018]

Zpěváčková Barbora. [2018]. Zeman pod palbou kritiky kvůli výrokům o BIS. Tepou ho i jeho příznivci. *Novinky.cz* [online] Dostupné z <https://www.novinky.cz/domaci/491364-zeman-pod-palbou-kritiky-kvuli-vyrokum-o-bis-tepou-ho-i-jeho-priznivci.html> [cit. 8 12. 2018].